

ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่าน
การเรียนรู้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm วิดีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม
และการแสดงบทบาทสมมติ

การค้นคว้าอิสระ เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา
มิถุนายน 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาการศึกษา ได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง "ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ" เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนัดดา ภูหงษ์ทอง ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการศึกษา ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์และทรงคุณค่า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ อันประกอบไปด้วย ดร.ออมสิน จตุพร ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ ปาณางษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมธจิต เป็นศรี กรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ และอาจารย์ประจำสาขาวิจัยและประเมินทางการศึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเมตตา เอาใจใส่ จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ และพี่ ๆ ในสาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษาที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาทั้งงานวิจัย และงานส่วนต่าง ๆ ด้วยความปรารถนาดีเสมอมา

ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนโรงเรียนพิจิตรพิทยาคม ที่ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจอย่างดียิ่ง

ท้ายที่สุดแห่งความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา บุคคลในครอบครัวอันเป็นที่รัก รวมไปถึงบูรพาจารย์ทุกท่าน ซึ่งคอยให้กำลังใจ สนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ ได้ให้สติเป็นแรงผลักดันในการทำวิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

นฤมล พึ่งกุล

ชื่อเรื่อง	ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm วิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ
ผู้วิจัย	นฤมล พึ่งกุล
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิดดา ภูหงษ์ทอง
ประเภทสารนิพนธ์	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สาขาวิจัยและประเมินทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2563
คำสำคัญ	ความเป็นธรรมทางสังคม วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม การแสดงบทบาทสมมติ

บทคัดย่อ

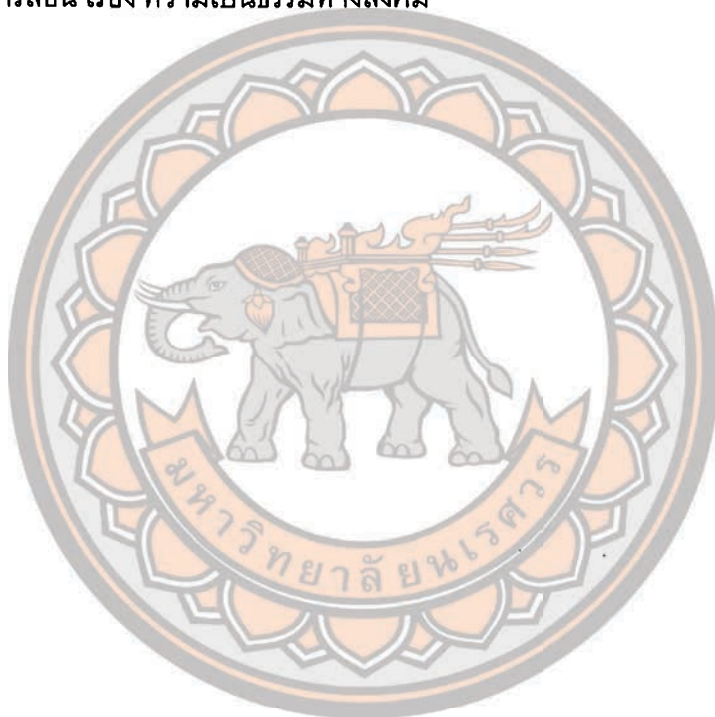
การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 90 คน โดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการบันทึกสะท้อนคิดและการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกสะท้อนคิดหลังเรียน ซึ่งเก็บจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 90 คน และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน

ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm ทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมในสามด้าน ได้แก่ หนึ่ง ด้านเศรษฐกิจ เรื่อง การทำงานหนักเพื่อผลผลิตที่มากขึ้น แต่ไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม การยกยอกผลผลิตที่ได้จากการทำงานของคนอื่น การวางแผนหรือบริหารไม่ดีทำให้เศรษฐกิจย่ำแย่ สอง ด้านการเมือง เรื่อง การสร้างคำพูดนโยบายหรือกฎกติกาขึ้นมาเพื่อให้ดูดี แต่กลับไม่ทำตามในสิ่งนั้น ผู้นำเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า การใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงผู้อื่น และสาม ด้านวัฒนธรรม เรื่อง การแบ่งชนชั้นระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ผู้นำทำตามผู้นำโดยที่ไม่สนใจอะไร

สำหรับการเรียนรู้จากการชมวิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม นักเรียนสะท้อนเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคมแบ่งออกเป็นสามด้าน ได้แก่ หนึ่ง ด้านเศรษฐกิจ เรื่อง การศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองและนอกเมืองควรมีสติธิ มาตรฐานความพร้อมด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม ระบบการศึกษาของโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนนอกเมืองมีคุณภาพที่แตกต่างกัน และความมั่งคั่งด้านการเงินมีผลต่อโอกาสและพฤติกรรมของคนในสังคม สอง ด้านการเมือง เรื่อง การจัดสรรระบบ

สวัสดิการและการดูแลของรัฐที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชน มีการคดโกง และไม่โปร่งใส มากขึ้น รวมถึงการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการคดโกงอย่างเป็นระบบ และสาม ด้าน วัฒนธรรม เรื่อง ไม่ควรมีการดูถูกกัน ทุกคนล้วนเท่าเทียม ค่านิยมการแต่งงานกับชาวต่างชาติ และการยอมรับ เข้าใจ บุคคลที่เป็นเพศที่สาม

จากการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนได้สะท้อนถึงประสบการณ์ความเป็นธรรมทาง สังคมเกี่ยวกับเรื่องความรู้สึกจากการแสดงบทบาทสมมติ มุมมองเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม ต่อความเป็นจริงในสังคม ความหมายความเป็นธรรมทางสังคมสำหรับนักเรียน และภาพรวมการ จัดการเรียนการสอน เรื่อง ความเป็นธรรมทางสังคม

Title The experience of grade 10 students' social justices through learning with a short summary of Animal Farm, social justice videos, and role playing

Author Naruemon phuengkuson

Advisor Assistant Professor Chanadda Poohongthong, Ph.D.

Academic Paper Independent Study M.Ed. in Educational Research and Evaluation, Naresuan University, 2020

Key word social justices, short summary of Animal Farm, social justice videos, role playing

ABSTRACT

The objective of this research was to study the experience of grade 10 students' social justices through learning with a short summary of Animal Farm, social justice videos, and role playing. Participants were ninety grade 10 students that were collected with the methods: the reflective journal and in-depth interview. Data collection instruments were the reflective journal form, which collected with 90 students, and in-depth interview form, which collected with 12 students.

The results found that learning with a short summary of Animal Farm effects students' experiences of social justices, especially in three themes: 1) Economic: inappropriate wage distribution of workers, misappropriation product from the work of others, plan or management causes the economy to deteriorate; 2) Politics: creating quotes, policies or rules to look good by leaders but they didn't follow that, taking advantage of people who are inferior, and the using of oppression; 3) Culture: diving the social classes between leaders and followers and the less follower obey the leaders without being questionable.

In addition, the social justice videos could trigger the students' social justice experiences about 1) Economic: education inequality between rural and urban areas, the economic wealth affects to access opportunities and to effect others' behaviors; 2) Politics: the arrangements of government about the social welfare system, which impact the quality of life of citizen, corruption, non-transparency in government

management, offering guidelines for corruption prevention systems; 3) Culture: Everyone is equality, a value of cross-cultural marriages, acceptance of the different gender.

Moreover, students reflected that feeling of participating in role playing, perspectives of social justice in Thai society, meaning of social justices, and teaching and social justice.

สารบัญ

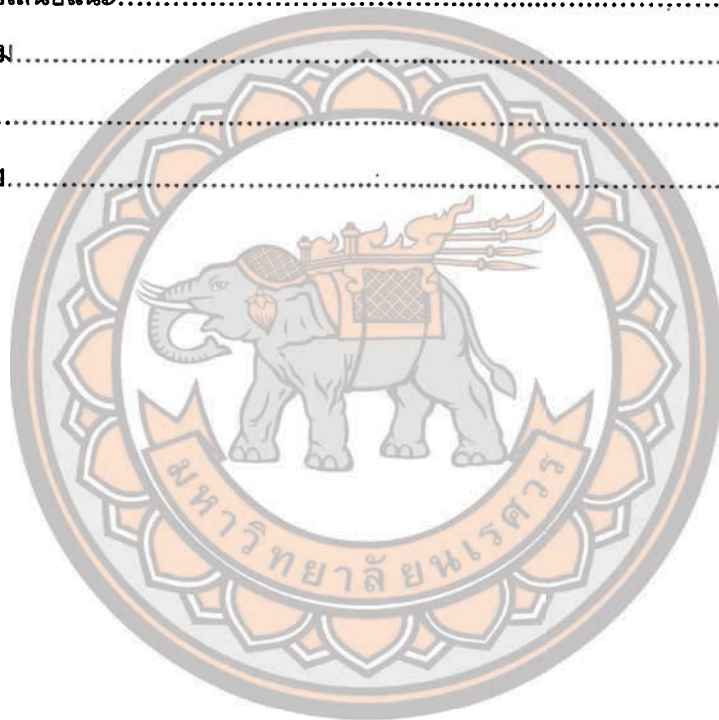
บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
จุดประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย	5
ขอบเขตของงานวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความเป็นธรรมทางสังคม.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคม	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมทางสังคม	13
วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm	14
แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm	14
สรุปเรื่อง Animal Farm	15
งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Animal Farm	16
งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Animal Farm	17
วิธีการสอนโดยใช้วีดิทัศน์	17
ความหมายวีดิทัศน์	17
ประโยชน์ของวีดิทัศน์	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนโดยใช้วีดิทัศน์	19
วิธีการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing)	20
ความหมายบทบาทสมมติ	20
ขั้นตอนการใช้บทบาทสมมติ	21
ประโยชน์ของบทบาทสมมติ	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach)	25
ความหมายการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา	25
วิธีดำเนินการวิจัย	26
งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา	28
งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา	29
3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	32
การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย	32
การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
พื้นที่ศึกษา	33
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40
การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของงานวิจัย.....	40
จริยธรรมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล.....	41
4 ผลการวิจัย.....	42
ประเด็นที่ 1 ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้ วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm	42
ประเด็นที่ 2 ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการ ชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม.....	48
ประเด็นที่ 3 ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการ แสดงบทบาทสมมติ.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทสรุป.....	63
สรุปผลการวิจัย.....	63
อภิปรายผล.....	69
ข้อเสนอแนะ.....	75
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก.....	84
ประวัติผู้วิจัย.....	108

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1 แสดงรายละเอียดวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 12 คน

39

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ประเด็นย่อยในประเด็นหลักที่ 1 ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคม ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm	47
2 ประเด็นย่อยในประเด็นหลักที่ 2 ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการ เรียนรู้จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม	53
3 ประเด็นย่อยในประเด็นหลักที่ 3 ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการ เรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ	62

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

“ความเป็นธรรมทางสังคม” (Social Justice) เป็นองค์ประกอบสำคัญของสิทธิพลเมืองที่จะสะท้อนถึงความยุติธรรมแก่คนในสังคม กล่าวได้ว่า คนทุกคนในสังคมควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาส ความคุ้มครอง และสิทธิประโยชน์ทางสังคม ความเป็นธรรมทางสังคมนั้นยังถือเป็นการจัดสรรหรือกระจายผลประโยชน์ทางสังคมโดยปราศจากอคติ การเลือกปฏิบัติ และการกดขี่ (ระพีพรรณ คำหอม อ้างอิงใน ธนาชัย สุนทรอนันตชัย, 2560, หน้า 54) นอกจากนี้แล้ว ความเป็นธรรมทางสังคมยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา โดยมีการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาเรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวัน จากรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 147)

ในการจัดการเรียนการสอนเรื่อง ความยุติธรรมทางสังคมไทยในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า มีการมองข้ามในการกล่าวถึงความยุติธรรมทางสังคม ให้มีเพียงส่วนเดียวในการศึกษาเรื่องกฎหมาย ซึ่งความจริงแล้ว ความยุติธรรมทางสังคมไม่ได้มีแค่ในส่วนของกฎหมายเท่านั้น ยังมีองค์ประกอบอื่นเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางสังคมที่จะส่งผลต่อความเป็นธรรมที่ควรจะเกิดขึ้น (พสุธา โกมลมาลย์, 2561) ในปัจจุบันปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีอุปสรรคในการเรียนรู้ของนักเรียน จากผลการวิจัยของ ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์ (2554, หน้า 114) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีการบรรยายเพราะเนื้อหาสาระมีมาก มีระยะเวลาจำกัดในการทำกิจกรรม นักเรียนในแต่ละห้องมีจำนวนมากทำให้การดำเนินกิจกรรมไม่สะดวกต่อการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม ครูมีภาระงานมากจึงไม่สามารถจัดกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ ส่งผลให้การสอนขาดประสิทธิภาพ จากงานวิจัยดังกล่าว ปัญหาการจัดการเรียนการสอนส่งผลโดยตรงกับนักเรียน ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนที่ปรากฏขึ้นโดยพบจากการจัดการเรียนการสอน คือ นักเรียนเรียนไม่มีโอกาสในการมีส่วนร่วมกับการแสดงความคิดเห็นผ่านมุมมอง

ประสบการณ์ของนักเรียนที่เคยประสบมาจากสิ่งต่าง ๆ ถ่ายทอดให้คนอื่นได้รับฟังว่ามีความรู้สึก ความคิดอย่างไรกับการจัดสรรหรือกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเหมาะสมในสังคมปัจจุบัน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ความเป็นธรรมทางสังคมนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความเป็นธรรมทางสังคมในการจัดทรัพยากรอย่างเท่าเทียม ดังนั้น ในชั้นเรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นพื้นที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ฝึกกระบวนการคิด การตัดสินใจ กล้าแสดงออก และปลูกฝังในเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม กล่าวคือ การเรียนรู้จะเกิดได้ดีนั้นต้องอาศัยบรรยากาศในชั้นเรียน ครูผู้สอนจึงต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความคิด ความรู้สึกที่มีต่อประเด็นความเป็นธรรมทางสังคม ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ดังนั้น ครูผู้สอนควรสร้างความเป็นธรรมในชั้นเรียนด้วย

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยและแนวคิดหลายเรื่องได้นำเสนอถึง การจัดการเรียนการสอนมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาหรืออ่านวรรณกรรมแต่ละเรื่องทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ แต่ละยุคที่ผู้เขียนได้สะท้อนผ่านมุมมองของตนออกมา รวมทั้งทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่มิต่อสภาพการณ์เหล่านั้น (สกลรัตน์ เกษมสายชนม์, 2555) นอกจากการอ่านวรรณกรรมแล้ว การเรียนรู้ผ่านภาพ เสียง จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และความสนใจของนักเรียนได้อีกทาง คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วีดิทัศน์จะช่วยส่งผลให้นักเรียนได้ชมภาพและได้ยินเสียงไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งสองทาง ย่อมดีกว่าการรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว นักเรียนสามารถเข้าใจในกระบวนการที่ซับซ้อน เป็นสื่อที่ใช้ได้ทุกกลุ่มวัย และสามารถนำมาเปิดเรื่องราวจากอดีตหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างเวลาได้ทุกเมื่อ (วชิระ อินทร์อุดม, 2539 อ้างอิงใน ปิยะदनัย วิเศียนม.ป.ป.) และงานวิจัยที่ศึกษาการเรียนการสอนบนฐานทฤษฎีปัญญาสังคมผ่านสื่อวีดิทัศน์ขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ความเข้าใจตนเอง ความเข้าใจผู้อื่น และความตระหนักด้านลิขสิทธิ์ และทักษะพิสัยเฉพาะองค์ประกอบด้านการสื่อสารสูงกว่าเกณฑ์ (ประทีป จินน์ และคณะ, 2558, หน้า 160) ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล และเหตุการณ์ โดยนักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ซึ่งการแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในชั้นเรียน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ถ่ายทอดเรื่องราวจากความรู้สึก และความคิดของ

นักเรียน งานวิจัยของ ไชตรีศม์ จันทน์สุนทร (2550, หน้า 28) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทสมมติ บทบาทที่ไม่ควรมองข้าม กรณีศึกษากลุ่มวิชาสังคมศึกษา กล่าวว่า บทบาทสมมติเป็นรูปแบบการสอนที่จะสะท้อนความรู้สึกนึกคิด ที่อยู่ภายในของผู้เรียนออกมา จะช่วยให้ทำความเข้าใจกันได้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจตนเองมากขึ้น อีกทั้งในการที่สวมบทบาทผู้อื่นก็ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจผู้อื่นได้ ซึ่งบทบาทสมมติมีความสอดคล้องกับรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมอย่างมากในหลายเนื้อหา ที่เกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์ กฎหมายในชีวิตประจำวัน คุณธรรม จริยธรรม สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสะท้อนความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของนักเรียนออกมาผ่านบทเรียนที่นำมาแสดงบทบาทสมมติได้เป็นอย่างดี เราจึงไม่ควรมองข้ามความสำคัญของวิธีการสอนนี้ และสอดคล้องกับแนวคิดที่ได้กล่าวถึง บทบาทสมมติไว้ว่า การใช้บทบาทสมมติ (Role Playing) นั้นเป็นการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ที่มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตนและนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตพบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดง และเพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและฝึกทักษะต่าง ๆ (ทิศนา แซมมณี, 2551)

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นไปยังประสบการณ์ของนักเรียนภายหลังจากผ่านการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งในต่างประเทศมีการศึกษาจำนวนมากที่ศึกษาในลักษณะนี้ได้แก่ งานวิจัยของ Thapa (2016) ศึกษาปรากฏการณ์จากประสบการณ์ชีวิตของครูสังคมศึกษา: การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองและการสอนประชาธิปไตย Mali (2016) ศึกษาปรากฏการณ์การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักเรียนในมหาวิทยาลัยทั้งสามแห่ง Urena (2018) ศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาคุณภาพการสอนเคมีในระดับอุดมศึกษา และ Roberts (2018) ศึกษาการรับรู้ของนักเรียนในการเรียนรู้ STEM หลังจากเข้าร่วมประสบการณ์เรียนรู้ตามอริยาศัยในช่วงฤดูร้อน สำหรับงานวิจัยของไทยพบว่า มีงานวิจัยของปานชนก เวียงนาค (2557) ได้ศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นหลังการเข้าร่วมกลุ่มพัฒนาตนร่วมกับการทำสวน ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น หลังการเข้าร่วมกลุ่มพัฒนาตนร่วมกับการทำสวน ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเองและเห็นความเชื่อมโยงของตนกับสิ่งรอบตัว ความสัมพันธ์ที่งอกงาม และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตน และงานวิจัยของศศิณัฐ สรรคบุรานุรักษ์ (2563, หน้า 61) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงด้วย

การสอนแบบปรากฏการณ์เป็นฐานรูปแบบการเรียนรู้จากประเทศฟินแลนด์ กล่าวว่า การบูรณาการระหว่างรายวิชาเป็นการเรียนรู้ที่สามารถชี้ให้เห็นว่าปรากฏการณ์เดียวกันสามารถตีความได้จากพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความรู้และประสบการณ์อย่างเต็มที่ ตั้งคำถาม และค้นหาคำตอบอย่างกระตือรือร้น บูรณาการความรู้จากปรากฏการณ์ที่ได้เรียนรู้ และสรุปผล ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง

จากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในวิธีการที่หลากหลายจะนำไปสู่ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคม เนื่องจากการอ่านวรรณกรรม เป็นสื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกนึกคิด สามารถมองภาพทางสังคมผ่านการเรียนรู้ เชื่อมกับโลกความเป็นจริง นอกจากนี้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm นั้นเป็นสื่อสำคัญในการกระตุ้น เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักความเป็นธรรมทางสังคม เนื่องด้วยว่าในวรรณกรรมมีการเสียดสีทางการเมือง การถูกกดขี่ การถูกเอาเปรียบ การแสดงถึงความเสมอภาคของสัตว์ในตัวละครที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการถูกกดขี่จากมนุษย์แต่ความจริงนั้นไม่ได้ให้ความเสมอภาคให้กับสัตว์ตัวอื่น ๆ นอกจากกลุ่มของตนเท่านั้น ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นอยู่จริงในสังคม ผู้แต่งคือ จอร์จ ออร์เวลล์ (George Orwell) โดยวรรณกรรมเรื่องนี้ได้มีผู้นำมาแปลอย่างหลากหลาย แต่เล่มที่ผู้วิจัยใช้นั้นได้นำการแปลฉบับสองภาษาของสรวงอัปสร กลสิกรานันท์ มาเป็นสื่อสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ส่วนการใช้วีดิทัศน์ในการเรียนรู้ เป็นสื่อการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งสองทางทั้งภาพและเสียง ย่อมดีกว่าการรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว และยังส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจในเนื้อหาความรู้ที่ซับซ้อนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การแสดงบทบาทสมมติมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจในบริบท และเรื่องราวในฐานะคนดู และเรื่องราวกลุ่มอื่น ยังเป็นอีกวิธีการที่สะท้อนว่า นักเรียนมีประสบการณ์ความเป็นธรรมหรือไม่ เมื่อเรียนรู้ไปแล้ว และการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนมากขึ้น เพราะฉะนั้น จึงใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสามรูปแบบนี้

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ ประสบการณ์ในการศึกษาในครั้งนี้ หมายถึง การรับรู้ด้านความคิด และความรู้สึกของบุคคลภายหลังจากการผ่านเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในชีวิต รวมถึงมุมมอง และแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีต่อประสบการณ์ในเรื่องนั้น

จุดประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ

คำถามการวิจัย

ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติจะเป็นอย่างไร

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตด้านประเด็นที่ศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย ความเป็นธรรมทางสังคมด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

พื้นที่ในการวิจัย คือ โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 2 ห้องเรียน โดยห้องหนึ่งเป็นแผนการเรียนภาษาอังกฤษ – คณิตศาสตร์ และอีกห้องหนึ่งเป็นแผนการเรียนภาษาจีน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคม และผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งแบ่งรายละเอียดการให้ข้อมูลได้ดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบบันทึกสะท้อนคิด	จำนวน 90 คน
2) ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	จำนวน 12 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเป็นธรรมทางสังคม หมายถึง การจัดสรรหรือกระจายผลประโยชน์หรือทรัพยากรของสังคมในเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม อย่างเท่าเทียมและเหมาะสม

ประสบการณ์ หมายถึง การรับรู้ด้านความคิดและความรู้สึกภายหลังจากการผ่านเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในชีวิตรวมถึงมุมมองและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีต่อประสบการณ์ในเรื่องนั้น

ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคม หมายถึง การรับรู้ด้านความคิด และความรู้สึกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเรื่องการจัดสรรหรือกระจายผลประโยชน์หรือทรัพยากรของสังคมด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม อย่างเท่าเทียมและเหมาะสม ภายหลังจากผ่านการเรียนรู้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm วิดีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ

การเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm หมายถึง การสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภายหลังจากการอ่านหนังสือเรื่อง Animal Farm แต่งขึ้นโดยจอร์จ ออร์เวล ซึ่งเป็นหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการสะท้อนแนวคิดทางการเมืองที่ถูกเอาเปรียบจากชนชั้นผู้ผ่านการเรื่องราวของสรรพสัตว์ภายในฟาร์ม

วิดีโอทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม หมายถึง สื่อที่แสดงภาพ เสียง จากสื่อออนไลน์ นำมาฉายเป็นภาพเคลื่อนไหวต่อเนื่องเกี่ยวกับการจัดสรรหรือกระจายผลประโยชน์ในสังคมทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัฒนธรรม

การแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง กิจกรรมที่ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จัดแสดงขึ้นจากสถานการณ์ที่มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และนักเรียนได้แสดงบทบาทตามจินตนาการความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ของตนที่เกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคม ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิดีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหาบทวรรณกรรม รวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นสำคัญต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยมีรายละเอียดหัวข้อที่ศึกษาดังต่อไปนี้

1. ความเป็นธรรมทางสังคม
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคม
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมทางสังคม
2. วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm
 - 2.2 สรุปเรื่อง Animal Farm
 - 2.3 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Animal Farm
 - 2.4 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Animal Farm
3. วิธีการสอนโดยใช้วีดิทัศน์
 - 3.1 ความหมายวีดิทัศน์
 - 3.2 ประโยชน์ของวีดิทัศน์
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนโดยใช้วีดิทัศน์
4. วิธีการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing)
 - 4.1 ความหมาย
 - 4.2 ขั้นตอนการใช้บทบาทสมมติ
 - 4.3 ประโยชน์ของบทบาทสมมติ
 - 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
5. การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach)
 - 5.1 ความหมาย
 - 5.2 วิธีดำเนินการวิจัย
 - 5.3 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา
 - 5.4 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา

1. ความเป็นธรรมทางสังคม

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคม

William Frankena (William Frankena, 1962 อ้างอิงใน มนพັນท์ ชาญศิลป์, 2559, หน้า 46) กล่าวถึงความหมายของความเป็นธรรมทางสังคม ว่าเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ที่สังคมพึงมีต่อสมาชิกในสังคมกับสิทธิอันชอบธรรมที่สมาชิกแต่ละคนมี โดยต้องปฏิบัติต่อสมาชิกแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกันยกเว้นในกรณีจำเป็น สังคมจะต้องไม่ทำร้ายสมาชิก ไม่รบกวนเสรีภาพของสมาชิกยกเว้นการลงโทษหรือการเรียกเก็บทรัพย์สินเพื่อนำไปก่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งนี้ต้องตระหนักว่าชีวิตที่ดีของสมาชิกแต่ละคนแตกต่างกันไปตามความต้องการ สังคมที่เป็นธรรมต้องปฏิบัติต่อสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน จะต้องปกป้อง ให้ความสำคัญ ให้โอกาสและความเสมอภาคทางกฎหมาย อีกทั้งต้องให้มาตรฐานขั้นต่ำแก่สมาชิกทุกคนเช่น ความปลอดภัยในชีวิตและการศึกษา การตัดสินว่าสังคมมีความเป็นธรรมหรือไม่ ต้องใช้หลักเกณฑ์ที่ยอมรับได้และควรตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพและสติปัญญา

M. I. Young (1990) ได้กล่าวถึง ความเป็นธรรมทางสังคม ไว้ว่า เป็นการจัดสรรความเป็นธรรมที่มุ่งเน้นไปที่ประเด็นของการจัดสรรวัตถุดิบของหรือตำแหน่งทางสังคม โดยเพิกเฉยต่อโครงสร้างทางสังคมและบริบททางสถาบันที่มีส่วนช่วยกำหนดรูปแบบการจัดสรรสิ่งเหล่านั้น

ไอริส แมเรียน ยัง เสนอว่าการนิยามความเป็นธรรมด้วยรูปแบบกระบวนการจัดสรรนั้น ควรถูกจำกัดเพียงประเด็นที่เป็นรูปธรรม และคำนึงถึงประเด็นของการกีดกันและการครอบงำ เนื่องจากการกีดกันและการครอบงำเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคม นอกเหนือจากการจัดสรร ไอริส แมเรียน ยัง เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคมว่า เป็นการกระจายอำนาจและการกีดกันของสถาบันทั้งสถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง และสถาบันวัฒนธรรม ความเป็นธรรมทางสังคม ควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ในสังคมที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนกฎเกณฑ์เพียงอย่างเดียว แต่สถาบันต่าง ๆ อาจใช้อำนาจในการกีดกันปัจเจกอยู่ในสังคมนั้น โดยความเป็นธรรมที่แท้จริง คือ การขจัดการกีดกันในสังคม การกีดกันทางสังคมมาจากบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม และมีความเคยชินในการดำรงชีวิตอยู่ภายใต้การกีดกันทางสถาบันต่าง ๆ ที่ได้ถูกทำให้เป็นระบบฝังลึกด้วยวิถีชีวิตประจำวันของคนในสังคมผ่านปฏิสัมพันธ์ ทักษะคิด และกลไกต่าง ๆ

วรารภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2547, หน้า 57) กล่าวว่า ความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษามีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ เกิดจากพื้นฐานในครอบครัวทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ส่งผลให้เด็กมีการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน การมีความพร้อมของครอบครัวที่ต่างกันย่อมมีผลต่อ

โอกาสทางการศึกษา และการเกิดจากระบบทางราชการ ที่มีนโยบายยุบโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนน้อย มีการกำหนดอัตราครูต่อเด็กในโรงเรียนประถม ทำให้มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เมื่อเทียบโอกาสทางการศึกษาระหว่างเด็กโรงเรียนดังกล่าวกับเด็กประถมศึกษาในเมืองย่อมมีความแตกต่างกัน

สมชัย จิตสุชน และคณะนักวิจัยจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย(TDRI) (2549 อ้างถึงใน อนรรฆ พิทักษ์ธานิน, 2557, หน้า 286) ซึ่งให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำไม่ใช่สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองเสมอไปขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อความชอบธรรมทางสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ความเหลื่อมล้ำไม่สามารถกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคมได้ หากผู้ประสบความเหลื่อมล้ำไม่ได้ตระหนักหรือรู้สึกต่อความไม่เป็นธรรม ซึ่งความไม่เป็นธรรมดังกล่าวนี้สัมพันธ์กับความคาดหวังทางสังคมที่ทัศนคติต่อความเป็นธรรมและปัจจัยในการผ่อนคลายเป็นเงื่อนไขของทางสถาบันที่ให้ความรู้สึกไม่เป็นธรรมปรากฏตัว

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2553 อ้างถึงใน อนรรฆ พิทักษ์ธานิน, 2557, หน้า 283) ได้กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกับประชาธิปไตย ได้แสดงความเห็นว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมีที่มาจากเหตุปัจจัยหลายประการได้แก่ ประการที่หนึ่ง มาจากความสามารถตามธรรมชาติของบุคคล ประการที่สอง จากการที่ประชาชนบางกลุ่มสมัครใจเลือกที่จะมีรายได้ต่ำกว่าที่ตนสามารถจะหาได้ ประการที่สาม มาจากความไม่เสมอภาคของโอกาสการถูกเลือกปฏิบัติ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การไม่ได้รับความเป็นธรรมซึ่งความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความไม่เป็นธรรม และความไม่เสมอภาคของโอกาสนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมค่อนข้างมาก ในทัศนะของสมเกียรติ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่น่าจะสำคัญที่สุดก็คือ ความรู้สึกที่ตนไม่มีตำแหน่งในสังคม รู้สึกว่าตนถูกดูหมิ่นเหยียดหยามเพราะมีฐานะยากจน หรือมีความรู้สึกที่สังคมมีการแบ่งชนชั้น มีปัญหาความไม่เท่าเทียม มีเส้นสายทำให้ตนเสียโอกาส

ไมเคิล เจ แชนเดิล (2554, หน้า 33) แปลโดย สถณี อาชวานันทกุล ได้กล่าวถึงความหมายความเป็นธรรมทางสังคม ไว้ว่า เกี่ยวข้องกับการจัดสรรหรือกระจายสิ่งที่คนในสังคมควรจะได้รับ

Sen (Amartya Sen 2011 อ้างอิงใน มนพันธ์ ชาญศิลป์, 2559, หน้า 36) อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคม Social Justice ว่ามี 2 แนวคิด แนวคิดแรกคือการกำหนดแบบแผนความเป็นธรรมที่ใช้ได้ทุกสถานการณ์ แนวคิดที่สอง เป็นแนวคิดการเปรียบเทียบเชิงสังคม ซึ่งเป็นการมองสภาพของสังคมปัจจุบันในเชิงเปรียบเทียบ สังคมจะตัดสินใจทางเลือกที่ถูกต้อง

ก็ต่อเมื่อสมาชิกเป็นคนดีสิ่งที่สำคัญนั้นก็คือ จะต้องเป็นคนที่มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล มีสติปัญญาไม่เห็นแก่ตัว และต้องเปิดกว้างที่จะรับฟังเหตุผลของคนอื่นอย่างเท่าเทียมกับเหตุผลของตัวเอง รวมถึงให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจเพื่อป้องกันความคิดที่ยึดติดมากเกินไป สังคมในลักษณะนี้จะทำให้บุคคลเห็นแก่ตัวน้อยลง สิ่งที่สังคมยอมรับและคาดหวังในอนาคต ในการสร้างความเป็นธรรมทางสังคมสามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธีตามลักษณะของผู้ที่มีส่วนร่วมวิธีแรกเรียกว่าความเป็นธรรมแบบปิดเป็นการให้สมาชิกภายในสังคมนั้นมีส่วนร่วมเท่านั้น อีกวิธีหนึ่งคือความเป็นธรรมแบบเปิดซึ่งจะให้บุคคลภายนอกที่ไม่ใช่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมด้วย Sen กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างกันของโอกาสในการนำรายได้และสิ่งที่มีค่าในชีวิตมาใช้สร้างชีวิตที่ดีให้กับตนเองเกิดจากสาเหตุหลัก 4 ประการ ได้แก่ ประการแรกคือ ความแตกต่างส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ ความพิการ ประการที่สองคือ ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ภัยธรรมชาติ ประการที่สามคือ ความแตกต่างของบรรยากาศทางสังคม เช่น ระบบการศึกษา และประการที่สี่คือ ความแตกต่างด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ความแตกต่างเหล่านี้อาจเกิดขึ้นในครอบครัวได้ หากได้รับการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่ากัน

นพพันธ์ วรรณเทพสกุล (2556 อ้างถึงใน อนรรฆ พิทักษ์ธานิน, 2557, หน้า 287) ได้กล่าวถึง การอธิบายความรู้สึกไม่เป็นธรรมที่อยู่บนรากฐานของความเหลื่อมล้ำ มีที่มาจากความไม่ เป็นธรรมจากนโยบายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อกลุ่ม คนด้อยโอกาส และชายขอบต่าง ๆ และความเหลื่อมล้ำซ่อนเร้นเป็นความไม่ เป็นธรรมก็เพราะวิธี คิดอุดมการณ์ ความคาดหวังและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อคนในระดับช่วงชั้นต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เริ่มสงสัยและตั้งคำถามกับชีวิต และความไม่ เป็นธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ความรู้สึกหรือความตระหนักต่อการไม่ได้รับโอกาส ความแตกต่างของสิทธิและความไม่เท่า เทียมทางสังคมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้กลายเป็นความไม่ เป็นธรรมหรือเปลี่ยนจากสภาพความ เหลื่อมล้ำที่ซ่อนเร้น ซึ่งไม่รู้สึกให้กลายเป็นความรู้สึกและความตระหนัก

Davis และ Harrison (Tracy Davis และ Laura M. Harrison, 2013 อ้างอิงใน มนพันธ์ ชาญศิลป์, 2559, หน้า 49) กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลในสังคม ว่าในสังคมจะแบ่ง บุคคลออกเป็น 2 กลุ่ม คือคนที่มั่งคั่งซึ่งเป็นผู้ที่มีความได้เปรียบ กับผู้ตามเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ที่มีฐานะเป็นเป้าของกลุ่มแรก การจำแนกบุคคลสองกลุ่มนี้ ไม่ใช่แค่ระบุว่าใครควรอยู่กลุ่มใด แต่ยังรวมถึงการเข้าใจตำแหน่งของบุคคลในสังคมด้วย

เดวิด มิลเลอร์ (David miller, 2013 อ้างอิงใน มนพันธ์ ชาญศิลป์, 2559, หน้า 31) ได้กล่าวถึง ความหมายความเป็นธรรมทางสังคม ไว้ว่า เป็นการกระจายความได้เปรียบซึ่งเป็นเรื่องที่ดี และกระจายความเสียเปรียบเป็นเรื่องที่ไม่ดี กระจายโดยสถาบันทางสังคมด้วยวิธีการที่หลากหลาย หลักการจัดสรรสิ่งต่าง ๆ ให้แก่บุคคลขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ระดับชุมชนที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 2) ความสัมพันธ์ระดับสมาคมที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน 3) ความสัมพันธ์ในฐานะพลเมือง ซึ่งมีสภาพรับรองทางกฎหมายภายใต้ความสัมพันธ์แบบนี้คือ ความเท่าเทียม

Miller กล่าวว่าความเป็นธรรมมองได้ 2 ลักษณะ คือ กระบวนการที่เป็นธรรมกับผลลัพธ์ที่เป็นธรรม ตามความเป็นจริงจะเป็นเรื่องของกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ กระบวนการที่จะสร้างผลลัพธ์ที่เป็นธรรม ได้มี 4 คุณลักษณะได้แก่

- 1) Equality หมายถึง การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันต่อผู้ที่มีลักษณะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน
- 2) Accuracy หมายถึง การนำข้อมูลที่ต้องเที่ยงตรงมาประกอบการพิจารณา
- 3) Publicity หมายถึง การกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับได้
- 4) Dignity หมายถึง การไม่ละเมิดความเป็นมนุษย์ของทุกคน

ในการพิจารณาเรื่องความเป็นธรรมตามหลักการกระจายทรัพยากรตามความต้องการของบุคคลนั้น Miller กล่าวถึงหลักการไว้ 2 ประการคือ ต้องเป็นสถานการณ์ที่มีทรัพยากรมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคคล และต้องเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับร่วมกันจากบุคคลเหล่านั้น

Miller กล่าวถึงการกระจายทรัพยากรตามความต้องการด้วยการจัดน้ำหนักลำดับก่อนหลัง และลดความขาดแคลนด้วยการกระจายทรัพยากรให้ผู้ที่ขาดแคลนน้อยกว่า ว่าหลักการนี้จะทิ้งผู้ที่ขาดแคลนมากกว่า ซึ่งขัดแย้งกับหลักความเป็นธรรมที่จะจัดความไม่เท่าเทียมกัน แต่ถ้าสังคมต้องการกระจายทรัพยากรก็ต้องนำหลักการด้านความเป็นธรรมอื่นมาเสริมด้วย เช่น หลักการตอบสนองความต้องการที่บุคคลควรได้รับโดยดูจากผลการทำงาน เป็นต้น

Miller ยกตัวอย่างการไม่แบ่งชนชั้นว่า สังคมอาจเลือกที่จะให้เกียรติคนอาจเป็นเพราะคนนั้นเป็นนักธุรกิจร่ำรวย หรือบุคคลนั้นใช้เวลาว่างไปทำงานอาสาสมัครก็ได้ ซึ่งการตัดสินว่าจะให้เกียรติคนด้วยสาเหตุใดเป็นธรรมมากกว่ากันอาจตัดสินใจยาก แต่ถ้าสังคมมีความเสมอภาค การให้เกียรติของบุคคลก็ย่อมจะเป็นไปเพราะเหตุผลอย่างหลังมากกว่า

อนรรฆ พิทักษ์ธานิน (2557, หน้า 281) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมสองคำนี้มักถูกนำมาใช้ควบคู่กันซึ่งความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมนั้นก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญอันหนึ่งของประเทศ เป็นรากฐานสำคัญของความ

ขัดแย้งทางการเมืองที่ควรจะต้องได้รับการแก้ไข กล่าวคือ ความเหลื่อมล้ำ ในสังคมไทยมีฐานสำคัญมาจาก “ความไม่เป็นธรรม”ของกฎหมายนโยบาย และกลไกของรัฐ “ความเหลื่อมล้ำ” ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และโอกาสเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ผู้คนรู้สึกไม่เป็นธรรม หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจนนำไปสู่ความตึงเครียดและความขัดแย้งทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำก็ไม่ได้นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองทั้งหมด หากผู้ได้รับความเหลื่อมล้ำนั้นไม่ได้รับรู้หรือว่าตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมที่ได้รับ

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2559) กล่าวถึง ความเป็นธรรมทางการศึกษามีความเหลื่อมล้ำในระบบโรงเรียนต่างกลุ่มกัน ได้แก่ โรงเรียนในเมืองใหญ่ และโรงเรียนในชนบท ในการจัดสรรทรัพยากรต้องไม่มีกลุ่มใดถูกทิ้ง ควรให้ตามความเหมาะสมและเป็นธรรม จึงจะเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพระบบโรงเรียน

ธนาชัย สุนทรอนันตชัย (2560, หน้า 54) กล่าวถึงการสะท้อนมุมมองของความเป็นธรรมในสังคม Social Justice ว่าเป็นการมุ่งขจัดอุปสรรคที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นออกไป มันเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุหรือลดช่องว่างของความไม่เป็นธรรมมากกว่าการใช้วิธีการจัดสรรทรัพยากรการให้ความช่วยเหลือโดยพึ่งพิงจากรัฐแต่เพียงอย่างเดียว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2560, หน้า 8) ได้บัญญัติเรื่องความเสมอภาค ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นธรรม ไว้ในมาตราที่ 27 ระบุว่า บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เป็นต้น

พสุธา โกมลมาลย์ (2561) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอน เรื่อง ความยุติธรรมทางสังคมไทยในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า มีการมองข้ามในการกล่าวถึงความยุติธรรมทางสังคม ให้มีเพียงส่วนเดียวในการศึกษาเรื่องกฎหมาย ซึ่งความจริงแล้วความยุติธรรมทางสังคมไม่ได้มีแค่นั้นในกฎหมายเท่านั้น ยังมีองค์ประกอบอื่นเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางสังคมที่จะส่งผลต่อความเป็นธรรมที่ควรเกิดขึ้น

Sociology guide (2019) กล่าวถึงแง่มุมในเชิงสังคมวิทยาว่า ความเป็นธรรมทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของระบบทางสังคม ซึ่งมีโครงสร้างพื้นฐานจากสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการองค์ประกอบเหล่านี้อยู่ภายใต้ข้อตกลงร่วมกันทางสังคมที่เป็นผลผลิตของระบบกฎหมายโดยยังครอบคลุมโครงสร้างสังคมในส่วนอื่น ๆ โดยสรุปแล้วแนวคิดเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม มีพื้นฐานดังนี้ 1) เงื่อนไขของความไม่เท่าเทียมต้องได้รับการแก้ไข 2) การกระจายความมั่งคั่งอำนาจ และสถานะไปยังบุคคล ชุมชนและส่วนรวม 3) เป็นความ

รับผิดชอบของรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจที่จะประกันคุณภาพพื้นฐานให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม

สิทธิกร ศักดิ์แสง (2560, หน้า 196) กล่าวถึงงานเขียนของ Michael J. Sandel ว่ามีสภาพปัญหาทางสังคมเกิดขึ้น เช่น การโก่งราคาในภาวะเกิดภัยพิบัติ ทำให้เครื่องใช้ อุปโภคขาดแคลน ประชาชนเดือดร้อน ควรนำกฎหมายมาควบคุมการค้ากำไรเกินควร

ปองปรารณ สุนทรภัส (2563, หน้า 69) กล่าวถึง การใช้มุกตลกในการล้อเลียนผู้อื่น ถือเป็น การคุกคามอย่างหนึ่ง ซึ่งชี้ให้เห็นว่า มุกตลกสรีระร่างกาย เพศ และชาติพันธุ์นี้ อาจสร้างความไม่พอใจให้กับผู้ฟังได้ ดังนั้น ควรร่วมกันสร้างความตระหนักรู้ในหลักการสากล ได้แก่ การเลือกปฏิบัติ การเหยียดผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าการสร้างมารยาททางสังคมใหม่ไม่ได้กำจัดเสรีภาพ แต่เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกในสังคมเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความเป็นธรรมทางสังคม คือ การจัดสรรหรือกระจายผลประโยชน์ หรือทรัพยากรของสังคมในเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ให้กับประชากรในสังคมนั้น ๆ อย่างเท่าเทียมและเหมาะสม โดยผู้วิจัยยึดแนวคิดของ M. I. Young มาเป็นแนวทางในการศึกษาความเป็นธรรมทางสังคม เนื่องจากมีความครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคม ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานวิจัย

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมทางสังคม

วุฒิชัย สายบุญจวง (2554, หน้า 3) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นธรรมในทัศนะของชาวชุมชนมุสลิม : กรณีศึกษาชุมชนธรรณีคำ แขวงโคกแฝก เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร กล่าวว่า ความหมายของความเป็นธรรมคือ ความเท่าเทียมกัน ตามสิทธิเสรีของความเป็นมนุษย์ ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และไม่เบียดเบียนหรือมีการเอาเปรียบกัน

ธีระสิน เดชารักษ์ อรุมา เตพละกุล และจุฑาศินี ธิญประณีตกุล (2559, หน้า 1) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความเป็นธรรมทางสังคมความพยายามชี้วัดและวิเคราะห์ในเชิงตัวเลข กล่าวว่า ความเป็นธรรมทางสังคมเป็นเรื่องตรงกันข้ามกับความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมแบ่งออกเป็น 4 มิติ มิติการยอมรับและความเสมอภาคทางสังคม วัฒนธรรม มิติการมีส่วนร่วมและสิทธิทางการเมือง มิติเศรษฐกิจและการกระจายทรัพยากร และมิติหลักเกณฑ์บรรทัดฐานและกระบวนการยุติธรรม วัดอุปสงค์ของงานชิ้นนี้คือ การพัฒนาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อทำให้เกิดตัวเลขเพียงหนึ่งตัวที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับความเป็นธรรมที่มีความหลากหลายจาก

มิติต่าง ๆ ข้างต้น จากผลการศึกษาทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมทางสังคม พบว่า ในภาพรวมคนในชุมชนเห็นว่า ความเป็นธรรมทางสังคม อยู่ในระดับปานกลางประเด็นที่มีความเป็นธรรมมากที่สุด คือ มิติการยอมรับและความเสมอภาคทางสังคมวัฒนธรรม รองลงมาคือ มิติการมีส่วนร่วมและสิทธิทางการเมือง ถัดมาคือ มิติทางด้านเศรษฐกิจ และการกระจายทรัพยากร และมิติสุดท้ายที่เห็นว่ามีความเป็นธรรมน้อยที่สุดคือ มิติหลักเกณฑ์บรรทัดฐานและกระบวนการยุติธรรม

2. วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

พระสุธีวีรบัณฑิต และคณะ (2561, หน้า 295) กล่าวว่า วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm ได้สะท้อนแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมือง ผ่านสถานการณ์บรรดาสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งมีการมีการคดโกง พวกพ้อง ชนชั้น ผู้ปกครอง ผู้ถูกปกครอง กัดขี้นมเหง เอาเปรียบ เป็นต้น

จอร์จ ออร์เวล แปลโดยสรวงอัปสร กสิกรานันท์ (2562, หน้า 10) ได้เขียนวรรณกรรม การเมือง เรื่อง สรรพสัตว์ หรือ Animal Farm ว่าเป็นหนังสือที่มีคุณค่า จรรโลงความรู้สึคนึกคิด ให้ผู้คนได้จุกคิดมองตัวเองและสิ่งรอบข้างได้ลึกซึ้งมากขึ้น

สรวงอัปสร กสิกรานันท์ (2562, หน้า 35) กล่าวถึง วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm ว่าสามารถให้แง่คิดกับคนได้ทุกสมัย แสดงถึงบรรยากาศทางสังคม การเมือง ที่มีการเปลี่ยนแปลง การปกครองแต่ยังคงมีกิเลส ตัณหา ความโลภ การได้เปรียบของผู้นำที่สามารถทำได้ทุกอย่าง เพื่อความร่ำรวย และอำนาจต่าง ๆ

สำนักข่าวเวิร์คพอยท์ (2562) รายงานว่า พล.ท. วีรชน สุคนธปฏิภาค รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เปิดเผยว่า พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า การจัดตั้งรัฐบาล เป็นเรื่องของพรรคการเมือง ขอให้ทุกอย่างเป็นไปตามกฎหมาย และอยากให้ประเทศเดินไปข้างหน้า เรากำลังเผชิญปัญหาอบด้าน และไม่อยากให้โยงนายกรัฐมนตรีไปถึงเรื่องการเมือง พร้อมกันนี้ ท่านยังฝากแนะนำให้อ่านหนังสือเรื่อง Animal Farm ฉบับภาษาไทย ที่ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตได้ดี

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm เป็นการสะท้อนแนวคิดทางการเมืองที่ถูกเอาเปรียบจากชนชั้นผู้นำ ผ่านเรื่องราวของสรรพสัตว์ภายในฟาร์ม ซึ่งจะสามารถสะท้อนความรู้สึคนึกคิด จากเรื่องที่ได้ศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วรรณกรรมที่แต่งขึ้นโดยจอร์จ ออร์เวล แปลโดย สรวงอัปสร กสิกรานันท์

2.2 สรุปเรื่อง Animal Farm

จอร์จ ออร์เวล แปลโดย สรวงอัปสร กสิกรานันท์ (2562, หน้า 37-145) ได้กล่าวว่า Animal Farm ของจอร์จ ออร์เวลล์ที่เขียนไว้ เป็นนิยายที่เสียดสีทางการเมือง โดยนำสัตว์มาเป็นตัวละคร เรื่องมีอยู่ว่า ฟาร์มชื่อว่า ไมเนอร์ ฟาร์ม โดยเจ้าของฟาร์มแห่งนี้คือ ชาวไร่ชื่อเมาใช้แรงงานสัตว์ในการหาเงินเลี้ยงชีพอยู่มาวันหนึ่งหมูเฒ่า ก็สังเกตเห็นถึงความที่สัตว์ถูกกดขี่ทั้งใช้แรงงานแลกกับเศษอาหารอันน้อยนิด รวมถึงเมื่อสัตว์ตายไปก็ยังเอาเนื้อหนังไปขาย หมูเฒ่าจึงได้เริ่มความคิด 'ปฏิวัติ' ขึ้น สัตว์ทั้งหลายเมื่อได้ฟังคำพูดแล้วก็ต่างพากันชื่นชมแนวคิดของเขา และพากันเห็นด้วยอย่างไม่มีข้อขัดแย้ง หลังจากการพูดจบลงไม่นานหลังจากนั้นหมูเฒ่าก็ตายด้วยความแก่ชรา สิ่งที่เขาฝากไว้กับเหล่าสรรพสัตว์ก็เริ่มเกิดขึ้น เหล่าสัตว์ที่ทำการก่อกบฏ จนในที่สุดวันหนึ่งก็สามารถปฏิวัติยึดครอง ไมเนอร์ ฟาร์ม มาเป็นของพวกสัตว์ได้สำเร็จ จากนั้นก็เปลี่ยนชื่อเป็น แอนิมอล ฟาร์ม มีผู้เข้ามาทำหน้าที่ดูแลปกครองฟาร์มก็ได้แก่หมู 2 ตัวที่ชื่อว่า นโปเลียน และสโนว์บอล ซึ่งทั้งสองมีแนวคิดรวมถึงนิสัยที่แตกต่างกันจึงมักจะต้องได้แย้งกันอยู่บ่อย ๆ ในการบริหารฟาร์มคือ นโปเลียนอยากจะทำให้ตัวเองกลายเป็นที่เคารพนับถือของเหล่าสัตว์ในฟาร์มและมีแนวคิดแบบรวบอำนาจ ส่วนสโนว์บอล มีจุดมุ่งหมายอยากจะทำพาความเจริญเข้ามาสู่ฟาร์มเพียงเท่านั้น ช่วงแรก ๆ สัตว์มีความสุขแต่ช่วงหลัง ๆ หมูเริ่มเอาเปรียบสัตว์ตัวอื่น ๆ โดยมักจะมีค่าแก้ให้ให้ตนเองดูดีเสมอ โดยการปฏิวัติพวกหมูได้ให้นโยบายออกมาเป็นบัญญัติ 7 ประการ คือ

1. อะไรก็ตามที่เดินด้วยสองขา คือ ศัตรู
2. อะไรก็ตามที่เดินด้วยสี่ขาหรือมีปีก คือ มิตร
3. สัตว์จะต้องไม่สวมเสื้อผ้า
4. สัตว์จะต้องไม่นอนบนเตียง
5. สัตว์จะต้องไม่ดื่มเหล้า
6. สัตว์จะต้องไม่ฆ่าสัตว์ด้วยตัวเอง
7. สัตว์ทุกตัวมีความเท่าเทียมกัน

ซึ่งบัญญัติเหล่านี้ไม่นานก็ไม่ได้มีการปฏิบัติตาม ชนชั้นผู้นำเริ่มมีความขัดแย้งกันมากขึ้น เอาเปรียบสัตว์ตัวอื่น ๆ มีการแย่งชิงอำนาจระหว่างนโปเลียน และสโนว์บอล จนทำให้สโนว์บอล ถูกขับไล่ออกจากฟาร์ม ส่วนนโปเลียนก็เป็นผู้นำฟาร์มคอยหาผลประโยชน์เข้าตัว อาหารที่ผลิตได้ ก็ถูกลำเลียงไปยังห้องผู้นำ โดยอ้างว่าหมูต้องใช้สมองจึงต้องทานสิ่งดี ๆ ส่วนสัตว์ที่ไม่มีประโยชน์ จะถูกนำไปฆ่าแล้วนำเงินมาซื้อเหล้าให้กลุ่มท่านผู้นำในฟาร์ม ผู้นำได้เชื้อเชิญมนุษย์เข้ามาดูฟาร์ม ที่แสดงถึงความเท่าเทียมกัน แสดงให้มนุษย์ดูการทำงานของสัตว์ชั้นต่ำที่ทำงานมาก แต่รับ

ผลประโยชน์น้อย ซึ่งวรรณกรรมเรื่องนี้สัตว์ในฟาร์มยังคงตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้นำที่เอาเปรียบอยู่เช่นเคย

2.3 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Animal Farm

คมเดือน โพธิสุวรรณ และสุทัสสี สมุทรโคจร (2559, หน้า 1) ได้ศึกษา คุณธรรมและความพอประมาณของผู้นำ ใน แอนิมอล ฟาร์ม ของ จอร์จ ออร์เวลล์ วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และเขียนแสดงผลการวิจัยแบบบรรยาย พบว่า เมเจอร์แสดงคุณธรรมและองค์ประกอบย่อยของคุณธรรม ได้แก่ ใจดี ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ความยุติธรรม และความเจริญรุ่งเรือง รวมทั้งความพอเพียงด้วย นอกจากนี้ เมเจอร์ได้ยกเอาความตะกละและความโหดร้ายของมนุษย์ มาขบขันคุณธรรมและความพอเพียงของตนให้เด่นชัดมากขึ้น เหตุผลที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังการแสดงคุณธรรมและความพอเพียง ของ เมเจอร์ มีสามประการ คือ ต้องการวางทฤษฎีการเมือง ปลอดภัยตนเองจากความกลัว และแยกมนุษย์ออกไปจากสัตว์ อย่างไรก็ตามความสุขอันเป็นผลกระทบที่สำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่า เมเจอร์ไม่ได้แสดงคุณลักษณะทั้งหมดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคุณลักษณะที่แสดงออกนั้นไม่ใช่คุณลักษณะที่เป็นตัวตนจริงของเมเจอร์ เขาเพียงแต่ใช้คุณธรรมและความพอเพียงเพื่อเอาเปรียบสัตว์ หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

ณัฐพล ชลวนารัตน์ และคณะ (2559, หน้า 600) ศึกษาการใช้อำนาจของชนชั้นปกครองที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของ จอร์จ ออร์เวลล์: กรณีศึกษานวนิยายแปลเรื่อง แอนิมอล ฟาร์ม ผลการวิจัยพบว่า ในนวนิยายเรื่อง แอนิมอล ฟาร์ม ปรากฏการใช้อำนาจของชนชั้นปกครองสามารถพบได้ใน 5 มิติ ได้แก่ 1. โครงสร้างส่วนบน และ โครงสร้างส่วนล่างกับกลุ่มประวัติศาสตร์ 2. ประชาสังคมและสังคมการเมือง กับความยินยอมพร้อมใจและการใช้อำนาจบังคับ 3. สงครามขับเคลื่อนยึดพื้นที่และสงครามยึดพื้นที่ทางความคิด 4. กลไกการครองอำนาจนำและกลไกการใช้อำนาจรัฐ และ 5. การโต้ตอบต่อการครองอำนาจนำ ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถเป็นข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์วรรณกรรมนวนิยายเรื่อง แอนิมอล ฟาร์ม และสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมการเมืองด้านการใช้อำนาจระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองต่อไป

คมเดือน โพธิสุวรรณ (2560, หน้า 238) ได้ศึกษาเรื่อง แอนิมอล ฟาร์มของ จอร์จ ออร์เวลล์: ความบกพร่องของแผนสร้างกังหันลมในฟาร์มฟิงตนเอง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเสนอผลการวิจัยด้วยการบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า ความบกพร่องของแผนสร้างกังหันลมเกิด

จาก 1) การขาดความรู้จริงของสโนว์บอลเกี่ยวกับกัณฑ์ลม 2) ความไม่เห็นด้วยของนโปเลียนหมู หมูอีกตัวหนึ่ง ที่เป็นตัวละครหลัก 3) แหล่งข้อมูลที่เป็นแนวคิดของแผนซึ่งเป็นหนังสือของมนุษย์ และ 4) ความหวังที่เลือนลางของสัตว์ในฟาร์มที่หวังประโยชน์จากกัณฑ์ลม นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบว่า มีผลจากความบกพร่องของแผนนี้ด้วย กล่าวคือ แผนเสร็จเร็วเกินไปและพบปัญหาในตอนก่อสร้างกัณฑ์ลม มีการขัดแย้งกันระหว่างสโนว์บอลและนโปเลียน ในขณะที่พวกหมูทั้งหลาย เริ่มทำตัวเหมือนมนุษย์ ยิ่งกว่านั้นยังพบว่า ผลประโยชน์อันเกิดจากกัณฑ์ลมตกเป็นของมนุษย์ สำหรับสัตว์อื่น ๆ ในฟาร์ม พวกมันถูกทิ้งให้ทำงานหนักขึ้นเรื่อย ๆ ประสบความคับแค้นและความยากลำบาก เช่น ความตายในสงครามกัณฑ์ลม สรุปได้ว่า ขณะที่วางแผนสร้างกัณฑ์ลม สโนว์บอล สร้างความเดือดร้อนและเอาเปรียบสัตว์ในฟาร์มอื่น ๆ สัตว์ซึ่งพวกหมูเคยสัญญาว่าจะปฏิบัติต่อกัน อย่างเท่าเทียม

2.4 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Animal Farm

Rashid Hussain (2014, PP.09-11) ศึกษาวิจัยเรื่อง ฟาร์มสัตว์ ของจอร์จ ออร์เวลล์ เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการจินตนาสัตว์ในฟาร์ม โดยจอร์จออร์เวลล์สร้างขึ้นในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2486 ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2487 ซึ่งเรื่องราวของสัตว์ภายในฟาร์มเป็นการเสียดสีทางการเมือง ในศตวรรษที่ 20 โดยจะสามารถเข้าใจสัตว์ต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง มันสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เป็นอยู่ เราอาจเข้าใจความหมายในตัวละครมากขึ้น ทำให้เข้าใจลักษณะของการแสดงออกบางอย่างที่จะสื่อได้อย่างแท้จริง

3. วิธีการสอนโดยใช้วีดิทัศน์

3.1 ความหมายวีดิทัศน์

จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน (2532 อ้างอิงใน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา 2558) คำ video เป็นคำคุณศัพท์ที่มีความหมายว่า “มองเห็นได้ เห็นเป็นรูปภาพได้ เกี่ยวข้องกับรูปภาพ” พจนานุกรมต่างประเทศหลายเล่มเก็บความหมายไว้เท่ากับ television ด้วย ซึ่งศาสตราจารย์คุณบรรจบ พันธุเมธา กรรมการท่านหนึ่ง ได้เสนอคำ วีดิ ซึ่งเป็นคำสันสกฤตที่อาจจะแปลงอักษรเป็น วีดิ ในภาษาไทยได้และมีเสียงใกล้เคียงกับ video ด้วย คำ วีดิ ในภาษาสันสกฤตแปลว่า enjoyment pleasure เมื่อนำคำ “ทัศน์” มาลงท้ายในลักษณะเดียวกับคำโทรทัศน์ จะลงรูปเป็น วีดิทัศน์ ซึ่งหากจะแปลความหมายอย่างง่าย ๆ ก็อาจแปลได้ว่า เครื่องที่แสดงภาพเพื่อความเพลิดเพลิน แต่ถ้าแปลตรงตามตัวก็แปลว่า “เกี่ยวกับภาพเพื่อความเพลิดเพลิน”

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา (2551, หน้า 2) ได้ให้ความหมายวีดิทัศน์ คือ วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพ และเสียงซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่องในลักษณะที่เป็นเกมการเล่น คาราโอเกะที่มีภาพประกอบหรือลักษณะอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558, หน้า 1) กล่าวถึง VIDEO หรือ วีดิทัศน์ ว่าถือเป็นสื่อการเรียนรู้อีกประเภทหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และการนำวีดิทัศน์ประเภทสื่อการเรียนรู้เผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ตก็ยิ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง รวดเร็ว และเป็นวิธีการที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนี้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ มาตรา 65 อีกด้วย

สรุปได้ว่า วีดิทัศน์ คือ สื่อที่แสดงภาพ และเสียง นำมาฉายเป็นภาพเคลื่อนไหวต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดความหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา

3.2 ประโยชน์ของวีดิทัศน์

วชิระ อินทร์อุดม (2539 อ้างอิงใน ปิยะดณัย วิเศียน ม.ป.ป.) ได้สรุปถึงคุณค่า และ ประโยชน์ของวีดิทัศน์ว่า ทำให้ผู้ชมได้เห็นภาพ และได้ยินเสียงไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งสองทาง ซึ่งยอมดีกว่าการรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว สามารถเข้าในกระบวนการที่ซับซ้อน สามารถย่อ ขยายภาพ ทำให้ภาพเคลื่อนไหวที่ช้าเร็ว หรือหยุดนิ่งได้ เป็นสื่อที่ใช้ได้ทุกกลุ่มวัย เรื่องราวจากอดีตหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างเวลาสามารถนำมาเปิดได้ทุกเมื่อ ใช้ซ่อมเสริมการเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนค้นคว้า ใช้ในการฝึกอบรมผู้สอน สามารถใช้แทนครูซึ่งเป็นการลดปัญหาการขาดแคลนครูได้เป็นอย่างดี ช่วยปรับปรุงเทคนิควิธีการสอนของครู และสามารถใช้ได้ในทุกขั้นตอนการสอนทั้งเริ่มเรียน ระหว่างเรียน หรือสรุปบทเรียน

สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต (2538 อ้างอิงใน ปิยะดณัย วิเศียน, ม.ป.ป.) ได้สรุปคุณค่าของวีดิทัศน์ ไว้ดังนี้ ช่วยยกระดับการศึกษาแก่มวลชน การแพร่กระจายความรู้ไปยังมวลชน มวลชนมีความรู้ทันสมัย ครูสามารถติดต่อกับผู้เรียน และครูด้วยกันเองได้อย่างรวดเร็ว และช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ประโยชน์ของวีดิทัศน์เป็นการรับรู้ทั้งสองทางผ่าน เสียง และภาพ ซึ่งดีกว่าการรับรู้เพียงทางเดียว เป็นสื่อที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเมื่อ ใช้ได้กับทุกเพศทุกวัย ส่งผลให้

สามารถยกระดับการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถทำให้นักเรียนเข้าในกระบวนการที่ซับซ้อนได้เป็นอย่างดี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดของวชิระ อินทร์อุดม เป็นแนวทางในการศึกษาและดำเนินการวิจัย

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนโดยใช้วีดิทัศน์

สมัคร อยู่ลอง (2556) ศึกษาการพัฒนาวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การเป็นผู้ดำเนินรายการและวิทยากรรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากกับเนื้อหาและได้รับประโยชน์

กฤษมาลย์ ชินวงศ์ (2556) ศึกษาผลการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดการผลผลิตการเลี้ยงไก่ไข่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดพลอยกระจ่างศรี จังหวัดนครนายก พบว่า ช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.1

ประทีป จินน์ และคณะ (2558, หน้า 160) ศึกษาการเรียนการสอนบนฐานทฤษฎีปัญญาสังคมผ่านสื่อวีดิทัศน์ขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ความเข้าใจตนเอง ความเข้าใจผู้อื่น และความตระหนักด้านลิขสิทธิ์ และทักษะพิสัยเฉพาะองค์ประกอบด้านการสื่อสารสูงกว่าเกณฑ์

นรินทร์ นนทมาลย์ และจิตพิทย์ สงขลา (2562, หน้า 123) ศึกษาแนวทางการออกแบบการสอนแบบเปิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้วิดีโอเป็นฐาน: การวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบการสอนแบบเปิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์โดยใช้วิดีโอเป็นฐาน เกิดจากองค์ประกอบ (1) การออกแบบการสอน (2) การเรียนแบบเปิด (3) การทำงานเป็นกลุ่ม และ (4) การเรียนโดยใช้วิดีโอเป็นฐานโดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดเชื่อมโยงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน และเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน นำเสนอแนวทางในการออกแบบตามด้านต่าง ๆ คือ (1) การเรียนแบบเปิด (2) การสอนแบบเปิด (3) การประเมิน และ (4) สื่อการสอน

4. วิธีการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing)

4.1 ความหมายบทบาทสมมติ

เซฟเทล และ เซฟเทล (1967, หน้า 83-84) ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมติไว้ว่าเป็นวิธีการที่จะฝึกให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ที่ควรในการแก้ปัญหา และตัดสินใจ ซึ่งจะต้องอาศัยเทคนิคหลายอย่าง เช่น การอภิปราย การนิยาม การวิเคราะห์ เพื่อเลือกบทบาทที่เหมาะสมนำไปใช้ต่อไป

เมนทส์ (1983, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมติไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนจัดแสดงขึ้นและให้ผู้เรียนจินตนาการว่าตนเป็นบุคคลในสถานการณ์สมมติ จากนั้นให้ผู้เรียนแสดงบทบาทที่คิดว่าบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้นรู้สึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้เรียนในการปฏิบัติตนเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

สุวิทย์ มูลคำ (2545, หน้า 53) ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมติไว้ว่า คือ กระบวนการที่ผู้สอนกำหนดหัวข้อเรื่อง ปัญหาหรือสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาท หรือแสดงบทบาทนั้นตามความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ของผู้เรียนที่คิดว่าควรจะเป็น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546, หน้า 160) กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติไว้ว่า วิธีสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นจากความเป็นจริง มาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ผู้เรียนคิดว่าควรจะเป็น ผู้สอนจะใช้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน ซึ่งบทบาทสมมติจะช่วยสะท้อนถึงอารมณ์ ความรู้สึก ช่วยให้มีเข้าใจผู้อื่น เข้าใจสิ่งที่เรียนอย่างลึกซึ้ง และจะช่วยให้เกิดการปรับพฤติกรรม เปลี่ยนเจตคติได้

ทศนา แชมมณี (2551) ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมติไว้ว่า มีการกำหนดบทบาทในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตน

สรุปได้ว่า ความหมายของบทบาทสมมติ คือ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนจัดแสดงขึ้นจากสถานการณ์ที่มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และผู้เรียนแสดงบทบาทตามจินตนาการความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ของตน โดยผู้วิจัยใช้แนวความคิดของทศนา แชมมณี เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย

4.2 ขั้นตอนการใช้บทบาทสมมติ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546, หน้า 161-163) ได้เสนอขั้นตอนที่สำคัญของการสอนโดยใช้บทบาทสมมติมี 5 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการสอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการสอน เป็นการเตรียมใน 2 หัวข้อใหญ่ ได้แก่
 - 1.1 เตรียมจุดประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมติ
 - 1.2 เตรียมสถานการณ์สมมติ
2. ขั้นดำเนินการสอน จัดแบ่งย่อยได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 ชี้นำเข้าสู่การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม
 - 2.2 เลือกผู้แสดง เมื่อผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมแล้วผู้สอนจะจัดตัวผู้แสดงในบทบาทต่าง ๆ ในการเลือกตัวผู้แสดงนั้นอาจใช้วิธี เลือกอย่างเจาะจง เลือกผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติ และเลือกผู้แสดงโดยให้อาสาสมัคร
 - 2.3 การเตรียมความพร้อมของผู้แสดง
 - 2.4 การจัดการการแสดง การจัดการการแสดงอาจจะจัดแบบง่าย ๆ คำนึงถึงความประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร
 - 2.5 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ในขณะที่ผู้แสดงเตรียมตัว ผู้สอนควรได้ใช้เวลานั้นเตรียมผู้ชมด้วย
 - 2.6 การแสดง เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วจึงเริ่มแสดง การแสดงนี้ควรปล่อยให้ดำเนินไปตามธรรมชาติ
 - 2.7 การตัดบท ผู้สอนหรือผู้กำกับควรตัดบทหรือหยุดการแสดงเมื่อการแสดงผ่านไปเป็นเวลาพอสมควร การตัดบทควรจะทำเมื่อ การแสดงได้ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเพียง ผู้ชมและผู้แสดงพอจะเล่าได้ว่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้ามีการแสดงต่อไป ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ และการแสดงยืดเยื้อไม่ยอมจบหรือจบไม่ลง
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง (ขั้นประเมินผล) ขั้นนี้ถือเป็นขั้นที่สำคัญยิ่งในการสอน โดยทั่ว ๆ ไปวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการในขั้นนี้ มีดังนี้
 - 3.1 ชี้แจงให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจว่า การอภิปรายจะเน้นที่เหตุผลและพฤติกรรมที่ผู้แสดงได้แสดงออกมาไม่ใช่เน้นที่ใครแสดงดีไม่ใช่อะไร
 - 3.2 สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดผู้แสดง
 - 3.3 สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชม

3.4 ให้กลุ่มผู้แสดงและผู้ชมวิเคราะห์เหตุการณ์ เสนอความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน โดยครูอาจใช้คำถามต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงเพิ่มเติมก็ได้ แต่ถ้การแสดงเพิ่มเติมนี้ไม่จำเป็น ครูสามารถข้ามขั้นไปถึงขั้นที่ 5 เลยก็ได้

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป หลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้วครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษา

ทศนา เขมมณี (2551) ได้แบ่งขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติ ไว้ 9 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอสถานการณ์ปัญหาและบทบาทสมมติ ผู้สอนนำเสนอปัญหาที่มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และมีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับวัย

ขั้นที่ 2 เลือกผู้แสดง ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันเลือกผู้แสดง หรืออาสาสมัครก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ และการวินิจฉัยของผู้สอน

ขั้นที่ 3 จัดฉาก จัดได้ตามความพร้อมและสถานการณ์ที่เป็นอยู่

ขั้นที่ 4 เตรียมผู้สังเกตการณ์ ก่อนการแสดงผู้สอนจะต้องเตรียมผู้ชมว่า ควรสังเกตอะไร และปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

ขั้นที่ 5 แสดง ผู้แสดงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวหรือเหตุการณ์ ผู้แสดงจะต้องแสดงออกตามบทบาทที่ตนได้รับให้ดีที่สุด

ขั้นที่ 6 อภิปรายและประเมินผล การอภิปรายผลส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย จะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ การแสดงออกของผู้แสดง และควรเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้แสดงความคิดเห็นด้วย

ขั้นที่ 7 แสดงเพิ่มเติม ควรมีการแสดงเพิ่มเติม หากผู้เรียนเสนอแนะทางออกอื่นนอกเหนือจากที่ได้แสดงไปแล้ว

ขั้นที่ 8 อภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง หลังจากการแสดงเพิ่มเติม กลุ่มควรอภิปราย และประเมินผลเกี่ยวกับการแสดงครั้งใหม่ด้วย

ขั้นที่ 9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปรายของกลุ่มตน และหาข้อสรุปรวม หรือการเรียนรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม

จากการศึกษาขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ อารมณ์ ใจเที่ยง เพื่อดำเนินการวิจัย โดยมีการเตรียมการสอน ดำเนินการสอน วิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปผลที่ได้

4.3 ประโยชน์ของบทบาทสมมติ

บุญชม ศรีสะอาด (2541, หน้า 61-62) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสรุปได้ว่า

1. ผู้เรียนเกิดความเข้าใจว่าคนอื่น คิด รู้สึกและปฏิบัติอย่างไร
 2. มีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น เปลี่ยนแปลงเจตคติ
 3. ได้รับการเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญสถานการณ์จริง
 4. กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
 5. พัฒนาทักษะทางสังคม
 6. ได้เรียนรู้การจัดระบบความคิด และการตอบสนองโดยฉับพลัน
 7. ได้ฝึกการใช้ระบบการสื่อสารจากการปฏิบัติ มากกว่าการใช้ถ้อยคำ
- เมนส์ (Ments, 1983) กล่าวว่า การใช้บทบาทสมมติมีประโยชน์ดังนี้
1. ช่วยให้นักเรียนแสดงออกซึ่งความรู้สึที่ซ่อนอยู่
 2. ช่วยให้นักเรียนได้อธิบายถึงหัวข้อสนทนา และปัญหาส่วนตัว
 3. ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจตนเอง
 4. นักเรียนได้ฝึกพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ
 5. แสดงปัญหาสังคมโดยทั่วไป และปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มทั้งแบบเป็นทางการและ

ทางการ

6. ให้โอกาสแก่นักเรียนที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และให้ความสำคัญต่อการ สนองตอบทางอารมณ์ในการแสดง และทางภาษาท่าทาง

อารมณ์ ใจเที่ยง (2546, หน้า 163) อธิบายถึงข้อดีของวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้บทเรียนน่าสนใจ และผ่อนคลายความเครียด
2. สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึก อารมณ์ และเจตคติของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
3. สร้างเสริมความสามัคคี และช่วยให้เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้น
4. ช่วยฝึกฝนแก้ปัญหาและการตัดสินใจของผู้เรียน
5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ลึกซึ้งขึ้น

6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการปรับหรือเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรม รวมทั้งปฏิบัติตนในสังคมได้เหมาะสม

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์ของบทบาทสมมติ คือ ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจตนเอง มีโอกาสได้แสดงออก มีความมั่นใจ ได้จัดระบบความคิด เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล และรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดของอาภรณ์ ใจเที่ยง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

เกศสุดา ปงลังกา (2550) ได้ศึกษา การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของผู้เรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง และผู้เรียนมีการพัฒนาด้านการพูดภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง และมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น

ไซตรัม จันทน์สุนทร (2550, หน้า 28) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทสมมติ บทบาทที่ไม่ควรมองข้าม กรณีศึกษากลุ่มวิชาสังคมศึกษา กล่าวว่า บทบาทสมมติเป็นรูปแบบการสอนที่จะสะท้อนความรู้สึกนึกคิด ที่อยู่ภายในของผู้เรียนออกมา จะช่วยให้ทำความเข้าใจกันได้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจตนเองมากขึ้น อีกทั้งในการที่สวมบทบาทผู้อื่นก็ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจผู้อื่นได้ ซึ่งบทบาทสมมติมีความสอดคล้องกับรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอย่างมากในหลายเนื้อหา ที่เกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์ กฎหมายในชีวิตประจำวัน คุณธรรม จริยธรรม สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสะท้อนความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของนักเรียนออกมาผ่านบทเรียนที่นำมาแสดงบทบาทสมมติได้เป็นอย่างดี เราจึงไม่ควรมองข้ามความสำคัญของวิธีการสอนนี้

สดีโส คำจันทร์ (2560, หน้า 2474) ศึกษาผลของการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมความมีน้ำใจของเด็กปฐมวัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรม ความมีน้ำใจของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลพฤติกรรมความมีน้ำใจของเด็กปฐมวัยรายด้านทุกด้านและโดยรวม มีการเปลี่ยนแปลงสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกรายด้านโดยเรียง

ตามลำดับจากที่มีการพัฒนามากไปหาน้อย ดังนี้ 1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น 2. ด้านความเห็นใจผู้อื่น และ 3. ด้านการไม่เห็นแก่ตัว

พระคทา สคารโว (เรือนเงิน) (2561, หน้า 139) ศึกษากิจกรรมการเรียนรู้บทบาทสมมติ เรื่องมารยาทไทย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทิววิวัฒนา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้บทบาทสมมติ นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาในสาระแบบแปลกใหม่ เพราะ นักเรียนมีส่วนร่วมและเป็นผู้ทำกิจกรรมโดยให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นของตัวเองในการ แสดงบทบาทสมมติที่ตนเองมีความสนใจและเกิดทักษะในขั้นตอนในการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจ สาระการเรียนรู้ เรื่องมารยาทไทย และผลการวิเคราะห์คะแนนเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เนื่องจากนักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนรู้ บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นส่งผลถึงการทดสอบ หลังเรียนมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนเรียน

5. การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach)

5.1 ความหมายการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา

Bogdan และ Biklin (1991 อ้างอิงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2551) กล่าวถึงความหมายของปรากฏการณ์นิยม ไว้ว่า เป็นแนวคิดเพื่อใช้ศึกษาทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ ความเชื่อที่ว่าบุคคลต่าง ๆ แสดงพฤติกรรมใด ๆ ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ หรือสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวในชีวิตประจำวันก็เพราะบุคคลดังกล่าวได้ให้ความหมายต่อสิ่งนั้น ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

Cohen, Kahn และ Steeves (2000 อ้างอิงใน ชาย โพธิสิตา, 2556, หน้า 179) กล่าวถึงความหมายของปรากฏการณ์วิทยา ไว้ว่า ความหมายในทัศนะของผู้ที่ได้ประสบกับปรากฏการณ์นั้น เป้าหมายสำคัญ คือ การหาคำตอบสำหรับคำถาม ว่าสิ่งที่ได้ประสบ มีความหมายอย่างไรสำหรับผู้ที่ได้ประสบมัน หรือมีความหมายอย่างไรกับผู้ที่ได้ประสบมาแล้ว หรือกำลังประสบมันอยู่

ชาย โพธิสิตา (2556, หน้า 176) กล่าวว่า ปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือ ในการศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบมา โดยมุ่งทำความเข้าใจความหมาย ประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบเป็นหลัก

Husserl (อ้างอิงใน ชาย โพธิสิตา, 2556, หน้า 179) กล่าวถึงความหมายของปรากฏการณ์วิทยา ไว้คือ การศึกษาถึงโครงสร้าง และความหลากหลายทางโครงสร้างของการรับรู้ อันเป็นที่ปรากฏของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ใด ๆ ก็ตาม

Heidegger (อ้างอิงใน ชาย โพรธิสตา, 2556, หน้า 179) กล่าวถึงความหมายของปรากฏการณ์วิทยา ไว้คือ เน้นการเข้าใจความหมายของประสบการณ์ ในทัศนะของบุคคลผู้ได้ประสบการณ์นั้น

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา คือ เป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ ในทัศนะของผู้ที่ได้ประสบการณ์นั้น โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยึดแนวคิดของ ชาย โพรธิสตา เพื่อเป็นแนวทางหลักในการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

Moustakas (1994 อ้างอิงใน ชาย โพรธิสตา, 2556, หน้า 181) ได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) กำหนดหัวข้อ และคำถามการวิจัยที่เหมาะสมกับวิธีการศึกษาแนวปรากฏการณ์วิทยา
- 2) ทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา
- 3) กำหนดเกณฑ์สำหรับเลือกบุคคลและปรากฏการณ์สำหรับศึกษา
- 4) ให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ที่ถูกเลือกมาศึกษา รวมทั้งจัดการกับประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมในการวิจัย
- 5) กำหนดประเด็นหรือแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก
- 6) ทำการสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์อย่างละเอียด อาจจำเป็นต้องทำการสัมภาษณ์ซ้ำหลายครั้ง
- 7) เตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ และดำเนินการวิเคราะห์

5.2.1 ปรากฏการณ์และตัวอย่างที่จะเลือกมาทำการวิจัย

ชาย โพรธิสตา (2556, หน้า 181) กล่าวถึง ปรากฏการณ์และตัวอย่างที่จะเลือกมาทำการวิจัย ว่า ปรากฏการณ์ที่จะศึกษาแทบจะไม่มีข้อจำกัด แต่ถ้าจะให้มีความหมายในทางปฏิบัติ ก็ควรเลือกปรากฏการณ์ที่น่าจะมีนัยในเชิงนโยบายเป็นหลัก

ส่วนในการเลือกตัวอย่างนั้น จุดสำคัญเพื่อให้ได้ผู้ที่เหมาะสมคือต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ หรือได้ประสบเหตุการณ์ที่นักวิจัยเจาะจงศึกษาปัญหาอยู่ จำนวนตัวอย่างก็ควรมีจำนวนมากพอที่จะสะท้อนรูปแบบที่หลากหลาย แต่ก็ไม่ควรมากเกินไป เพื่อนักวิจัยจะสามารถเก็บข้อมูลได้ในระดับลึกและไม่ลำบากมาก

5.2.2 การเก็บข้อมูล

นักวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล บางท่านอาจใช้การสังเกตร่วมด้วย ลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น อยู่ที่การดำเนินการสนทนาเป็นไปอย่างธรรมชาติ และต้องมีความยืดหยุ่น นักวิจัยจะต้องเตรียมประเด็นการสนทนาเป็นอย่างดี การสัมภาษณ์ที่เหมาะสมผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จุดเน้นของผู้สัมภาษณ์อยู่ที่การรับฟังผู้ให้สัมภาษณ์บอกเล่า และเป้าหมายสำคัญของการสัมภาษณ์คือ ต้องให้ได้ข้อมูลที่จะตอบคำถามว่า การได้มีประสบการณ์เช่นนั้นมีความหมายอย่างไรสำหรับตัวเขา

Kahn (2000 อ้างอิงใน ชาย โพธิสิตา, 2556, หน้า 186) เสนอว่า การสัมภาษณ์แนวปรากฏการณ์วิทยานั้น คำถาม 3 ประเภทต่อไปนี้ เป็นคำถามที่มีประโยชน์

1. เป็นคำถามเพื่อทราบรายละเอียดหรือสิ่งที่เกิดขึ้นจากคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์เอง เช่น "ช่วยเล่าให้ฟังได้ไหมว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เกิดขึ้นในชีวิตคุณช่วงนั้นคืออะไร"
2. เป็นคำถามถึงความรู้สึกที่เกิดจากการได้ประสบเหตุการณ์ เพื่อทำความเข้าใจว่าผู้ตอบได้รับผลกระทบอย่างไรบ้างจากสิ่งที่ได้ประสบ เช่น "ช่วยเล่าให้ฟังถึงตอนที่คุณมีความสุขเป็นพิเศษ ในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ได้ไหม"
3. เป็นคำถามที่จะให้ข้อมูลรายละเอียดว่า ชีวิตประจำวันของผู้ที่ถูกศึกษานั้นเป็นอย่างไร คำถามมักจะเป็นทำนองว่า "หลังจากเกิดเหตุการณ์นี้ชีวิตประจำวันของคุณเปลี่ยนไปอย่างไร"

5.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

Cohen, Kahn และ Steeves (2000 อ้างอิงใน ชาย โพธิสิตา, 2556, หน้า 187) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับแนวปรากฏการณ์วิทยาว่า ไม่ได้แตกต่างจากการวิเคราะห์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ แต่ที่เน้นเป็นพิเศษในการวิเคราะห์ คือ การ "กลั่น" เอาความหมายของปรากฏการณ์จากข้อมูล

เนื่องจากวิธีการแนวปรากฏการณ์วิทยา มีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกัน จึงหาแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ลงตัวเป็นหนึ่งเดียวได้ยาก สิ่งที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นกระบวนการวิเคราะห์ที่สรุปมาจากงานของผู้เขียนบางท่าน ซึ่งมี 3 ขั้นตอน

ขั้นแรกของการวิเคราะห์ จะเริ่มด้วยการที่นักวิจัย สัมภาษณ์ตนเอง เพื่อดูว่าตนมีคติหรือมีข้อสรุปที่คิดไว้ก่อนหรือไม่ ถ้าพบว่ามียุทธคติอยู่ นักวิจัยจะต้องพยายามขจัดออกไปให้หมดก่อนที่จะเริ่มการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่สองของการวิเคราะห์ เป็นการแตกข้อมูลคือ ตัวเรื่องที่ทำการศึกษาทั้งหมด ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ตามความหมายที่ปรากฏอยู่ในแต่ละส่วน เพื่อสะดวกในการตัดแยกข้อมูล ออกเป็นเรื่อง ๆ แต่ละส่วนของข้อมูลที่ซ้ำแหละออกมานั้นจะถูกนิยามหรือให้ความหมาย นั่นคือ การให้รหัสต่อนั้นส่วนต่าง ๆ จะถูกจัดรวมกันเป็นกลุ่ม ๆ หรือเป็นเรื่อง ๆ ตามความหมายที่ เชื่อมโยงกันโดยในขณะนี้แต่ละกลุ่มก็จะประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นเรื่องเดียวกันอย่างแท้จริง ถึงขั้น นี้ นักวิจัยก็พร้อมที่จะให้คำบรรยายสำหรับแต่ละเรื่อง ซึ่งเป็นข้อความที่สรุปและเรียบเรียงมาจาก ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลนั่นเอง (Douglas และ Moustakas, 1984 Moustakas, 1990 และ Patton, 1990; อ้างอิงใน ชาย โพธิสิตา, 2556, หน้า 187-189)

ขั้นสุดท้ายเป็นการสังเคราะห์โครงสร้าง ในขั้นนี้นักวิจัยจะพยายาม "กลั่น" เอาความหมายออกมาจากประสบการณ์ จะต้องมองทะลุผ่านสิ่งที่ปรากฏลงไปยังธรรมชาติ ความหมายที่อยู่เบื้องหลังของสิ่งนั้น เพื่อหาแก่นของประสบการณ์ (Douglas และ Moustakas, 1984 Moustakas, 1990 และ Patton, 1990; อ้างอิงใน ชาย โพธิสิตา, 2556, หน้า 187-189)

5.3 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา

ปานชนก เวียงนาค (2557) ได้ศึกษา ประสบการณ์ทางจิตใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นหลังการเข้าร่วมกลุ่มพัฒนาตนร่วมกับการทำสวน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาในการวิเคราะห์ข้อมูล มีผู้ให้ข้อมูลเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นหลังการเข้าร่วมกลุ่ม พัฒนาตนร่วมกับการทำสวนจำนวน 8 ราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล พบว่าประสบการณ์ทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการเห็นคุณค่าใน ตนเองเพิ่มขึ้น หลังการเข้าร่วมกลุ่มพัฒนาตนร่วมกับการทำสวน ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเองและเห็นความเชื่อมโยงของตนกับสิ่งรอบตัว ความสัมพันธ์ที่องงาม และ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตน

ณัฐธัญญา พรรณรัตน์ และสุนทร โพธิสาร (2559, หน้า 152) ศึกษาเงื่อนไขต่อการ ตัดสินใจสมรสกับชาวต่างชาติและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ภายในครอบครัวของสตรีชนชั้น กลางชาวไทยภาคใต้ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้แนวความคิดปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขหลักต่อการ ตัดสินใจสมรสกับชาวต่างชาติของสตรีชนชั้นกลางชาวไทยภาคใต้คือ เกิดจากความรักเป็นหลัก และทำให้สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจดีขึ้น

พระพรหมวิสุทธิ อนุทอมโม (พิศแสนสุวรรณ) พุทธชาติ แผนสมบุญ และพระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ (2561, หน้า 254) ศึกษาค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม: กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มภรรยาชาวต่างชาติ และสามี ชาวต่างชาติ ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ บุคคลรอบข้างชาวต่างชาติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลจากการวิจัยพบว่า การสมรสกับชาวต่างชาติทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ต้องการยกฐานะ ตัวเองขึ้นมาด้วยวิธีนี้

ศศิณัฐ วรรณบุรณรักษ์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงด้วยการสอนแบบปรากฏการณ์เป็นฐานรูปแบบการเรียนรู้จากประเทศฟินแลนด์ กล่าวว่า การบูรณาการระหว่างรายวิชาเป็นการเรียนรู้ที่สามารถชี้ให้เห็นว่าปรากฏการณ์เดียวกันสามารถตีความได้จากพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความรู้และประสบการณ์อย่างเต็มที่ ตั้งคำถามและค้นหาคำตอบอย่างกระตือรือร้น บูรณาการความรู้จากปรากฏการณ์ที่ได้เรียนรู้ และสรุปผลซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนสำคัญอย่างแท้จริง

5.4 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา

Om Kumar Thapa (2016) ศึกษาปรากฏการณ์จากประสบการณ์ชีวิตของครูสังคมศึกษา : การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง และการสอนประชาธิปไตย จุดประสงค์ของการศึกษา คือเพื่อสำรวจว่าครูสังคมศึกษามีแนวคิดอย่างไรเกี่ยวกับประชาธิปไตย การพัฒนาความคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และประสบการณ์ในการสอน การศึกษาใช้วิธีการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา มีผู้ให้ข้อมูล 6 คน ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดว่าประชาธิปไตยเป็นระบบการเมือง การมีส่วนร่วมและอำนาจการตัดสินใจเป็นของรัฐบาล พวกเขามีการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยจากหลายแหล่ง เช่น สมาชิกในครอบครัว การสร้างเครือข่ายโครงการความเป็นพลเมือง การฝึกอบรมพัฒนาอาชีพ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการบริการชุมชน ครูนามุมมองของพวกเขาไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้จากประสบการณ์ผสมผสานความคิดของนักเรียนเข้ากับวิธีการสอนและการใช้เทคโนโลยี สิ่งนี้มีความจำเป็นในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อสะท้อนการสอนของพวกเขา แนวทางปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรหลากหลาย และเพื่อมีส่วนร่วมในเครือข่ายมืออาชีพอื่น ๆ การค้นพบที่เกิดขึ้นรวมถึงการเตรียมการสอนที่ไม่เพียงพอ และความไม่สนใจของนักเรียนในการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย การศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการ

ของครูผู้สอน และผู้กำหนดนโยบายในการร่วมมือกันพัฒนาวิธีการเรียนการสอน รวมประสบการณ์การเรียนรู้จากประสบการณ์ และปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาสังคม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน

Yustinus Calvin Gai Mali (2016) ศึกษาปรากฏการณ์การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักเรียนในมหาวิทยาลัยทั้งสามแห่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อดูความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการอธิบายความรู้สึกของนักเรียนทั้งสามคนในห้องเรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน ที่ดำเนินการในสองโครงงานในห้องเรียน วิธีที่พวกเขาประสบความสำเร็จในการปฏิบัติ และวิธีที่พวกเขาให้ความหมายกับมัน นักเรียนที่มีประสบการณ์ถูกสัมภาษณ์เชิงลึกแนวปรากฏการณ์ ผลการวิจัยเป็นประสบการณ์ในรูปแบบของการบรรยายความหมายเชิงลึกในสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ในการบรรยายเป็นความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน การศึกษาปรากฏพบว่า มีแนวโน้มในเชิงบวกของการฝึกฝนการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้

Sandi Urena (2018) ศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาคุณภาพการสอนเคมีในระดับอุดมศึกษา งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะแนวปรากฏการณ์วิทยา วัตถุประสงค์ เพื่ออธิบายศักยภาพการศึกษาปรากฏการณ์ที่เป็นการตรวจสอบประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงในการเรียนการสอนของนักเรียน จากรูปแบบจากรูปแบบห้องปฏิบัติการดั้งเดิม ไปยังรูปแบบความร่วมมือและโครงงานเป็นฐาน แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ที่โดดเด่นด้วยการเปลี่ยนจากบริบทการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่สนใจของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ดังนั้นงานวิจัยนี้ทำให้เกิดการใช้ทฤษฎีการฝึกสติเพื่อตรวจสอบ และสนับสนุนการออกแบบประสบการณ์ในห้องปฏิบัติการ

Thomas Roberts (2018) ศึกษาการรับรู้ของนักเรียนในการเรียนรู้ STEM หลังจากเข้าร่วมประสบการณ์การเรียนรู้ตามอัยาศัยในช่วงฤดูร้อน พบว่า ผู้วิจัยใช้การสอบถามแบบธรรมชาติ ด้วยวิธีการทางปรากฏการณ์วิทยาเพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ STEM ของนักเรียน ในขณะที่เข้าร่วมประสบการณ์การเรียนรู้ตามอัยาศัยในช่วงฤดูร้อน ข้อมูลมาจากนักเรียนใน 3 สถาบันที่แตกต่างกันทั่วสหรัฐอเมริกา การรวบรวมข้อมูลจากแบบฟอร์มการสะท้อนกลับ และการสัมภาษณ์ที่ออกแบบมาเพื่อสำรวจ “ประสบการณ์ชีวิต” ของนักเรียน และวิธีการเหล่านั้นส่งผลต่อประสบการณ์ในการเรียนรู้ STEM ของนักเรียน มีความสำคัญ 3 ประเด็น คือ 1) ให้บริบทและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ 2) ให้โอกาสและการเข้าถึงแก่นักเรียน และ 3) ขยายการเรียนรู้เนื้อหาของ STEM และการมีส่วนร่วมของนักเรียน

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเป็นธรรมทางสังคม วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม การแสดงบทบาทสมมติ และการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าความเป็นธรรมทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งในห้องเรียน และในชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ไม่ควรมองข้ามที่ผู้สอนควรปลูกฝังให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความเป็นธรรมทางสังคม และเนื่องด้วยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียน จึงใช้การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาในการดำเนินงานวิจัย และจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย พบว่า จะนำไปสู่ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมได้เนื่องจากการอ่านวรรณกรรม เป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกนึกคิด และสามารถมองภาพทางสังคมผ่านการเรียนรู้ เชื่อมกับโลกความเป็นจริง ส่วนการใช้วิถีทัศนคติในการเรียนรู้ มีข้อดีคือ เป็นสื่อการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งสองทาง ผ่านภาพและเสียง ย่อมดีกว่าการรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว และยังส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจในกระบวนการที่ซับซ้อนได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้การแสดงบทบาทสมมติมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจในบริบท และเรื่องราวที่หลากหลาย และช่วยบ่งบอกว่านักเรียนมีประสบการณ์ความเป็นธรรมหรือไม่ เพราะถ้าไม่มี นักเรียนจะไม่สามารถแสดงบทบาทสมมติได้ และการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบที่คงทนมากขึ้น ดังนั้นการเรียนรู้ทั้งสามแบบดังกล่าวจึงมีความสำคัญในการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิดีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach) ดังรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย
2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.1 พื้นที่ศึกษา
 - 2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก
 - 2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของงานวิจัย
5. จริยธรรมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

1. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์ วิเคราะห์ผลการวิจัย ด้วยการตระหนักในความสำคัญดังกล่าว ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เตรียมความพร้อมโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ทั้งในเชิงทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความเป็นธรรมทางสังคม วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิดีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม การแสดงบทบาทสมมติ และการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนพิจิตรพิทยาคม ซึ่งผู้วิจัยอยู่ในฐานะของผู้สอนในโรงเรียนนี้ เรียกได้ว่า ผู้วิจัยเป็นคนในสำหรับการศึกษา ในประเด็นครั้งนี้ ดังนั้น เพื่อลดอคติจากการเป็นคนในของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยจึงพยายามตระหนักและทบทวนตัวตนเองอยู่เสมอถึงอคติที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งมีการขอข้อเสนอแนะจากอาจารย์

ที่ปรึกษาการทำวิจัยในครั้งนี้ และตรวจสอบความถูกต้องในทุกขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง นับตั้งแต่การเลือกพื้นที่ศึกษา การดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสัมภาษณ์เชิงลึก ตลอดจนลงพื้นที่เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียดขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 พื้นที่ศึกษา

การวิจัยนี้มีพื้นที่ในการศึกษาคือ โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมดจำนวน 2,532 คน ด้วยบริบทโรงเรียนพิจิตรพิทยาคมเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ถึงกระนั้น ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นธรรมทางสังคม ยังคงปรากฏให้เห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านปฏิบัติการของครูผู้สอน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและนักเรียนไม่ได้ตระหนักในบริบทการศึกษา นอกจากนี้ในโรงเรียนและในชั้นเรียนแต่ละชั้นยังมีนักเรียนที่มีความต่างกันในด้านสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่แตกต่างกันค่อนข้างสูง

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ห้อง ซึ่งเป็นชั้นเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบในการสอน อย่างไรก็ตามทั้งสองห้องมีความแตกต่างกันตามแผนการเรียน โดยห้องหนึ่งเป็นแผนการเรียนภาษาอังกฤษ – คณิตศาสตร์ และอีกห้องหนึ่งเป็นแผนการเรียนภาษาจีน ผู้วิจัยได้พิจารณาว่าเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในเรื่องการสอนทั้งสองห้อง ผู้วิจัยจึงเลือกดำเนินการวิจัยกับทั้งสองห้องดังกล่าว ในการเก็บข้อมูลจากนักเรียนทั้งสองห้อง มีรายละเอียดของการเก็บข้อมูลดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบบันทึกสะท้อนคิด จำนวน 90 คน เป็นนักเรียนจากสองห้อง โดยห้องแผนการเรียนภาษาอังกฤษ – คณิตศาสตร์ มีนักเรียนจำนวน 46 คน และห้องแผนการเรียนภาษาจีน มีนักเรียนจำนวน 44 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 คน ผู้วิจัยได้ถามความสมัครใจจากนักเรียนทั้งสองห้อง พบว่า ผู้ที่อาสาสมัครให้ข้อมูลในส่วนนี้เป็นนักเรียนที่มาจากทั้งสองห้อง และเป็นตัวแทนของกลุ่มที่แสดงบทบาทสมมติ จากทั้งหมด 6 กลุ่ม โดยอาสาสมัครจากห้องแผนการเรียนภาษาอังกฤษ – คณิตศาสตร์ มีตัวแทนจากกลุ่มด้านเศรษฐกิจ จำนวน 2 คน

ด้านการเมืองจำนวน 2 คน ด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน และอาสาสมัครจากห้องแผนการเรียน ภาษาจีน มีตัวแทนจากกลุ่มด้านเศรษฐกิจ จำนวน 2 คน ด้านการเมือง จำนวน 3 คน และด้าน วัฒนธรรม จำนวน 2 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง

2.3.2 แบบบันทึกสะท้อนคิด

2.3.3 วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง

การสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามที่ชาย โพธิ์สิตา (2556, หน้า 185) กล่าวว่า ลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น อยู่ที่ยุทธศาสตร์การดำเนินการสนทนาไปอย่างธรรมชาติ ผู้วิจัยต้องเตรียมตัวเตรียมใจ เตรียมหัวข้อไปอย่างดี บรรยากาศในการสัมภาษณ์ควรมีลักษณะเป็น ธรรมชาติ และมีความยืดหยุ่น โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการพัฒนาคำถามสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ความเป็นธรรมทางสังคม วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm วัตถุประสงค์ความเป็นธรรมทางสังคม การแสดงบทบาทสมมติ และการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเพื่อกำหนดกรอบในการสร้างคำถาม

2) ร่างคำถามการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม

3) ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ และครูผู้สอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ชัดเจน ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล

รายละเอียดของข้อคำถามมีดังต่อไปนี้

คำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (ตามตารางแนบท้ายภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์)

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับภูมิหลังโดยผู้วิจัยถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดูจากผู้ปกครอง และ ความเป็นธรรมจากคนในครอบครัวและในสังคม

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้สึกจากการแสดงบทบาทสมมติ

1) นักเรียนช่วยเล่าให้ฟังหน่อยได้ไหมว่าจากการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนมี ความรู้สึกอย่างไร

1.1) ในช่วงที่เริ่มแสดงถึงประเด็นปัญหา

1.2) ในช่วงการแสดงเสร็จสิ้น

1.3) อื่น ๆ

2) ให้นักเรียนยกตัวอย่างฉากที่รู้สึกประทับใจกับตนเองมากที่สุด

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับมุมมองเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมต่อความเป็นจริงในสังคม

1) จากการแสดงบทบาทสมมติของกลุ่มตนเอง ที่ผ่านมาทำให้นักเรียนมี มุมมองที่สะท้อนไปยังสังคมของเราที่เป็นอยู่อย่างไรบ้าง (เลือกมา 1 ประเด็น)

2) จากการแสดงบทบาทสมมติของกลุ่มเพื่อน ทำให้นักเรียนมีมุมมองที่ สะท้อนไปยังสังคมของเราที่เป็นอยู่อย่างไรบ้าง (เลือกมากลุ่มละ 1 ประเด็น)

3) โดยสรุปแล้วความเป็นธรรมทางสังคมสำหรับนักเรียนคืออะไร

4) การจัดการเรียนการสอนเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม จากการอ่าน วรรณกรรม ชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ จะทำให้เกิดความ เป็นธรรมได้หรือไม่ อย่างไร

2.3.2 แบบบันทึกสะท้อนคิด (ตามตารางแนบท้ายภาคผนวก ข แบบบันทึกสะท้อนคิด)

เป็นเอกสารที่นักเรียนบันทึกข้อมูลสะท้อนหลังการศึกษาวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm วิดีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม ในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้าน วัฒนธรรม โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการพัฒนาคำถาม แบบบันทึกสะท้อนคิดในการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ความเป็นธรรมทางสังคม วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm วิดีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม โดยผู้วิจัยค้นหาวีดิทัศน์ที่มี ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเป็นธรรมทางสังคม ในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้าน วัฒนธรรม ซึ่งสำรวจจากเว็บไซต์ออนไลน์ยูทูป (YouTube) และการวิจัยเชิงคุณภาพแนว ปรัชญาการณวิทยาเพื่อกำหนดกรอบในการสร้างคำถาม

2) ร่างคำถามให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา โดยการร่างคำถามแบบบันทึกสะท้อน คิดนี้ เน้นการตั้งคำถามที่ค่อนข้างเจาะจง โดยเฉพาะการจำแนกความเป็นธรรมทางสังคม ออกเป็นสามด้าน ดังนั้นในแบบบันทึกสะท้อนคิด จึงมีการระบุทั้งสามด้านค่อนข้างชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนมีแนวทางในการอธิบายอย่างมีทิศทาง อย่างไรก็ตามนักเรียนสามารถสะท้อนเนื้อหาหรือ ประเด็นที่นอกเหนือจากสามประเด็นนี้ได้ โดยผู้วิจัยในฐานะผู้สอนได้แจ้งนักเรียนขณะเก็บข้อมูล ว่าสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้

3) ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ชัดเจน ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล

รายละเอียดของข้อคำถามมีดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับ Animal Farm

1) นักเรียนมีความคิดเห็น ความรู้สึกอย่างไร ในแต่ละช่วงของวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm

1.1) ช่วงที่มนุษย์เป็นผู้ดูแลฟาร์ม

1.2) ช่วงแรกที่สัตว์ได้ทำการปฏิวัติ

1.3) ช่วงที่หมูเอาเปรียบสัตว์อื่น

1.4) ช่วงอื่น ๆ

2) ประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm เป็นอย่างไรบ้าง

2.1) ด้านเศรษฐกิจ

2.2) ด้านการเมือง

2.3) ด้านวัฒนธรรม

3) นักเรียนมีความรู้สึก ความคิดเห็นอย่างไรหลังจากศึกษาวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม

1) นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม

1.1) กลุ่มคลิปด้านเศรษฐกิจ

1.2) กลุ่มคลิปด้านการเมือง

1.3) กลุ่มคลิปด้านวัฒนธรรม

2) หลังจากชมวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม ทำให้นักเรียนมีความคิดเห็น ความรู้สึกอย่างไรบ้าง

2.3.3 วิดิทัศน์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาวิดิทัศน์ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัฒนธรรม โดยพิจารณาเพื่อหาวิดิทัศน์นั้นว่า มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเป็นธรรมทางสังคม

ทั้งสามด้านหรือไม่ รวมถึงวีดิทัศน์มีการนำเสนอที่น่าสนใจ ความยาวของวีดิทัศน์มีความกระชับเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน จากเกณฑ์ดังกล่าวผู้วิจัยได้สำรวจจากเว็บไซต์ออนไลน์ยูทูป (YouTube) ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกและนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยวีดิทัศน์ที่ถูกคัดเลือกมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

1.1 เรื่อง เด็กกรุงเทพฯ VS เด็กต่างจังหวัด โรงเรียนเราต่างกันแค่ไหน? ข้อมูลจาก WavED จาก <https://www.youtube.com/watch?v=-BBOzmue6xU>

2. ด้านการเมือง

2.1 เรื่อง Inside Story with Kittima : เคนมารักประเทศที่มีความสุขที่สุดในโลก ข้อมูลจากสำนักข่าวไทย TNAMCOT จาก <https://www.youtube.com/watch?v=H6vhl0QJ1yA>

2.2 เรื่อง ดัชนีคอร์รัปชันไทยร่วงจาก 96 ไปอยู่ลำดับ 99 เหตุติดสินบน ชรก.-การเลือกตั้งไม่ชัดเจน ข้อมูลจากเรื่องเล่าเช้านี้ ป๊อซี-เทโร จาก <https://www.youtube.com/watch?v=3V5V9A0F6wo>

3. ด้านวัฒนธรรม

3.1 เรื่อง นิสิตแฉ ถูกอาจารย์จุฬาเหยียดเพศไล่ออกจากห้องเรียน 'เพราะเป็นกระเทย' ข้อมูลจาก VOICE TV จาก <https://www.youtube.com/watch?v=-HWc3IfWldw>

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล (ตามตารางแนบท้ายภาคผนวก จ รูปภาพในการดำเนินการเก็บข้อมูล)

2.4.1 การดำเนินการเรียนรู้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

1) ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ และดำเนินการนัดหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

2) นักเรียนศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm จากใบความรู้ โดยเป็นเนื้อหาการสรุปย่อมาจากหนังสือ และนักเรียนสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นจากเนื้อเรื่อง

3) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากแบบบันทึกสะท้อนคิดหลังศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

2.4.2 การดำเนินการเรียนรู้วิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม

- 1) ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ และดำเนินการเปิดทัศนคติที่ได้จัดเตรียมไว้
- 2) นักเรียนรับชมวิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม
- 3) นักเรียนทำแบบบันทึกสะท้อนคิด
- 4) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลหลังการเรียนรู้

2.4.3 การดำเนินการแสดงบทบาทสมมติ

1) ขั้นเตรียมการสอน ผู้วิจัยเตรียมวัตถุประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมติ เตรียมสถานการณ์เกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อให้นักเรียนฟัง ส่วนในรายละเอียดสถานการณ์ให้นักเรียนเตรียมคิดเอง

2) ขั้นตอนการสอน

2.1) ผู้วิจัยกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนคิดและอยากติดตามเรื่องราวต่าง ๆ โดยวิธีการเชื่อมโยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน เชื่อมโยงประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับจากวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm จากการชมวิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม และสรุปประเด็นปัญหาความเป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น ให้นักเรียนเล่าเรื่องราวที่เตรียมมาแล้วทั้งทำด้วยปัญหา จากนั้นผู้วิจัยชี้แจงให้เห็นประโยชน์การเข้าร่วมแสดงและร่วมคิดปัญหา

2.2) เลือกผู้แสดง ผู้วิจัยเลือกผู้แสดงโดยให้อาสาสมัครเพื่อให้นักเรียนมีเสรีภาพในการเรียน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2.3) เตรียมความพร้อมของผู้แสดง ให้ผู้แสดงเตรียมตัวในการซักซ้อมก่อนแสดงบทบาทสมมติ

2.4) จัดฉากการแสดง โดยจัดแบบง่าย ๆ คำนึงถึงความประหยัดเงินของนักเรียน ประหยัดทรัพยากร และเวลา เช่น การนำรูปสถานการณ์ต่าง ๆ ใส่ Powerpoint ฉายผ่านจอโปรเจคเตอร์

2.5) การแสดง เมื่อนักเรียนพร้อมแล้วจึงเริ่มแสดงตามประเด็นที่นักเรียนเลือกไว้ และปล่อยให้แสดงไปตามธรรมชาติ

3) การวิเคราะห์และอภิปรายผล ครูเตรียมคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปราย

4) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป เมื่อได้วิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว ผู้วิจัยจะเป็นผู้จูงใจให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแนวคิดกว้างขึ้น

5) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบบันทึกสะท้อนคิดรายบุคคล จากนักเรียนที่แสดงและรับชม และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 12 คน

2.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลแบบรายบุคคล โดยทำการนัดหมายตามวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก ซึ่งสถานที่ในการสัมภาษณ์มีความปลอดภัย และมีความเป็นส่วนตัว โดยสัมภาษณ์ในช่วงพักกลางวันและในช่วงหลังเลิกเรียน ในการสัมภาษณ์ใช้ระยะเวลา 30 นาที ถึง 45 นาที รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงรายละเอียดวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 12 คน

ผู้ให้ข้อมูล คนที่	วันที่สัมภาษณ์	เวลา สัมภาษณ์	ระยะเวลา	สถานที่
1	27 กุมภาพันธ์ 2563	12.00 – 12.32	32 นาที	ห้องเกียรติยศ
2	27 กุมภาพันธ์ 2563	12.40 – 13.10	30 นาที	ห้องเกียรติยศ
3	27 กุมภาพันธ์ 2563	13.30 – 14.04	34 นาที	ศาลาตึก 5
4	27 กุมภาพันธ์ 2563	14.15 – 14.51	36 นาที	ศาลาตึก 5
5	27 กุมภาพันธ์ 2563	15.00 – 15.45	45 นาที	ศาลาตึก 5
6	27 กุมภาพันธ์ 2563	15.55 – 16.35	40 นาที	ศาลาตึก 5
7	27 กุมภาพันธ์ 2563	16.38 – 17.20	42 นาที	ศาลาตึก 5
8	28 กุมภาพันธ์ 2563	12.00 – 12.42	42 นาที	ห้องเกียรติยศ
9	28 กุมภาพันธ์ 2563	12.50 – 13.27	37 นาที	ห้องเกียรติยศ
10	28 กุมภาพันธ์ 2563	13.35 – 13.08	33 นาที	ห้องเกียรติยศ
11	28 กุมภาพันธ์ 2563	14.45 – 15.16	31 นาที	ห้องเกียรติยศ
12	28 กุมภาพันธ์ 2563	15.30 – 16.09	39 นาที	ห้องเกียรติยศ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยถอดเสียงบันทึกจากการสัมภาษณ์ ออกมาเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร

3.2 ผู้วิจัยอ่านข้อมูลจากบทสนทนาครั้งที่ 1 เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของข้อมูล และครั้งที่ 2 เพื่อลงรายละเอียดของข้อมูล เพื่อเตรียมวิเคราะห์ตามประเด็นที่ได้ตั้งไว้ โดยในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นขึ้นมาโดยเฉพาะในการพูดถึงความเป็นธรรมทางสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็นสาม ประเด็นย่อย ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลคั้งนี้ จึงใช้การตั้งประเด็นความไม่เป็นธรรมทางสังคม ทั้งสามแบบข้างต้น

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลตามสามขั้นตอนจากผู้แต่งหลายท่านที่อ้างอิงในชาย โพรสิสิตา โดยมี รายละเอียดดังนี้

ขั้นแรก ผู้วิจัยสำรวจตนเองก่อนการจัดการเรียนรู้ และลงมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อละอคติ ของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ขั้นที่สอง ผู้วิจัยอ่านข้อมูล และกำหนดรหัส ซึ่งเป็นรหัสที่อยู่ภายใต้ของประเด็นใหญ่ อันแบ่งออกเป็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัฒนธรรม การให้รหัสในการศึกษาในคั้งนี้ ก่อตัวขึ้นจากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลังจากกำหนดรหัสจากบทสนทนาทุกคนแล้ว ผู้วิจัยจึงคัด แยกจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นย่อย ซึ่งประเด็นย่อยเหล่านี้ถูกตั้งขึ้นจากข้อมูลที่ได้จาก การเก็บข้อมูล

ขั้นสุดท้าย ผู้วิจัยเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีทั้งประเด็นที่ตั้งไว้ก่อนล่วงหน้า ส่วนประเด็นย่อยซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอภายใต้ประเด็นหลักทุกประเด็น อย่างไรก็ตามการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้ความหมายประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคม และ ภาพรวมการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ความเป็นธรรมทางสังคม จากผู้ให้ข้อมูลดังอธิบายในผล วิเคราะห์ข้อมูล

4. การตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

4.1 การทวนข้อมูลซ้ำโดยการตรวจทานความถูกต้องด้วยการอ่านบทสัมภาษณ์พร้อมกับฟัง เทปบันทึกการสนทนา

4.2 การใช้เวลาเข้าไปในบริบทของกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ดำเนินการสอนผู้ให้ ข้อมูล และเป็นผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการจัดการเรียนการสอนผู้ให้ข้อมูลมาแล้ว 1 ภาคเรียน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้เข้าถึงบริบทของผู้ให้ข้อมูล และสามารถเข้าใจบริบทของผู้ให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

4.3 การตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนิดดา ภูงษ์ทอง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของผลการวิจัย

4.4 การตรวจสอบสามเส้า โดยตรวจสอบเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ สิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นขณะสัมภาษณ์ และสิ่งที่ผู้วิจัยบันทึก เพื่อนำมาเปรียบเทียบตรวจสอบความถูกต้องตรงตามข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4.5 การตรวจสอบผลการวิจัยกับผู้ให้ข้อมูล โดยหลังจากวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของผลการวิจัยกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

5. จริยธรรมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล โดยการชี้แจงกระบวนการในการทำวิจัยให้นักเรียนได้ทราบ แล้วทำการสอบถามความสมัครใจในการให้ข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูล ก่อนเก็บข้อมูลผู้วิจัยต้องขออนุญาตบันทึกเสียง จากผู้ให้ข้อมูลหลักทุกครั้ง โดยแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่ามิอิสระในการให้ข้อมูล ซึ่งจะใช้นามสมมติแทนการใช้ชื่อจริง หากมีการบันทึกภาพผู้วิจัยจะไม่ให้เห็นหน้าผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลแก่ผู้อื่นหากไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้โดยตรงไปตรงมาตามข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาประสบการณ์ ความเป็นธรรมทางสังคม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm
2. ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม
3. ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ โดยการนำเสนอประเด็นย่อยนั้น ผู้วิจัยขอนำเสนอเฉพาะประเด็นที่มีความถี่สูง ส่วนข้อมูลความถี่นั้นสามารถดูเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก ค ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอและอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. **ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm**
จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบบันทึกสะท้อนคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม (ตามตารางแนบท้ายภาคผนวก ค การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกสะท้อนคิด) สามารถสรุปลักษณะข้อมูลได้ดังนี้

- 1.1 **ด้านเศรษฐกิจ** จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ พบว่า ในการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm นักเรียนมีความคิดเห็น ความรู้สึกในด้านเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1.1.1 การทำงานหนักเพื่อผลผลิตที่มากขึ้น แต่ไม่ได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม

นั่นหมายถึงว่า การทำงานของสัตว์ภายในฟาร์มหลังจากการปฏิวัติจากมนุษย์ได้แล้วนั้น สัตว์ที่เป็นชนชั้นแรงงานต้องทำงานหนักมากขึ้นกว่าเดิมจากที่มนุษย์เคยปกครอง แต่สัตว์เหล่านั้นกลับไม่ได้รับสวัสดิการ การจัดสรรผลประโยชน์ หรือแม้แต่ไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับค่าแรงที่เสียไป โดยการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“สัตว์ทำงานหนักได้รับผลประโยชน์น้อย ฟาร์มมีงานเข้ามามากขึ้นแต่คนทำงานแทบจะไม่ได้ผลประโยชน์เลย” (นักเรียนห้อง A คนที่ 4)

“สัตว์ต่างมีความรู้สึกทำงานหนักแต่ได้รับผลตอบแทนน้อย ไม่มีส่วนแบ่งที่เหมาะสม คนทำงานไม่ได้อะไร แต่กลับทำงานอย่างหนัก” (นักเรียนห้อง A คนที่ 18)

“สัตว์ที่ทำงานหนัก แต่ไม่ได้รับสวัสดิการอะไรเลย เช่น ม้าทำงานหนักมาตลอดแทนที่จะได้รับสิ่งตอบแทนที่มีค่ามาก แต่กลับไม่ได้อะไรเลย” (นักเรียนห้อง B คนที่ 30)

“Animal Farm เริ่มค้าขายกับมนุษย์ ไก่ที่ถูกนำไปขาย และไก่ทำงานอย่างหนัก แต่ไม่ได้รับผลประโยชน์อะไรกลับมาเลยจากการทำงาน” (นักเรียนห้อง B คนที่ 22)

1.1.2 การยกยอกผลผลิตที่ได้จากการทำงานของคนอื่น

สัตว์ชนชั้นแรงงานทำงานภายในฟาร์มอย่างหนัก เพื่อให้ฟาร์มมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น แต่กลับพบว่าผลผลิตที่ได้ถูกนำไปให้ผู้นำเพียงกลุ่มเดียว และยังมีการยกยอกกำไรที่ได้เข้าเป็นของตน โดยการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“ผลผลิตไม่ได้กระจายอย่างเท่าเทียมตามระบบคอมมิวนิสต์ แต่ดันไปกองอยู่กับสัตว์ที่มีอำนาจ” (นักเรียนห้อง A คนที่ 3)

“มีรายได้ที่มากขึ้น แต่แลกมาด้วยความลำบากของผู้อื่นอย่างไม่ชอบธรรม แล้วได้ผลผลิตแต่เพียงผู้เดียว” (นักเรียนห้อง A คนที่ 5)

“หมูเริ่มแอบยกยอกผลผลิตของสัตว์ตัวอื่นโดยแอบเก็บผลตอบแทนไว้ให้ตนเอง และได้นำไข่ของแม่ไก่ไปขาย หลอกม้าไปโรงเชือดเพื่อนำเงินมากินเหล้า” (นักเรียนห้อง A คนที่ 29)

“การค้าขายที่ไม่ยุติธรรมเอาผลกำไรเข้าตัวเองมากกว่าให้ผู้อื่น เกิดการโกงขึ้นพอได้กำไรจากการขายมาก็จะนำมาเข้าตัวเองตลอด” (นักเรียนห้อง A คนที่ 32)

1.1.3 การวางแผนหรือบริหารไม่ดีทำให้เศรษฐกิจแย่

การบริหารจัดการฟาร์มต่อจากมนุษย์นั้น ต้องรู้จักการจัดการเพื่อพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น แต่กลับพบว่า พวกหมู (ผู้นำภายในฟาร์ม) ไม่สามารถบริหารจัดการฟาร์มได้ คำนึงแต่ผลประโยชน์ตนเอง และเอาเปรียบผู้อื่น โดยการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“การวางแผนไม่ดีเศรษฐกิจในประเทศแย่ ผู้คนเปรียบเสมือนสัตว์ที่ถูกเอาเปรียบไม่รู้ว่ามีผลผลิตกำไรที่ได้เอาไปไหน” (นักเรียนห้อง A คนที่ 19)

“เราทำงานโดยไม่ได้กำไรแม้แต่การขาดทุนแล้ว ไม่มีการรับรู้ทางด้านเศรษฐกิจทำให้เศรษฐกิจแย่ลง” (นักเรียนห้อง A คนที่ 37)

“คิดว่าเศรษฐกิจตอนเริ่มมีระบบการปกครองใหม่มีความเจริญรุ่งเรือง แต่พอมีการเอาเปรียบกัน เศรษฐกิจก็เริ่มตกต่ำเมื่อเสียผู้นำที่ขยันทำงานไป” (นักเรียนห้อง A คนที่ 42)

“เศรษฐกิจดีแต่การบริหารกลับไม่ได้เรื่อง เพราะสนใจแต่ประโยชน์ของตนเอง” (นักเรียนห้อง B คนที่ 42)

1.2 ด้านการเมือง จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm นักเรียนมีความคิดเห็น ความรู้สึกในด้านการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การสร้างคำพูดนโยบายหรือกฎกติกาขึ้นมาเพื่อให้ดูดี แต่กลับไม่ทำตามในสิ่งนั้น

เมื่อเหล่าบรรดาสัตว์ทำการปฏิวัติฟาร์มได้สำเร็จ โดยมีพวกหมูเป็นแกนนำได้สร้างบทบัญญัติขึ้นมาว่าให้สัตว์ทุกตัวมีความเท่าเทียมกัน เมื่อภายในฟาร์มมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองใหม่แต่พวกหมูแกนนำหลงใหลอยู่กับอำนาจ ส่งผลให้ข้อตกลงต่าง ๆ สูญเปล่า และมักจะมีคำแก้ต่างให้พวกตนเอง โดยการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“มีการคิดคำพูดที่สวยหรู แต่ก็ไม่ได้ทำอะไรตามที่พูด แล้วยังเป็นการพูดให้คนอื่นเชื่อ แต่ที่พูดไปนั้นเป็นการนำผลประโยชน์เข้าตัวเองทั้งนั้น” (นักเรียนห้อง A คนที่ 8)

“พูดนโยบายให้หลงเชื่อว่าทำตามที่ตนเองพูดได้ แต่สุดท้ายก็แค่คำพูด แต่ไม่สามารถกระทำได้เพราะความโลภมากเห็นแก่ตัวของแต่ละคน จึงทำให้สังคมการเมืองการปกครองพังพินาศและล้มเหลว” (นักเรียนห้อง A คนที่ 29)

“การที่หมูมีการหาเสียงกล่าวประกาศโฆษณาชวนเชื่อ แต่พอได้มีอำนาจก็ไม่ได้ทำตามที่ได้พูดไว้ และมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันเพื่อหาผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเอง” (นักเรียนห้อง B คนที่ 17)

“ช่วงที่หมูตั้งตนเป็นใหญ่ มีอำนาจมีกิเลสตัณหามากมายเข้าครอบงำ ความต้องการย่อมสูงขึ้น และต้องการผลประโยชน์มากขึ้น จนไม่คำนึงถึงผู้อื่น ตอนมีอำนาจมักมีคำพูดที่สวยหรู แต่เมื่อได้มาปฏิบัติจริงกับไม่ได้เป็นอย่างคำพูดนั้น” (นักเรียนห้อง B คนที่ 42)

1.2.2 ผู้นำเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า

สัตว์ต่าง ๆ ภายในฟาร์มทำงานกันอย่างขยัน แต่ไม่ได้ส่วนแบ่งที่เหมาะสม ซึ่งพบว่าผู้นำไม่ทำงานกิน และนอน ผู้นำเอาเปรียบสัตว์ตัวอื่นโดยการเอานม และแอปเปิ้ลเข้าห้องตนเอง โดยการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“การไม่เท่าเทียมของสัตว์มีการเอารัดเอาเปรียบกัน ผู้ที่เป็นผู้นำเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า” (นักเรียนห้อง B คนที่ 18)

“สัตว์บางตัวไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะถูกพวกหมูเอารัดเอาเปรียบโดยเหตุผลที่ว่าหมูมีความฉลาดที่สุดในความ ซึ่งข้ออ้างนี้ไม่ควรเป็นเหตุผลในการเอาเปรียบผู้อื่น” (นักเรียนห้อง B คนที่ 29)

“รู้สึกว่าคุณหมูได้รับผลประโยชน์หรือส่วนแบ่งมากกว่าสัตว์อื่น ๆ เกิดความขัดแย้งกันขึ้น มีการเอาเปรียบกันเองคดโกงกันเอง” (นักเรียนห้อง B คนที่ 32)

“ความไม่เป็นธรรมที่ผู้นำเอาเปรียบคนอื่น โดยการเอานมและแอมป์เปิดเข้าห้องตนเอง บอกว่าผลผลิตจะแบ่งเท่า ๆ กันแต่สุดท้ายก็ถูกเอาเปรียบ” (นักเรียนห้อง B คนที่ 33)

1.2.3 การใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงผู้อื่น

สิ่งที่พวกสัตว์ในฟาร์มต่อต้านจากมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นพวกสัตว์ด้วยกันเอง พบว่า พวกหมูใช้อำนาจไปในทางที่ไม่สมควร มีการใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงสัตว์ชั้นแรงงาน เมื่อมีการต่อต้านก็จะถูกลงโทษ ดังคำกล่าวที่ว่า

“จะเห็นได้ว่า เริ่มมีสัตว์หลายตัวออกมาคัดค้าน แต่ด้วยความที่อยู่ภายใต้การปกครองที่ถูกเอาเปรียบเปรียบเสียงคัดค้านจึงถูกกดขี่ และกลายเป็นแค่ลมปากในที่สุด” (นักเรียนห้อง B คนที่ 19)

“สุดท้ายพวกสัตว์ต่าง ๆ ก็ถูกกดขี่โดยหมู และมากกว่าตอนที่มนุษย์กดขี่เพราะถูกลดทอนอาหารให้น้อยลงสุดท้ายหมูก็ไม่ต่างจากมนุษย์” (นักเรียนห้อง B คนที่ 36)

“มีการกดขี่ข่มเหงผู้ที่ต่อต้านอำนาจ เช่น ไก่ไม่พอใจแต่หมูก็สั่งให้ลดอาหารสัตว์ทุกตัว จึงตกอยู่อำนาจของหมู” (นักเรียนห้อง B คนที่ 35)

“พวกหมูใช้ความยิ่งใหญ่ของตนเองอย่างไม่สมควร เพื่อกดขี่สัตว์ให้ทำตามใจตนเอง” (นักเรียนห้อง B คนที่ 40)

1.3 ด้านวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ พบว่า ในการศึกษาวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm นักเรียนมีความคิดเห็น ความรู้สึกในด้านวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 การแบ่งชนชั้นระหว่างผู้นำกับผู้ตาม

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ต้องมีผู้นำที่คอยดูแลบริหารฟาร์ม ซึ่งพวกหมูที่เป็นแกนนำการปฏิวัติตั้งแต่นั้นได้เป็นผู้นำใหม่ของฟาร์ม โดยพวกหมอบอกว่าตนเองนั้นฉลาดที่สุด สัตว์ตัวอื่นก็ต้องทำงานกันไปตามคำสั่งของพวกหมู ซึ่งแสดงถึงการแบ่งชนชั้นที่เกิดขึ้นภายในฟาร์ม ดังการสะท้อนจากนักเรียนที่ว่า

“ในเรื่องนี้เหมือนกันแบ่งชนชั้นกันอย่างชัดเจน คือ ไม่ได้มีความเท่าเทียมกันในหลายด้าน และยังไม่มีความเสมอภาคอีกด้วย” (นักเรียนห้อง A คนที่ 8)

“รู้สึกว่าเป็นธรรมกับสัตว์ที่เหลือนเหมือนโดนแบ่งชนชั้น หมูต้องอยู่สูงกว่าสัตว์ตัวอื่น ๆ ในฟาร์ม” (นักเรียนห้อง A คนที่ 30)

“หมูมีการแบ่งชนชั้นโดยการให้หมูเป็นผู้นำและให้สัตว์ตัวอื่น ๆ เป็นผู้ใช้แรงงาน เมื่อหมูพูดอะไร สัตว์ตัวอื่นก็ต้องยอมทำตามโดยไม่ขัดคำสั่ง” (นักเรียนห้อง B คนที่ 22)

“มีการแบ่งชนชั้นโดยการที่ให้ชั้นผู้นำนั้นเป็นหมู ชนชั้นแรงงานให้เป็นสัตว์ตัวอื่นไม่มีใครกล้าขัดคำสั่งของหมูปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด” (นักเรียนห้อง B คนที่ 27)

1.3.2 ผู้น้อยทำตามผู้นำโดยที่ไม่สนใจอะไร

เมื่อมีผู้นำก็ต้องมีผู้ตาม การเป็นผู้ตามของสัตว์ชนชั้นแรงงานบางพวกนั้น พบว่า มีการทำตามคำสั่งของผู้นำโดยไม่สนใจอะไรเลยว่าดีหรือไม่ ไม่ผ่านการไตร่ตรอง ทำอย่างไม่ลืมหูลืมตา ใครว่าอย่างไรก็ตามเขา และยังเป็นการสะท้อนระบบอุปถัมภ์ ดังการสะท้อนจากนักเรียนที่ว่า

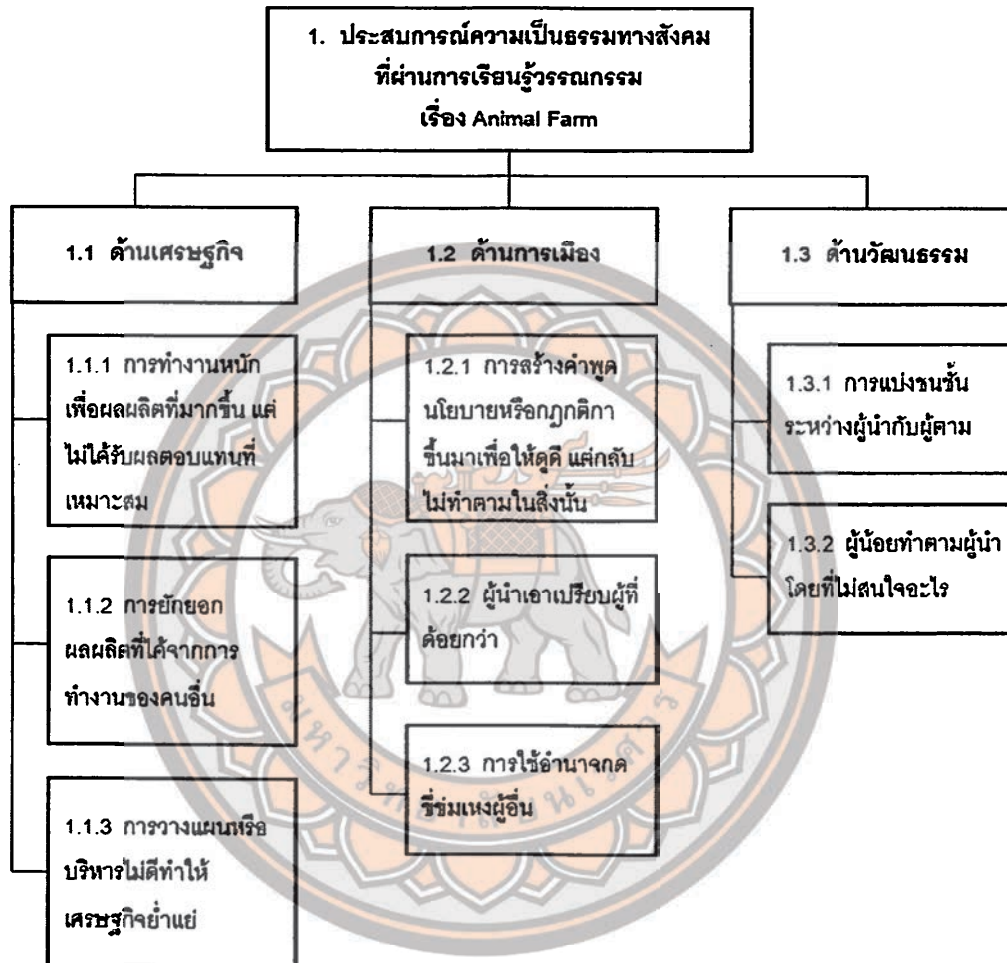
“การที่มีสัตว์บางพวกไม่สนใจเรื่องประโยชน์และการเมืองต่าง ๆ เพียงแค่ทำในสิ่งที่เคยทำและทำไปเรื่อย ๆ นั่นคือ วัฒนธรรมหรือแม้แต่การที่สัตว์บางกลุ่มยกย่องผู้นำ ไม่ว่าจะผู้นำจะเป็นอย่างไรก็ว่าดีหมดเหมือนเป็นระบบอุปถัมภ์” (นักเรียนห้อง B คนที่ 17)

“สะท้อนระบบอุปถัมภ์ผู้น้อยทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจอย่างไม่ลืมหูลืมตา” (นักเรียนห้อง B คนที่ 19)

“สัตว์บางตัวไม่สนใจอะไรทำตามหน้าที่ของตนเหมือนเดิม เช่น ม้า แกะ ” (นักเรียนห้อง B คนที่ 30)

“การทำตามผู้นำผู้มีอำนาจไปเรื่อย ๆ หรือบางคนก็นิ่งเฉยไม่อยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง” (นักเรียนห้อง B คนที่ 33)

สำหรับผลการวิจัยในประเด็นที่ 1 ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพ 1 ประเด็นย่อยในประเด็นหลักที่ 1 ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

2. ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม

การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ด้าน (ตามตารางแนบท้ายภาคผนวก ค การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกสะท้อนคิด) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกสะท้อนคิด พบว่า การศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม ในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองและนอกเมืองควรมีสีทธิ และมาตรฐานความพร้อมด้านต่าง ๆ อย่างความเท่าเทียมกัน

จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีความไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ทุกโรงเรียนควรมีความเท่าเทียมกันในทุกด้าน ดังการสะท้อนจากนักเรียนที่ว่า

“การศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองกับนอกเมืองมีความแตกต่างกัน คุณครูก็แตกต่างกัน ซึ่งควรจะเท่าเทียมกัน ความรู้และการศึกษาควรจะเป็นระดับเดียวกัน” (นักเรียนห้อง B คนที่ 10)

“ระบบการศึกษาควรให้สิทธิเท่าเทียมกันกับเด็กที่อยู่ในเมือง และเด็กภายนอกเมือง เพื่อให้ความสะดวก และความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด” (นักเรียนห้อง B คนที่ 16)

“คิดว่าควรมีความเท่าเทียมกันในการพัฒนาทางด้านการศึกษาทั่วประเทศ เพราะการศึกษาเป็นกลไกสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจได้ การได้รับการศึกษาที่ดี และเท่าเทียมกันจะเป็นการเปิดโอกาสให้แก่เด็กที่ด้อยโอกาส และได้รับการพัฒนาร่วมด้วย” (นักเรียนห้อง B คนที่ 17)

“การศึกษาไม่เท่าเทียมกันระหว่างโรงเรียนในเมือง และโรงเรียนในต่างจังหวัดก็ทำให้ตัวของนักเรียนอยากให้มีสิทธิในการเรียนที่เท่าเทียมกันเสมอ เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในการศึกษา จึงควรให้แต่ละโรงเรียนมีการศึกษาที่เท่าเทียมกัน” (นักเรียนห้อง B คนที่ 21)

2.1.2 ระบบการศึกษาโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนนอกเมืองมีคุณภาพที่แตกต่างกัน

จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า นักเรียนมีความเห็นการเรียนในโรงเรียนที่ต่างกัน เช่น โรงเรียนในเมืองและนอกเมืองจะทำให้ได้รับคุณภาพทางการศึกษาต่างกันตามไปด้วย ดังการสะท้อนจากนักเรียนที่ว่า

“การศึกษาในเมืองกับนอกเมืองมีสังคมการศึกษาที่แตกต่างกัน จึงทำให้เด็กไทยได้รับความรู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน” (นักเรียนห้อง A คนที่ 45)

“เพราะมาตรฐานในแต่ละโรงเรียนไม่เท่ากัน ทำให้ประสิทธิภาพของบุคลากรก็ไม่เท่ากันตามไปด้วย ทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ที่โรงเรียนในเมืองมีพร้อม และมากกว่าโรงเรียนทางชนบท ทำให้เด็กในเมืองเก่งและพร้อมกว่า” (นักเรียนห้อง B คนที่ 5)

“การที่การเรียนการสอนในกรุงเทพฯมีความแตกต่างกันก็จะทำให้เด็กที่เรียนในกรุงเทพฯมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากกว่าการเรียนในต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนได้เรียนหรือมีสิทธิที่เลือกได้น้อยกว่า” (นักเรียนห้อง B คนที่ 18)

“มาตรฐานของการเรียนไม่เท่าเทียมกันในเรื่อง สื่ออุปกรณ์การเรียนหนังสือเรียนทำให้การศึกษาของเด็กในเมืองดีขึ้น แต่ในทางกลับกันเด็กนักเรียนที่อยู่โรงเรียนนอกเมืองมีการศึกษาที่ด้อยลง” (นักเรียนห้อง B คนที่ 31)

2.1.3 ความมั่งคั่งด้านการเงินมีผลต่อโอกาส และพฤติกรรมของคนในสังคม

จากการขมวืตทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า เงินเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในสังคม ผู้ที่โอกาสทางการเงินมากจะได้รับการศึกษาที่ดีกว่า คุณภาพชีวิตจะดีกว่า ดังการสะท้อนจากนักเรียนที่ว่า

“เศรษฐกิจมีผลต่อระบบการศึกษา มีผลต่อเด็กทุกคนที่มาจากพื้นฐานชีวิตที่ไม่เท่ากัน ทำให้ได้รับมาตรฐานการศึกษาต่างกัน” (นักเรียนห้อง B คนที่ 19)

“ผู้คนที่มีโอกาสทางการเงิน และมีโอกาสในด้านต่าง ๆ มากกว่ามักจะได้รับการศึกษาที่ดีกว่าเมื่อเปรียบโรงเรียนในเมืองและนอกเมืองเนื้อหาก็คงต่างกัน” (นักเรียนห้อง A คนที่ 14)

“ผู้คนที่มีโอกาสทางการเงินและด้านต่าง ๆ มากกว่า มักจะได้รับการศึกษาที่ดีกว่าคนอื่น” (นักเรียนห้อง A คนที่ 15)

“งบประมาณของโรงเรียนในเมืองมีเยอะกว่าต่อยอดได้มากกว่าเด็กต่างจังหวัด” (นักเรียนห้อง A คนที่ 19)

2.2 ด้านการเมือง จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการขมวืตทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม ในด้านการเมือง มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การจัดสรรระบบสวัสดิการและการดูแลของรัฐที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชน

นักเรียนมีความเห็นว่า ประชาชนทุกคนในประเทศนั้น ๆ ควรได้รับสวัสดิการของรัฐอย่างเท่าเทียมกันและในบางประเทศมีการเก็บภาษีเป็นเปอร์เซ็นต์ในระดับที่สูงมาก แต่คุณภาพ

ชีวิตของประชาชนนั้น อยู่ในระดับที่ดีมากด้วยเช่นกัน เนื่องจากรัฐนำเงินภาษีที่ได้จากประชาชนมา จัดสรรระบบสวัสดิการแก่ประชาชนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“ประเทศเดนมาร์กมีการจ่ายอัตราภาษีในระดับที่สูง แต่ได้นำภาษีที่เก็บไปทำประโยชน์ แก่ประเทศชาติอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ประชาชนได้รับสวัสดิการและสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกัน” (นักเรียนห้อง A คนที่ 3)

“มีการจ่ายภาษีที่แพงแต่ได้รับสวัสดิการตอบแทนด้านการศึกษาสาธารณสุขคุ้มค่างบเงิน ที่เสียไป แม้อาชีพจะแตกต่างกันเมื่อหักภาษีแล้วทุกคนก็จะมีรายได้ที่ไม่ค่อยแตกต่างกันทำให้ทุกคนในประเทศเท่าเทียมกันและทุกอาชีพมีเกียรติเหมือนกัน” (นักเรียนห้อง A คนที่ 30)

“สวัสดิการของรัฐที่ดีทุกคนก็จะมีสิทธิเท่าเทียมกันถึงแม้จะต้องจ่ายด้วยภาษีที่แพงก็ตาม” (นักเรียนห้อง A คนที่ 39)

“ในประเทศเดนมาร์กมีการเก็บภาษีมากแต่กลับได้รับสวัสดิการอย่างดีและได้รับความเท่าเทียมกันแต่ในประเทศไทยก็มีการเก็บภาษีที่แพงแต่กลับไม่ได้รับความเท่าเทียมกันมากนัก” (นักเรียนห้อง A คนที่ 45)

2.2.2 มีการคดโกง และไม่โปร่งใสมากขึ้น

จากการขมวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคมในด้านการเมือง พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าประเทศไทยมีการคดโกงกันมากขึ้น ไม่มีความโปร่งใส บางส่วนเกิดจากผู้มีอิทธิพล และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“ปัจจุบันประเทศไทยมีดัชนีการคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีผลต่อการเมืองมาก เพราะการคอร์รัปชันส่วนใหญ่เกิดขึ้นในหมู่ของผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งส่งผลต่อการเมืองต่าง ๆ มากมาย และกระทบต่อบุคคลต่าง ๆ ด้วย” (นักเรียนห้อง A คนที่ 14)

“ไทยถ้าเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ก็ยังเป็นประเทศที่ยังขาดความยุติธรรมทางด้านการเมือง มีการคอร์รัปชันกันอย่างมากมาย” (นักเรียนห้อง B คนที่ 16)

“รู้สึกว่าการเมืองในประเทศไทยมีความเสื่อมถอยมาก เพราะมีสถิติการคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี และไม่มีวิ้วว่าจะลดลง มีการติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐรวมไปถึงการทุจริตเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง” (นักเรียนห้อง B คนที่ 17)

“การคอร์รัปชันในประเทศไทยมีการเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากการเมืองนั้นมีการทุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ในประเทศ เปรียบกับประเทศเดนมาร์กนั้นเป็นประเทศที่มีความสุขไม่มีการแข่งขันกันได้สวัสดิการที่ดีกว่าประเทศไทย” (นักเรียนห้อง B คนที่ 22)

2.2.3 การเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการคดโกงอย่างเป็นระบบ

นักเรียนมีความเห็นว่าประเทศไทยมีการทุจริต คดโกง จึงเห็นว่าควรช่วยกันแก้ไข ปัญหา เช่น ควรมีการตรวจสอบหน่วยงาน ต้องมีความซื่อตรง และควรไม่เห็นแก่ตัว ดังการสะท้อน ของนักเรียนที่ว่า

“มีการคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้น และไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้น เราทุกคนควรช่วยกัน แก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการเริ่มจากตนเองไม่เห็นแก่ตัว และหันมาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันและเพิ่มความสุขให้แก่ประเทศ” (นักเรียนห้อง B คนที่ 29)

“การคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้นไม่สามารถแก้ไขได้ในทันที ดังนั้น เราควรช่วยกันแก้ไข คอร์รัปชันให้หมดไปโดยการไม่โกงและมีสิทธิที่เท่าเทียมกันทุก ๆ คน” (นักเรียนห้อง B คนที่ 40)

“ควรมีการตรวจสอบการคอร์รัปชันของทุกหน่วยงานว่าหน่วยงานใดมีการทำงานปฏิบัติ อย่างไรบ้างมีการทุจริตหรือไม่ มีการนำเงินไปใช้ในส่วนตัวบ้าง ควรให้ความเท่าเทียมกับทุกคน เสมอกัน” (นักเรียนห้อง B คนที่ 27)

“ประเทศไทยมีการคอร์รัปชัน หากทุกคนมีความซื่อตรงมากขึ้นประเทศก็จะมีทุจริตที่ น้อยลง” (นักเรียนห้อง B คนที่ 1)

2.3 ด้านวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกสะท้อนคิด พบว่า การศึกษา ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทาง สังคมในด้านวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ไม่ควรมีการดูถูกกัน ทุกคนล้วนเท่าเทียม

จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคมในด้านวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนมี ความเห็นว่าทุกคนเท่าเทียมกัน เราไม่ควรไปดูถูกกัน ควรเคารพในการตัดสินใจของผู้อื่น เปิดใจ และให้โอกาสกัน ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“ไม่ว่าจะอยู่ไหนหรือประเทศไหนทุกคนควรมีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเรื่อง เพศ อาชีพ และการศึกษา เราควรปรับความเข้าใจใหม่ในเรื่องพวกนี้” (นักเรียนห้อง A คนที่ 26)

“คนทุกคนควรมีสิทธิเท่าเทียมไม่ใช่แบ่งแยกกัน ทุกคนควรเปิดใจหรือให้โอกาสกัน” (นักเรียนห้อง B คนที่ 28)

“มีความเห็นที่ไม่พึงพอใจกับอาจารย์ในคลิป เพราะทุกคนก็มีความเท่าเทียมกันไม่ควรดู ถูกกันเขาจะทำอะไรก็เป็นสิทธิของเขา” (นักเรียนห้อง B คนที่ 35)

“ทุกคนควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ควรเหยียดเพศ เชื้อชาติ เราควรเคารพในการ ตัดสินใจของอีกฝ่าย ไม่ควรพูดหรือแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม” (นักเรียนห้อง B คนที่ 40)

2.3.2 ค่านิยมการแต่งงานกับชาวต่างชาติ

จากการชมนวัตกรรมทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคมในด้านวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าหญิงสาวบางพื้นที่นิยมแต่งงานกับชาวต่างชาติมากขึ้น ส่วนหนึ่งจะทำให้เขามีหน้าตาทางสังคมมากขึ้น ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“คนส่วนใหญ่มักคิดว่าการมีแฟนเป็นชาวต่างชาติจะทำให้มีหน้าตาในสังคมมีการเลื่อนฐานะในสังคมที่ดี” (นักเรียนห้อง B คนที่ 18)

“สาวอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาตินั้น เพื่อทำให้คนอื่นมองว่ามีฐานะทางสังคมที่ดีขึ้น” (นักเรียนห้อง B คนที่ 26)

“แต่งงานกับชาวต่างชาติในสายตาของคนในสังคมอาจมองว่าเป็นสิ่งที่ดีขึ้นมีระดับในสังคมมากขึ้นก็ได้” (นักเรียนห้อง B คนที่ 30)

“การแต่งงานกับชาวต่างชาติจะทำให้มีหน้าตาทางสังคมมากขึ้น” (นักเรียนห้อง B คนที่ 35)

2.3.3 การยอมรับ เข้าใจ บุคคลที่เป็นเพศที่สาม

จากการชมนวัตกรรมทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคมในด้านวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนมีความเห็นต่อวิถีทัศนคติว่าไม่ควรเหยียดเพศคนอื่น ปัจจุบันมีการเปิดกว้างเรื่องความหลากหลายทางเพศ เราควรที่จะให้เกียรติ ให้ความเท่าเทียมเพราะเขาก็เป็นมนุษย์เหมือนกับเรา ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“ไม่ว่าจะเพศไหนถึงว่าจะเป็นเพศที่สาม แต่เขาก็ควรได้รับสิทธิเหมือนคนอื่น ๆ ไม่ควรไปดูถูกเหยียดเพศถือว่าเป็นการละเมิดเขา เราควรให้ความเท่าเทียม ให้การเรียนการสอนที่ดีแก่เขา ในอนาคตเขาอาจจะเป็นครูที่ดีแก่ประเทศเราก็ได้” (นักเรียนห้อง B คนที่ 22)

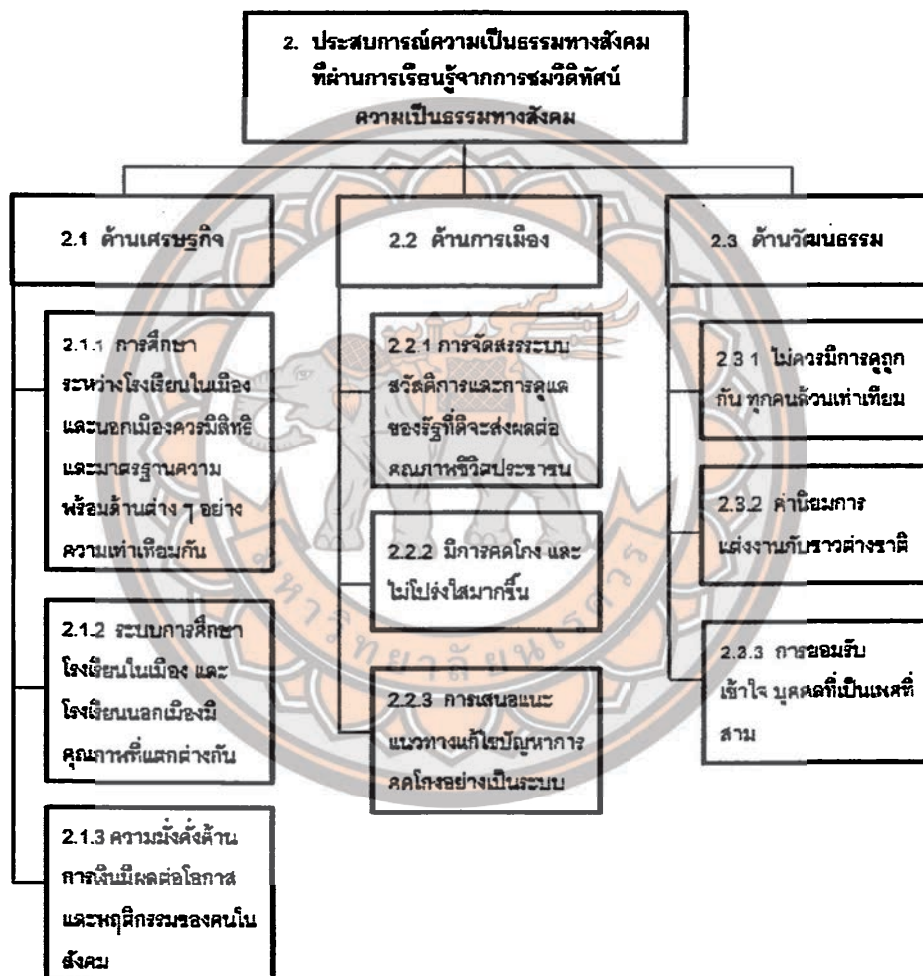
“รู้สึกที่อาจารย์บูลลี่มากเกินไปทำเหมือนกับว่าเด็กคนนั้นไม่ใช่คนควรให้เกียรติเด็กมากกว่านั้นเพราะเด็กก็เป็นคนในสังคมเหมือนกัน” (นักเรียนห้อง B คนที่ 9)

“มีความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องเพศทำให้บุคคลที่เป็นเพศที่สามไม่ได้รับความเท่าเทียมจากคนอื่น เราควรเปิดโอกาสให้ความเท่าเทียมกับพวกเขา เพราะพวกเขาก็เป็นมนุษย์เหมือนเรา” (นักเรียนห้อง B คนที่ 15)

“คิดว่าไม่เหมาะสมเพราะปัจจุบันมีการเปิดกว้างเรื่องความหลากหลายทางเพศและทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ดังนั้นการกระทำของครูท่านนั้นจึงไม่เหมาะสมอย่างมาก” (นักเรียนห้อง B คนที่ 17)

“มีความเห็นว่าเพศสภาพไม่ใช่ตัวตัดสินสิทธิ และศักดิ์ศรีในสังคม ไม่ว่าจะเพศไหนก็ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกันใน กรณีนี้อาจารย์ควรปรับทัศนคติและควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน” (นักเรียนห้อง B คนที่ 19)

สำหรับผลการวิจัยในประเด็นที่ 2 ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพ 2 ประเด็นย่อยในประเด็นหลักที่ 2 ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม

3. ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาเป็น 4 ประเด็นสำคัญ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 12 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 4 คน เพศหญิง จำนวน 8 คน อยู่ในช่วงอายุ 16 – 17 ปี สำหรับสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่านักเรียนจำนวน 11 คน ระบุว่าครอบครัวมีฐานะปานกลาง และนักเรียน จำนวน 1 คน ระบุว่าครอบครัวมีฐานะที่ดี สำหรับคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีความตั้งใจเรียน และทำกิจกรรมในชั้นเรียน ให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมในรายวิชาของผู้วิจัยเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามความแตกต่างในแต่ละบุคคล ในเรื่องบุคลิกภาพนั้นมีความแตกต่างกัน เนื่องจากนักเรียนบางคนมีความร่าเริง กระตือรือร้น ขณะที่บางคนค่อนข้างนิ่ง และพูดน้อย นอกจากนี้ยังมีข้อมูลภูมิหลังอื่นที่น่าสนใจ ดังนี้

3.1.1 วิธีการเลี้ยงดูและการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง นักเรียนส่วนใหญ่สะท้อนว่าวิธีการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง มีลักษณะแบบให้อิสระในการตัดสินใจ แต่ในขณะเดียวกันบางเรื่องผู้ปกครองได้ควบคุมการตัดสินใจ เช่น การเลือกแผนการเรียน การเลือกอาชีพในอนาคต นอกจากนี้ ยังพบว่า อาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้แก่ การประกอบอาชีพข้าราชการ รับจ้างค้าขาย และบางส่วนทำหน้าที่เป็นแม่บ้านคอยดูแลภายในครอบครัว

3.1.2 ความเป็นธรรมจากครอบครัวและคนในสังคม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สะท้อนว่าเคยประสบการณืรับรู้ความไม่เป็นธรรมในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องพี่น้องของตน และนักเรียนบางส่วนสะท้อนถึงการได้รับการควบคุมของพ่อแม่ในการเลือกแผนการเรียน

จากผลการศึกษาประเด็นดังกล่าว ความไม่เป็นธรรมทางสังคม สะท้อนถึงการถูกเลือกปฏิบัติที่มีความเหลื่อมล้ำทั้งในครอบครัวและในสังคมที่นักเรียนได้เผชิญอยู่เป็นประจำ ซึ่งการกระทำที่ไม่เป็นธรรมและวิธีการเลี้ยงมีผลต่อความรู้สึก และมุมมองของนักเรียน

3.2 ความรู้สึกจากการแสดงบทบาทสมมติ จากการแสดงบทบาทสมมติผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับนักเรียน โดยแบ่งประเด็นออกเป็น 2 ประเด็น คือ ความรู้สึกต่อวิธีการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ และความรู้สึกต่อความไม่เป็นธรรมทางสังคม ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลดังนี้

3.2.1 ความรู้สึกต่อวิธีการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนมีความรู้สึกดีที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ ทำให้เข้าใจในบทบาทและความรู้สึกตัวละครง่ายขึ้น ได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“ผมว่าก็รู้สึกสนุกดีนะครับ ผมว่ามันเป็นกิจกรรมที่เด็กเรียนรู้และเข้าใจง่าย แล้วก็ที่ผมรู้สึกดีเลยคือมันสนุก เพราะว่ามันมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น แล้วมันสร้างปฏิสัมพันธ์ได้ มันช่วยให้เข้าใจอะไรมากขึ้น” (นักเรียนคนที่ 7, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

3.2.2 ความรู้สึกต่อความไม่เป็นธรรมทางสังคม นักเรียนกล่าวว่าในสังคมไม่มีความเท่าเทียมกัน การที่ได้ออกมาแสดงบทบาทสมมตินั้น เป็นการสะท้อนเรื่องจริงในสังคม คนมีอำนาจได้สิทธิเหนือกว่าคนที่ด้อย มีความรู้สึกสงสารคนที่โดนเหยียด โดนล้อเลียน ไม่ชอบความไม่เท่าเทียม ความไม่เป็นธรรม และไม่ชอบพฤติกรรมของคนที่ยึดคนอื่น ดังคำสะท้อนของนักเรียนว่า

“รู้สึกถึงความไม่เท่าเทียมค่ะ การที่คนได้รับการปฏิบัติที่แสดงต่างกันค่ะ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันแต่ได้รับการปฏิบัติที่ต่างต่างกันค่อนข้างสูงมาก ในขณะที่คนรวยสามารถใช้สิทธิอะไรต่าง ๆ มากมาย แต่คนจนกลับโดนเอาเปรียบค่ะ” (นักเรียนคนที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

3.3 มุมมองเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมต่อความเป็นจริงในสังคม

จากการแสดงบทบาทสมมติผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับนักเรียน ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัฒนธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 ด้านเศรษฐกิจ

1) ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในเมืองและนอกเมือง

นักเรียนมีความเห็นว่าการศึกษาไทยระหว่างโรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนนอกเมืองมีความแตกต่างกัน ในเรื่องเทคโนโลยี คุณภาพการสอน รวมไปถึงงบประมาณสนับสนุน ดังคำสะท้อนของนักเรียนว่า

“โรงเรียนในเมืองกับชนบท ในเมืองจะมีบุคลากร สื่อ ที่ต่างกันครับ” (นักเรียนคนที่ 2, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“ก็จะเป็นเรื่องการศึกษาค่ะ อย่างโรงเรียนในเมืองจะได้รับการศึกษาที่ดีกว่า สวัสดิการดีกว่า มีครูชาวต่างชาติ มีโปรเจกเตอร์ มีสื่อการสอนที่ทันสมัย มีอินเทอร์เน็ตเข้าถึงดี โรงเรียนนอกเมืองมีจำนวนนักเรียนน้อยทำให้ได้งบประมาณที่น้อยตามไปด้วย นอกจากนี้ยังส่งผลให้ครูมีจำนวนน้อยตาม” (นักเรียนคนที่ 6, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“เรื่องของการศึกษาประเทศไทยควรจะมีการศึกษาที่เท่าเทียมกันมากกว่านี้ เพราะว่าการศึกษาที่ดีมักจะอยู่ในเมืองใหญ่ ไม่ใช่การศึกษาตามต่างจังหวัดไม่ดีนะครับ แต่มันได้การสนับสนุนน้อยกว่าในเมือง ทุนมาถึงน้อย อย่างโรงเรียนเก่าผมมีความต่างอยู่เยอะครับ บางทีครูคนเดียวก็สอนสองสามวิชา” (นักเรียนคนที่ 5, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

2) ความมั่งคั่งด้านการเงินมีผลต่อโอกาส และพฤติกรรมของคนในสังคม

นักเรียนมีความเห็นว่า เงินมีความสำคัญในสังคมมาก ต้องวางแผนการใช้จ่ายให้ดี บางคนยอมทำทุกอย่างเพื่อเงิน ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้อง ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“ด้านเศรษฐกิจมันก็สะท้อนได้เลย เงินมันมีส่วนสำคัญมากในสังคมสมัยนี้ เงินมันทำได้ทุกอย่างจริง ๆ” (นักเรียนคนที่ 7, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“หนูว่าหลาย ๆ อย่างมีเบื้องลึกเบื้องหลังตลอด หรือว่าบางที่ก็มีการคดโกงกันในองค์กร แต่พนักงานตัวเล็ก ๆ ก็ไม่สามารถรับรู้ได้ว่าโดนไปเท่าไร ทุกคนก็จะก้มหน้าก้มตาทำ เพื่อรอเงินเดือน เพราะว่าถ้าไม่มีเงินเดือนเราก็ไม่มีกินค่ะ” (นักเรียนคนที่ 10, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“ด้านเศรษฐกิจมีผลต่อชีวิตคนเรามากค่ะ ถ้าเราไม่วางแผนก็จะทำให้เราเดือนร้อนว่างงาน โดนจ้างออกงานเมื่อเจอเศรษฐกิจแย่ ๆ” (นักเรียนคนที่ 12, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

3) การคดโกงและเอาเปรียบผู้อื่น

นักเรียนมีความเห็นว่ามีการโกง การกดราคาสินค้า การโกงสินค้าออนไลน์ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“ด้านเศรษฐกิจ คือการถูกโกง ถูกกดราคา หรือการโดนโกงของออนไลน์ การซื้อขายทางออนไลน์ที่จ่ายเงินแล้วไม่ได้สินค้า คือความไม่ยุติธรรมอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบมาก ๆ ครับ” (นักเรียนคนที่ 8, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“ด้านเศรษฐกิจ ทุกคนโกงกัน ไม่สนใจความรู้สึกอีกคน จะทำให้อีกคนรู้สึกแย่ไปเลยคะตัวเองได้ดีคนเดียวอีกคนเสียหาย เช่นการโกงสินค้าออนไลน์มันรู้สึกที่เราโดนเอาเปรียบเขาได้ทุกอย่างแต่เราไม่ได้อะไรกับเขาเลย” (นักเรียนคนที่ 9, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

3.3.2 ด้านการเมือง

1) ผู้มีอำนาจมักจะได้รับสิทธิมากกว่าผู้อื่น

นักเรียนมีความเห็นว่าผู้มีอำนาจมักจะได้รับสิทธิ สวัสดิการ และการได้รับการบริการที่ดีกว่าประชาชนธรรมดา ทำให้รู้ว่าคุณมีอำนาจส่งผลทุกด้านในสังคม ดังคำสะท้อนว่า

“คนที่มีอำนาจมีชื่อเสียงเขาจะได้รับสิทธิและสวัสดิการมากกว่าผู้ที่ไม่มีฐานะยากจน มักจะได้อะไรก่อน ได้รับส่วนลดพิเศษ คนจนก็จะถูกเอาเปรียบ เขาจะดูถูกคนที่ด้อยกว่า เพราะคนที่

ด้อยกว่าเขาจะไม่มีสิทธิที่จะพูดอะไร เขาไม่มีเงินไปทำอย่างคนมีฐานะที่ดีกว่า” (นักเรียนคนที่ 4, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“ด้านการเมืองที่สะท้อนได้ดีอีกอย่างคือ การเข้ารักษาในโรงพยาบาลรัฐค่ะ ชาวบ้านไปรอแต่เช้า แต่คนมีอำนาจก็ได้รับการรักษาการดูแลที่ดีกว่า อย่างการแต่งตัวดี ก็ได้รับการต้อนรับที่ดี” (นักเรียนคนที่ 6, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“ก็จะสะท้อนไปยังสังคมที่ว่าบุคคลที่แบบด้อยกว่าหรือพูดตรง ๆ ก็คือประชาชนทั่วไปเนี่ย หรือที่ทำงานง ๆ อย่างเราเนี่ย แบบสวัสดิการจะไม่ได้เทียบเท่ากับผู้มีอำนาจ แบบว่าผู้มีอำนาจมากกว่าเรา คนใหญ่คนโตอย่างเนี่ยเค้าจะได้รับการบริการที่ดีกว่า อย่างเราไปรอคิว อย่างการที่ผมแสดงครับมีการรุดคิวให้ แต่คนประชาชนทั่วไปก็ต้องรออย่างเดียว” (นักเรียนคนที่ 7, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

2) มีอำนาจมักใช้อำนาจไปในทางที่ผิดเพื่อเอาเปรียบผู้อื่น

นักเรียนมีความเห็นว่าผู้มีอำนาจมักจะเอาเปรียบผู้อื่น ไม่แยกแยะเรื่องส่วนตัว แบ่งพรรคพวก ให้เส้นสายเข้าทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้บางคนเสียสิทธิที่ควรจะได้รับ ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“เรื่องการโกงเงินคนจน คือคนที่มีอำนาจหรือมีรายได้มากกว่า แต่ยังมีความต้องการเงินผู้อื่น จึงใช้การโกงคนจน โดยที่คนจนเขาก็ไม่รู้ตัวว่าโดนโกง คนรวยก็รวยอย่างเดียวเลย” (นักเรียนคนที่ 3, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“ด้านการเมือง คือเค้าเป็นคนที่ยึดอำนาจเห็นแก่ตัวเยอะ แล้วที่นี้ที่ไม่ยุติธรรมที่สุดเลย คือเค้าเอาเรื่องส่วนตัวมาปะปนกับเรื่องส่วนรวม ก็คือเป็นเรื่องของสาธารณสุขพวกนี้ คือมันเป็นเรื่องของรับสวัสดิการตัวละครที่ผมแสดงเค้าเอาเรื่องส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้คนบางคนไม่ได้รับสิทธิที่เค้าต้องได้ คือมันไม่มีความยุติธรรม ซึ่งไม่ควรเกิดกับมนุษย์ ยกตัวอย่าง ถ้าเปรียบเทียบผู้ใหญ่นบ้านไม่ถูกกับลูกบ้าน พอถึงวันที่เค้าจะได้สิทธิประโยชน์เค้าก็ไม่ได้สิทธิพวกนี้ก็ไม่ให้สิทธิเขา อันนี้ก็ถือเป็นการเอาเปรียบอย่างหนึ่งเลยครับ” (นักเรียนคนที่ 8, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“ด้านทางการเมืองนะคะ ก็จะเกี่ยวในเรื่องที่ถูกเอารัดเอาเปรียบในด้านเส้นสาย ถ้าใครสายใหญ่กว่าก็จะได้สวัสดิภาพด้านอื่น ๆ มากกว่าค่ะ” (นักเรียนคนที่ 9, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

3.3.3 ด้านวัฒนธรรม

1) การยอมรับ เข้าใจ บุคคลที่เป็นเพศที่สาม

นักเรียนมีความเห็นว่า ปัจจุบันเริ่มมีการยอมรับและเข้าใจบุคคลที่เป็นเพศที่สามมากขึ้น มีการคำนึงถึงสิทธิความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มีความเห็นว่าจะไม่ควรดูถูกผู้อื่นเพราะจะทำให้เขาเสียความรู้สึก และเขาควรได้รับความเป็นธรรม ดังคำสะท้อนของนักเรียนว่า

“ผมว่ามันสะท้อนออกมาได้ดีเลยครู เช่น การบูลลี่ การเหยียดเพศ ว่าคนไทยทำกันจนเคยชิน เหมือนคนที่ทำไม่คิดอะไร แต่มันจะเป็นปมให้คนที่โดนกระทำ ผมรู้สึกชอบการแสดงของกลุ่มนี้ครับมีให้เห็นในชีวิตประจำวันมันสะท้อนออกมาได้ดี ผมว่าคนที่มีความผิด หรือเพศที่สามควรได้รับความเป็นธรรมมากกว่านี้” (นักเรียนคนที่ 5, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“การที่เราเป็นเพศที่สามไม่จำเป็นว่าเราต้องเป็นคนแปลกไป แต่เราก็เป็นคนเหมือนกัน แต่แค่เรามีความชอบและความคิดที่ไม่เหมือนคนอื่น การที่เราไปเหยียดคนอื่นมันก็ไม่ใช่อะไรดีอะไร เพราะทุกคนมีสิทธิมีความคิดของตนเองทำนองนี้ค่ะ” (นักเรียนคนที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“อย่างเมื่อก่อนเค้าไม่ยอมรับในเพศที่สาม แต่ตอนนี้คนรุ่นใหม่หรือวัยกลางคนวัยรุ่นสร้างตัวเค้าจะยอมรับกันแล้วว่าเค้าจะเป็นอะไรมันก็สิทธิของเค้า เค้าไม่ได้ไปลักขโมยใคร อย่างน้อยเค้าก็เป็นคนดี คือบางคนเค้าเป็นตามเพศสภาพตัวเองตั้งแต่แรกบางคนเค้าก็ไม่ได้ทำตัวดีไปกว่ากันเลยอะ เค้าก็ทำตัวเหมือน ๆ กัน เค้าก็คือคนเราก็คือคน คือในสังคมมันต้องอยู่ด้วยกันให้ได้ มันไม่ควรเหยียดกัน” (นักเรียนคนที่ 10, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

2) มีการดูถูกเหยียดหยามกัน และมีการแบ่งชนชั้นทางสังคม

นักเรียนมีความเห็นว่า ในสังคมปัจจุบันยังมีการดูถูกเหยียดหยาม และการแบ่งชนชั้นคนอื่นในเรื่องเพศ รูปร่างหน้าตา สีผิว ฐานะ ระดับการศึกษา มักจะล้อเลียน และแบ่งชนชั้นผู้อื่น ดังคำสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“ก็คือว่า ในสังคมปัจจุบันการเหยียดสีผิวเป็นสิ่ง ๆ หนึ่งที่ทุกคนนิยมไปล้อเขา ไปมองเขาด้านผิด ๆ ไปเหยียดเขา ไปแบ่งชนชั้นเขา” (นักเรียนคนที่ 6, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“ด้านวัฒนธรรม ก็เป็นการแบ่งชนชั้น เค้าจะเหยียดคนจน คนไร้การศึกษา นี่ก็ถือเป็นการดูถูกคนอื่น ผมว่ามันเกี่ยวข้องกับความรู้สึก บางทีมันทำร้ายชีวิตคน ๆ หนึ่งได้เลยครับ” (นักเรียนคนที่ 8, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“วัฒนธรรมก็จะเป็นเรื่องการถูกแบ่งชนชั้น เรื่องของสีผิว รูปร่าง เช่น อ้วนดำ หรือว่าผิดเพศไม่ตรงกับเพศสภาพ และในสังคมเรื่องการเกณฑ์ทหารไม่ตรงกับเพศสภาพที่เขาต้องการก็จะถูกมองว่าเป็นผู้ชายทำไมต้องเกิดมาทำตัวเป็นผู้หญิง จึงทำให้ถูกมองว่าไม่รักในเพศที่เราเกิด

มาแล้วต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่าง ในสังคมยังไม่ยอมรับตรงนี้ค่ะ” (นักเรียนคนที่ 11, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

3.4 ความหมายความเป็นธรรมทางสังคมสำหรับนักเรียน

ทุกคนต้องมีความเท่าเทียม ความยุติธรรม ความเสมอภาคทางด้านสิทธิ เสรีภาพ ไม่คำนึงถึงความแตกต่าง และได้รับสิทธิจากการดำรงชีวิตแบบมนุษย์ทั่วไป

นักเรียนมีความเห็นว่าทุกคนต้องมีความเท่าเทียม ความยุติธรรม ความเสมอภาคทางด้านสิทธิและเสรีภาพ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง หรือแบ่งแยกว่าเขาจะเป็นใคร สถานะแบบไหน และควรมีสิทธิที่จะได้รับจากการดำรงชีวิตแบบมนุษย์ทั่วไป ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“การที่คนเรามีสิทธิเท่าเทียมกันครับ ไม่มีการแบ่งแยกว่าเราเป็นอะไร เราต้องได้รับสวัสดิการเท่ากัน มนุษย์เกิดมาต้องมีสิทธิเท่ากัน” (นักเรียนคนที่ 7, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

“การที่ประชาชนทุกคนได้รับสิทธิเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นเรื่อง สิทธิในการเรียน การประกอบอาชีพ สิทธิที่จะได้รับจากการดำรงชีวิตแบบมนุษย์ทั่วไปแบบนี้ครับ” (นักเรียนคนที่ 8, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“คือที่ทุกคนได้สิทธิเท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งชนชั้น แล้วก็ไม่มีการที่ว่าตนเองเส้นสายใหญ่กว่าแล้วจะได้สวัสดิการมากกว่าคนทั้ง ๆ ที่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปทั้งสิทธิด้านการเมือง สิทธิด้านการเข้าเรียน โรงพยาบาลที่เข้ารับการรักษาหรือว่าสวัสดิการทางสังคมต่าง ๆ ทุกคนเท่าเทียมกันหมดเลย แล้วก็เรื่องเพศจะไม่มีการแบ่งเพศ เพราะว่าเป็นชายจะแต่งตัวเป็นหญิงจะไม่ได้รับสวัสดิการตรงนี้ ไม่สามารถจดทะเบียนได้ ไม่สามารถเป็นคุณครู ไม่สามารถเป็นหมอของโรงพยาบาลนี้ ครูโรงเรียนนี้เพราะว่ากลัวที่จะทำให้นักเรียนคนที่อยู่ใกล้เป็นไปตามอย่างนั้นด้วย ค่ะ สรุปแล้วคือ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน แล้วทุกคนได้สวัสดิการเท่าเทียมกันในทั้งเพศ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมค่ะ” (นักเรียนคนที่ 11, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

3.5 ภาพรวมการจัดการเรียนการสอนเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม

3.5.1 การได้ตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม

นักเรียนมีความเห็นว่าจากการเรียนรู้ทั้ง 3 แบบ ทำให้เกิดการตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม ตระหนักถึงพฤติกรรมของคนในสังคม ที่มีการเอาเปรียบ ไม่มีความเท่าเทียมเหยียดผู้อื่น ทำให้รู้ว่าไม่ควรทำเช่นนั้น และช่วยให้เข้าใจความรู้สึกคนอื่นมากขึ้น ดังการสะท้อนของนักเรียนที่ว่า

“รู้สึกว่าการเรื่องใน Animal Farm มีการสะท้อนในสังคมจริง ๆ อย่างคนที่มีอำนาจมาเอาเปรียบคนที่มีอำนาจน้อยกว่าตนเอง จากวิถีทัศน์มันทำให้หนูรู้สึกเห็นถึงความไม่เป็นธรรมค่ะ และจากการแสดงบทบาทสมมติ เป็นการสะท้อนให้เราได้เห็นว่าในสังคมปัจจุบันมีความไม่เท่าเทียมเกิดขึ้น มีการเอาเปรียบคนที่ด้อยกว่า การเหยียดคนอื่น ซึ่งต้องไม่ทำตัวแบบนั้น เพราะเราเป็นคนเหมือนกันค่ะ” (นักเรียนคนที่ 9, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“ต้องเกริ่นก่อนว่า Animal Farm เป็นวรรณกรรมที่ดีเขียนสื่อถึงสังคมได้ดีมากครับ แล้วก็ถ้าเปรียบเทียบกับ Animal Farm สมัยนี้จะเป็นที่ว่าการที่เราต้องการจะเปลี่ยนแปลงอะไรสักอย่าง ช่วงแรก ๆ ที่เราเข้าไปมันจะมีความคิดเป็นของตัวเองมากขึ้น เพราะว่าเราเชื่อว่าเราจะเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านั้นได้ พอเราเข้าไปลึก ๆ เนี่ยจะทำให้เราเปลี่ยนไปเป็นคนละคนเลย พอผมเข้าไปอ่านเนี่ยพอเข้าไปนาน ๆ ก็จะไปเปลี่ยนไปคนได้เลย จากวิถีทัศน์ก็เกิดนะครับ เพราะว่าถ้าเราประสบพบเจออย่างเนี่ยว่าเราจะทำอย่างไร หรือว่าเราเป็นผู้ให้บริการ หรือว่าเป็นคนคนนั้นจริง ๆ เราควรจะทำอย่างไรมากกว่า และจากการแสดงบทบาทสมมติ โดยเฉพาะการเหยียดผิวเพิ่มมาเลย มันก็มีเพื่อนผิวไม่เท่ากันอะครับก็ทำให้เข้าใจเพื่อนมากขึ้นว่าเพื่อนจะรู้สึกอย่างไรที่เราดูถูกโดนล้อโดนกลั่นแกล้งทุกวัน จะทำให้เราเข้าใจคนเรามากขึ้นครับ โดยรวมเกิดครับ จะทำให้เราเข้าใจคนอื่นมากขึ้น เข้าใจในตัวละครมากขึ้น เราจะรู้สึกจริง ๆ เลย ถ้าเรียนปกติเราเรียนมันมีแต่ทฤษฎี มันไม่มีความรู้สึกที่ว่าถ้าเราอ่านแต่หนังสือเราจะรู้แค่ที่ว่าเค้ามีการเหยียดนะรู้บทบาทแค่นี้ แต่พอเราทำบทบาทสมมติ มันจะทำให้เราสวมบทบาทเลย และเราจะรู้สึกว่าเออใช่มันโดนอย่างนี้จริง ๆ นะ มันรู้สึกอย่างนี้จริง ๆ ครับ” (นักเรียนคนที่ 7, สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563)

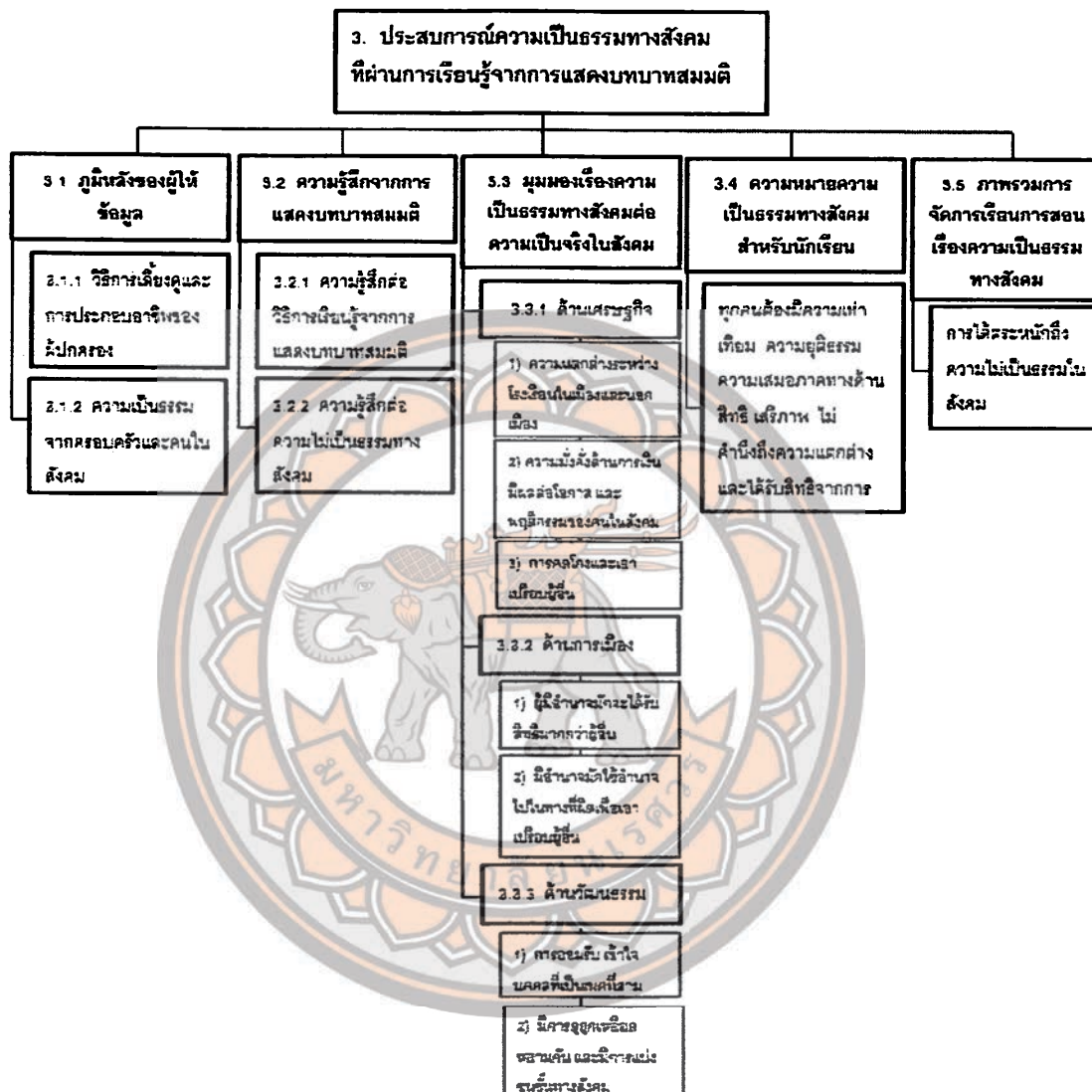
“จากวรรณกรรม สะท้อนให้เห็นถึงการที่ผู้นำพูดอะไรไปบางอย่างไปให้เชื่อใจในตอนแรก เพื่อให้เราสมัครใจเลือกเค้าแล้ว เราพร้อมที่จะให้เค้าเป็นผู้นำเราพร้อมที่จะเป็นผู้ตาม แต่ผลสุดท้ายแล้วเค้ากลับทำไม่ได้อย่างที่พูด แล้วก็มาเอาเปรียบเราค่ะ สะท้อนให้เห็นว่ามันทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมค่ะ เกิดความเอาเปรียบ ทั้ง ๆ ที่เราไว้วางใจเค้าเราพร้อมที่จะให้เค้ามาพัฒนา แต่สุดท้ายแล้วเสียผลประโยชน์ของเราส่วนรวมโดยที่เค้าได้ผลประโยชน์นั้นเต็ม ๆ จากวิถีทัศน์ก็จะเป็นการที่โรงเรียนในจังหวัดใหญ่ ๆ โรงเรียนที่อยู่ในเมืองเค้าจะมีประสิทธิภาพด้านหนังสือ สื่อ แล้วก็โอกาสทางการศึกษาจะเยอะกว่า แต่ถ้านอกเมืองก็จะมีโอกาส ช่องทางการศึกษาน้อยกว่าค่ะ จึงทำให้เด็กที่ต้องการจะไขว่คว้า ณ จุด ๆ นั้น รู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับสิ่งที่ตนเองต้องการอย่างเต็มที่ค่ะ และจากการแสดงบทบาทสมมติ ทำให้เราได้รู้ในหลาย ๆ แง่ หลายมุมว่าด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจที่เราได้แสดงได้ดูมาของสังคมมันเปรียบเทียบให้เราเห็นได้ชัดว่า ตอนนี้นั้นมันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ ทำให้เราตระหนักได้ว่า เราควรที่จะทำอย่างไรทำตัวอย่างไร

แล้วเวลาถูกเอารัดเอาเปรียบเราควรทำอย่างไรคะ” (นักเรียนคนที่ 11, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

“เกิดคะ ทำให้เราได้ตระหนักเห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น เห็นการเอารัดเอาเปรียบจากผู้มีอำนาจ จากการดูคลิปต่าง ๆ เช่น คลิปเพศที่สามที่เป็นนิสิตครูทำให้เราเห็นว่าปัจจุบันยังมีการเหยียดอยู่คะ จากการแสดงบทบาทสมมติ ก็สะท้อนให้เห็นว่าสังคมเรามีการแบ่งชนชั้น คนมีอำนาจเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า ผู้มีอำนาจมีสิทธิต่าง ๆ มากกว่า บังคับกดขี่ เศรษฐกิจมีการแข่งขันกันทำให้เกิดการขาดทุน สิ่งเหล่านี้เกิดจากรายได้เป็นตัวบ่งบอกฐานะทางสังคมคะ และอย่างเราดูบทบาทสมมติที่เพื่อน ๆ แสดงทำให้เราเห็นว่าถ้าเราไม่ทำตัวแบบที่ไปว่าไปเหยียด หรือเอาเปรียบคนอื่นนั้น ก็จะทำให้เรามีความสุขมากขึ้น” (นักเรียนคนที่ 12, สัมภาษณ์วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563)

สำหรับผลการวิจัยในประเด็นที่ 3 ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพ 3 ประเด็นย่อยในประเด็นหลักที่ 3 ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ

จากข้อค้นพบที่เสนอไปข้างต้น นักเรียนเกิดประสพการณ์ความเป็นธรรมผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งทั้งสามรูปแบบจะช่วยส่งเสริมกัน และมีส่วนช่วยกระตุ้นการเรียนรู้นักเรียน จึงนำไปสู่การอภิปรายในบทต่อไป

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาประสบการณ์ ความเป็นธรรมทางสังคม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ โดยมีการคัดเลือก ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้คือ นักเรียนมีภูมิหลังเกี่ยวกับความเป็น ธรรมทางสังคมซึ่งส่วนใหญ่เรียนถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัว รุ่นพี่ และครูในโรงเรียน และถูกเหยียดเรื่องรูปร่างหน้าตา เป็นตัวแทนกลุ่มในการแสดงบทบาทสมมติ ตอบคำถามจาก แบบบันทึกสะท้อนคิดได้ดี และยินดีเข้าร่วมการให้ข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการ บันทึกสะท้อนคิด และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลจากการบันทึก สะท้อนคิด จำนวน 90 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งสิ้น 12 คน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และ การแสดงบทบาทสมมติ พบว่า มีประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ หนึ่งประสบการณ์ความเป็นธรรม ทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm สองประสบการณ์ความเป็นธรรมทาง สังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการชมวิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และสามประสบการณ์ความ เป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ

1. ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm ประกอบด้วยประเด็นย่อย 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

1.1 ด้านเศรษฐกิจ จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจพบว่า มี 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

1.1.1) การทำงานหนักเพื่อผลิตที่มากขึ้น แต่ไม่ได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม

นักเรียนมีความเห็น และความรู้สึกว่าในการทำงานของสัตว์ต่าง ๆ ภายในฟาร์ม สัตว์ชั้นแรงงานต้องทำงานอย่างหนัก โดยไม่ได้รับการจัดสรรผลประโยชน์ ไม่ได้รับสวัสดิการที่ เหมาะสม ได้ผลตอบแทนที่น้อย ไม่ได้รับส่วนแบ่งที่เท่าเทียมกับสัตว์ที่เป็นหัวหน้าฟาร์ม

1.1.2 การยกยอกผลผลิตที่ได้จากการทำงานของคนอื่น

ในการทำงานเพื่อผลผลิตภายในฟาร์มนั้นสัตว์ชั้นแรงงานต้องทำงานหนักมากกว่าเดิม เพื่อการพัฒนาของฟาร์มให้ดีขึ้น แต่หัวหน้าหรือผู้มีอำนาจนั้นมีการยกยอกผลผลิตและรายได้ไว้เอง ผลผลิตไม่กระจายอย่างเท่าเทียมแต่ไปกองอยู่ที่ผู้มีอำนาจที่มีส่วนได้จากการทำงานของผู้อื่น

1.1.3 การวางแผนหรือบริหารไม่ดีทำให้เศรษฐกิจย่ำแย่

การบริหารจัดการฟาร์มจากเจ้าของคนเก่า เปลี่ยนมาเป็นผู้นำคนใหม่ต้องมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น แต่ไม่ได้เป็นอย่างที่คิดเพราะผู้นำคนใหม่ไม่มีความสามารถจัดการฟาร์มได้ดี เนื่องจากมีการหาช่องทางเพื่อเอาเปรียบผู้อื่น คิดหาแต่ผลประโยชน์พวกพ้องตน

1.2 ด้านการเมือง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มี 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

1.2.1 การสร้างคำพูดนโยบายหรือกฎกติกาขึ้นมาเพื่อให้ดูดี แต่กลับไม่ทำตามในสิ่งนั้น

การปฏิบัติฟาร์มและเปลี่ยนรูปแบบการปกครองนั้นเกิดจากสัตว์ภายในฟาร์มที่ไม่พอใจมนุษย์ เมื่อปฏิบัติสำเร็จพวกผู้นำ(หมู) ได้สร้างบทบัญญัติขึ้นมาว่าสัตว์ทุกตัวเท่าเทียมกัน เมื่อพวกผู้นำได้อยู่ในอำนาจต่างก็ถูกกิเลส ตัณหา เข้าครอบงำความต้องการยอมสูงขึ้นไปบทบัญญัติหรือนโยบายต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมาก็เปล่าประโยชน์ เมื่อถูกคัดค้านก็มักจะมีคำพูดสวยหรูเพื่อแก้ต่างให้กับผ่านตนเองเสมอ

1.2.2 ผู้นำเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า

การทำงานของสัตว์อย่างขยันแต่ไม่ได้ส่วนแบ่งที่เหมาะสม ผู้นำหรือผู้มีอำนาจไม่ทำงานเอาแต่กินกับนอน แต่ผลผลิตต่าง ๆ กลับถูกส่งไปให้พวกผู้นำ มีการเอาเปรียบ คดโกงกันมากขึ้น ผู้นำเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า

1.2.3 การใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงผู้อื่น

สัตว์ที่ทำการต่อต้านอำนาจจากผู้นำคนก่อน สุดท้ายเมื่อเปลี่ยนผู้นำใหม่กลับพบว่าถูกกดขี่ข่มเหงมากกว่าเดิม ผู้นำใหม่ใช้อำนาจที่ไม่เหมาะสม ไม่มีความเสมอภาค

1.3 ด้านวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มี 2 ประเด็นย่อย ดังนี้

1.3.1 การแบ่งชนชั้นระหว่างผู้นำกับผู้ตาม

ผู้นำมีการแบ่งการทำงานเกิดขึ้นภายในฟาร์ม ซึ่งให้พวกหมูเป็นผู้นำเพราะอ้างว่ามีความฉลาดที่สุด ส่วนสัตว์ตัวอื่น ๆ ให้เป็นแรงงานภายในฟาร์ม สิ่งเหล่านี้ทำให้สัตว์ตัวอื่น ๆ ไม่มีความสุข ไม่ได้รับความเท่าเทียม และความเสมอภาค

1.3.2 ผู้น้อยทำตามผู้นำโดยที่ไม่สนใจอะไร

มีผู้นำต้องมีผู้ตาม การเป็นผู้ตามนั้น พบว่า มีสัตว์บางพวกทำตามคำสั่งโดยที่ไม่ได้สนใจว่าจะถูกต้องหรือไม่ ไม่ผ่านการไตร่ตรอง ทำอย่างไม่ลืมหูลืมตา ใครว่าอะไรก็ทำตามเขาไปนั้นเหมือนเป็นระบบอุปถัมภ์

2. ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการชมวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม ประกอบด้วยประเด็นย่อย 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ

2.1.1 การศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองและนอกเมืองควรมีสิทธิ และมาตรฐานความพร้อมด้านต่าง ๆ อย่างความเท่าเทียมกัน

ในสถาบันการศึกษา โรงเรียนถือเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ดังนั้นการศึกษาไม่ว่าจะที่ได้ก็ตามควรให้มาตรฐานในด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน

2.1.2 ระบบการศึกษาโรงเรียนในเมืองและนอกเมืองมีคุณภาพที่แตกต่างกัน

โรงเรียนแต่ละโรงเรียนย่อมมีคุณภาพที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้ชัดจากโรงเรียนในเมือง และโรงเรียนที่อยู่นอกเมืองที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง สื่ออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ประสิทธิภาพของครูผู้สอน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งเรื่องโอกาสในการศึกษา และความพร้อมในการเรียนรู้

2.1.3 ความมั่งคั่งด้านการเงินมีผลต่อโอกาสและพฤติกรรมของคนในสังคม

เงินเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิต ผู้คนต่าง ๆ ย่อมทำได้ทุกอย่างเพื่อเงินทั้งในด้านดี และด้านร้าย ดังจะเห็นได้ในปัจจุบันที่คนที่มีอำนาจทางการเงินมากกว่า มักจะได้รับโอกาสทางการศึกษา หรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า

2.2 ด้านการเมือง

2.2.1 การจัดสรรระบบสวัสดิการและการดูแลของรัฐที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

ประชาชนในประเทศนั้น ๆ ควรได้รับสวัสดิการในการดำรงชีวิตที่ดี และเท่าเทียมกัน ในบางประเทศมีการจ่ายอัตราภาษีในระดับที่สูง แต่คุณภาพชีวิตที่ดีประชาชนอยู่ในระดับที่ดีมาก เนื่องจากได้นำเงินที่ได้จากการเก็บภาษีมาจัดสรรให้แก่ประชาชนอย่างเต็มประสิทธิภาพ

2.2.2 มีการคดโกง และไม่โปร่งใสมากขึ้น

ในประเทศไทยนั้นดัชนีการคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอำนาจของกิเลส ทำให้คนที่หลงผิดทำการทุจริต เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของตนเองและพรรคพวก นอกจากนี้ยังขาดความยุติธรรม มีการติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐอีกด้วย

2.2.3 การเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการคดโกงอย่างเป็นระบบ

จากการชมวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม นักเรียนได้พบเห็นการทุจริตการคดโกงในสังคม จึงมีความเห็นว่าเสนอแนะแนวทางในแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยประชาชนทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกัน ซื่อตรง มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ไม่เห็นแก่ตัว และทำประโยชน์แก่ส่วนรวม จะทำให้ประเทศมีการทุจริตลดลง

2.3 ด้านวัฒนธรรม

2.3.1 ไม่ควรมีการดูถูกกัน ทุกคนล้วนเท่าเทียม

ทุกคนมีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างเรื่องใด ควรมีการให้เกียรติเคารพในตัวผู้อื่น ไม่ดูถูก ควรเปิดใจ และให้โอกาสกัน

2.3.2 ค่านิยมการแต่งงานกับชาวต่างชาติ

การแต่งงานกับชาวต่างชาติมีมากขึ้น ผู้หญิงในบางพื้นที่ในประเทศไทยมีความสนใจชาวต่างชาติมาก เนื่องจากจะทำให้เขาเหล่านั้นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีหน้าตาทางสังคม

2.3.3 การยอมรับ เข้าใจ บุคคลที่เป็นเพศที่สาม

เมื่อเปรียบเทียบกับอดีตเรื่องเพศที่สามยังไม่เป็นที่ยอมรับจากบุคคลทั่วไป คนที่เป็นเพศที่สามบางคนไม่กล้าเปิดเผยตัวตน แต่ในปัจจุบันมีการเปิดกว้างในเรื่องความหลากหลายทางเพศมากขึ้น เพราะให้ความสำคัญในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเท่าเทียมมากขึ้น บุคคลที่เป็นเพศที่สามจึงถูกให้การยอมรับ เข้าใจในตัวตนที่แท้จริง และไม่ละเมิดในสิทธิส่วนตัว

3. ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษาเป็น 4 ประเด็นสำคัญ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ความรู้สึกจากการแสดงบทบาทสมมติ จากการแสดงบทบาทสมมติผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับนักเรียน โดยแบ่งประเด็นออกเป็น 2 ประเด็น คือ ความรู้สึกต่อวิธีการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ และความรู้สึกต่อความไม่เป็นธรรมทางสังคม ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลดังนี้

3.1.1 ความรู้สึกต่อวิธีการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวความไม่เป็นธรรมทางสังคมให้เพื่อนได้รับรู้ มีความตื่นเต้น สนุก และชอบที่ได้แสดง ทำให้เข้าใจบทบาทง่ายขึ้น ได้มองหลายมุมมองที่เกิดขึ้น เพื่อน ๆ ได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ได้สร้างปฏิสัมพันธ์มากขึ้น

3.1.2 ความรู้สึกต่อความไม่เป็นธรรมทางสังคม นักเรียนกล่าวว่าในสังคมยังไม่มีความเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ชัดเจนในสังคม คนที่มีอำนาจจะได้สิทธิที่เหนือกว่าผู้ด้อยอำนาจ รู้สึกสงสารตัวละครที่โดนเหยียด โดนล้อ ไม่ชอบความไม่เท่าเทียมกัน ไม่มีความเป็นธรรม ไม่ชอบพฤติกรรมของคนที่ยเหยียดผู้อื่น และเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า

3.2 มุมมองเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมต่อความเป็นจริงในสังคม

จากการแสดงบทบาทสมมติผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับนักเรียน ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัฒนธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 ด้านเศรษฐกิจ

1) ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในเมืองและนอกเมือง การศึกษาในประเทศไทยระหว่างโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนนอกเมืองมีความต่างกัน ในเรื่องเทคโนโลยี การสอน งบประมาณ ไม่ใช่ว่าโรงเรียนนอกเมืองไม่ดี เพียงแต่ได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ น้อยกว่า

2) ความมั่งคั่งด้านการเงินมีผลต่อโอกาสและพฤติกรรมของคนในสังคม เงินมีความสำคัญในสังคมมาก คนเรามักจะทำทุกอย่างเพื่อเงินทั้งในด้านดีและไม่ดีได้ และหากเราไม่วางแผนการใช้เงินก็จะส่งผลให้เดือดร้อนเมื่อเจอเศรษฐกิจแย่ ๆ

3) การคดโกงและเอาเปรียบผู้อื่น สะท้อนให้เห็นโกงกัน การกดราคาสินค้า โกงสินค้าออนไลน์ โดยไม่สนใจความรู้สึกคนอื่น มีการเอาเปรียบผู้บริโภคจนเกิดความเสียหาย

3.2.2 ด้านการเมือง

1) ผู้มีอำนาจมักจะได้รับสิทธิมากกว่าผู้อื่น ผู้มีอำนาจมักจะได้รับสิทธิสวัสดิการ ได้รับการบริการก่อน ได้รับการดูแลที่ดีกว่า อย่างคนที่แต่งตัวดีก็ได้รับการต้อนรับที่ดีกว่าคนที่ประชาชนทั่วไป

2) มีอำนาจมักใช้อำนาจไปในทางที่ผิดเพื่อเอาเปรียบผู้อื่น ผู้มีอำนาจมักจะเอาเปรียบผู้อื่น ไม่รู้จักแยกแยะเรื่องส่วนตัวกับส่วนรวม

แบ่งพรรคพวก การประจบเจ้านายเพื่อให้ได้ยศตำแหน่ง และมีการใช้เส้นสายเข้าทำงาน ถ้าใครเส้นใหญ่กว่าก็จะได้สวัสดิภาพด้านอื่น ๆ มากกว่า

3.2.3 ด้านวัฒนธรรม

1) การยอมรับ เข้าใจ บุคคลที่เป็นเพศที่สาม

ในปัจจุบันมีการยอมรับบุคคลที่เป็นเพศที่สามมากขึ้น โดยคำนึงถึงสิทธิความเป็นมนุษย์ เข้าใจความรู้สึกของคนที่ไม่โดนดูถูก นักเรียนมองว่าควรให้ความเป็นธรรม และความเท่าเทียมกับทุกคน

2) มีการดูถูกเหยียดหยามกันและมีการแบ่งชนชั้นทางสังคม

คนทุกคนย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ สีผิว รูปร่างหน้าตา ความคิด การศึกษา ฐานะทางสังคม และรสนิยม แต่กลับโดนดูถูกจากบุคคลอื่นที่มีทัศนคติเชิงลบ การกระทำที่ดูถูก และแบ่งชนชั้นนั้นเป็นสิ่งที่ควรไม่เกิดขึ้นในสังคม

3.3 ความหมายความเป็นธรรมทางสังคมสำหรับนักเรียน

ทุกคนต้องมีความเท่าเทียม ความยุติธรรม ความเสมอภาคทางด้านสิทธิ เสรีภาพ ไม่คำนึงถึงความแตกต่าง และได้รับสิทธิจากการดำรงชีวิตแบบมนุษย์ทั่วไป

ทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง ควรมีสหสิทธิเสรีภาพ ได้รับสวัสดิการทางสังคมอย่างยุติธรรม และเสมอภาคเสมือนบุคคลทั่วไป ทั้งด้านการเรียน การประกอบอาชีพ เป็นต้น

3.4 ภาพรวมการจัดการเรียนการสอนเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มี 1 ประเด็นย่อย คือ การได้ตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม จากการเรียนรู้จากวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิถีทัศนความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมในสังคมที่เป็นอยู่ เมื่อได้อ่านวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องราวผ่านสัตว์ในตัวละครที่สามารถสื่อถึงสภาพปัญหาการเอาเปรียบจากชนชั้นผู้นำ การกระทำที่เห็นแก่ตัว การชมวิถีทัศนความเป็นธรรมทางสังคม ทำให้เห็นพฤติกรรมของคนในสังคมที่ยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมผ่านวิถีทัศน เช่น การคดโกง การดูถูกผู้อื่น และความไม่เท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น และจากการแสดงบทบาทสมมติทำให้ได้เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น เมื่อได้แสดงเป็นคนที่มิอำนาจก็จะรู้สึกดีที่มีคนให้ความสนใจ เมื่อแสดงเป็นคนที่ไม่มีอำนาจจะรู้สึกว่าไม่มีความเท่าเทียมเกิดขึ้นในสังคม และรู้สึกไม่ชอบที่มีการเอาเปรียบผู้อื่น และการเรียนรู้ทั้งสามแบบนี้ทำให้ได้ตระหนักถึงความไม่เป็นธรรม ความไม่เท่าเทียม ซึ่งจะไม่ทำพฤติกรรมที่ไม่ดีดังกล่าว

อภิปรายผล

จากการศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm วิดีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ พบว่ามี 3 ประเด็นหลักได้แก่ ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นแรก ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้วรรณกรรมเรื่อง Animal Farm เนื่องด้วยผลการศึกษาในครั้งนี้ นักเรียนได้รับประสบการณ์ความเป็นธรรมผ่านวรรณกรรม ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานมีงานวิจัยที่สนับสนุนว่าการใช้วรรณกรรมเป็นฐานส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คงทน สามารถจดจำ และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้โดยที่ไม่ลืม (เนตรชนก รักษาญจน์ท์ และศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย, 2559, หน้า 815) นอกจากนี้มีการศึกษาคำสอนที่มีปรากฏในวรรณกรรม แก้วจอมแก่น และแก้วจอมชน พบว่ามีความเหมาะสมกับเยาวชนทุกสมัย มีแนวทางการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง และมีแนวทางคิดแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี (เก๋ แดงสกุล, 2558, หน้า 3) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวรรณกรรมนั้นยังส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี (ปรดา หวังดูล และอัญญมณี บุญชื่อ, 2557, หน้า 754) เพราะฉะนั้นนักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ผ่านวรรณกรรมได้

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถแบ่งข้อมูลจากข้อค้นพบออกเป็น 3 ด้าน คือ หนึ่ง ด้านเศรษฐกิจ มี 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การทำงานหนักเพื่อผลผลิตที่มากขึ้น แต่ไม่ได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม 2) การยกยอกผลผลิตที่ได้จากการทำงานของคนอื่น และ 3) การวางแผนหรือบริหารไม่ดีทำให้เศรษฐกิจย่ำแย่ สอง ด้านการเมือง มี 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การสร้างคำพูดนโยบายหรือกฎกติกาขึ้นมาเพื่อให้ดูดีแต่กับไม่ทำตามในสิ่งนั้น 2) ผู้นำเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า และ 3) การใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงผู้อื่น และสาม ด้านวัฒนธรรม มี 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การแบ่งชนชั้นระหว่างผู้นำกับผู้ตาม และ 2) ผู้น้อยทำตามผู้นำโดยที่ไม่สนใจอะไร ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm พบว่า สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมการเมือง ด้านการใช้อำนาจระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองได้ (ณัฐพล ชลวนารัตน์ และคณะ, 2559, หน้า 600) และมีความสอดคล้องกับแนวคิดการกล่าวถึงวัฒนธรรมทางการเมืองผ่านสถานการณ์บรรดาสัตว์ต่าง ๆ มีการมีการคดโกง พวกพ้อง ชนชั้น ผู้ปกครอง ผู้ถูกปกครอง กดขี่ข่มเหง เอาเปรียบ (พระสุธีวีรบัณฑิต และคณะ, 2561, หน้า 295) Animal Farm สามารถให้แง่คิดกับคนได้ทุกสมัย แสดงถึงบรรยากาศทางสังคม การเมือง ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแต่

ยังคงมีกิเลส ตัณหา ความโลภ การได้เปรียบของผู้นำที่สามารถทำได้ทุกอย่าง เพื่อความร่ำรวย และอำนาจต่าง ๆ (สรวงอัปสร กสิกรานันท์, 2562, หน้า 35) เกิดความขัดแย้งกันระหว่างผู้นำ พวกหนูเริ่มทำตัวเหมือนมนุษย์ สัตว์ในฟาร์มถูกทิ้งให้ทำงานหนักขึ้นเรื่อย ๆ และหนูผู้นำ(สโนว์บอล) สร้างความเดือดร้อนและเอาเปรียบสัตว์ในฟาร์มอื่น ๆ ซึ่งพวกหนูเคยสัญญาว่าจะปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม (คมเดือน โพธิสุวรรณ, 2560, หน้า 238) เมเจอร์ไม่ได้แสดงคุณลักษณะทั้งหมดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคุณลักษณะที่แสดงออกนั้น ไม่ใช่คุณลักษณะที่เป็นตัวตนจริงของเมเจอร์ เขาเพียงแต่ใช้คุณธรรมและความพอเพียงเพื่อเอาเปรียบสัตว์ หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน (คมเดือน โพธิสุวรรณ และสุทนต์ สุมทรโคจร, 2559, หน้า 1)

ประเด็นที่สอง การศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการชมวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม จากการชมวิดิทัศน์มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ความเข้าใจตนเอง ความเข้าใจผู้อื่น และความตระหนักด้านลิขสิทธิ์ และทักษะพิสัยเฉพาะองค์ประกอบด้านการสื่อสารสูงกว่าเกณฑ์ (ประทีป จินี่ และคณะ, 2558, หน้า 160) ซึ่งข้อมูลจากการศึกษา พบว่า แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัฒนธรรม โดยแบ่งรายละเอียดได้ดังนี้ หนึ่งในด้านเศรษฐกิจ มี 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองและนอกเมืองควรมีสหสิทธิและมาตรฐานความพร้อมด้านต่าง ๆ อย่างความเท่าเทียมกัน 2) ระบบการศึกษาในเมืองและนอกเมืองมีคุณภาพที่แตกต่างกัน และ 3) ความมั่งคั่งด้านการเงินมีผลต่อโอกาสและพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งประเด็นที่พบมีความสอดคล้องกับแนวคิด ความเป็นธรรมทางการศึกษามีความเหลื่อมล้ำในระบบโรงเรียนต่างกลุ่มกัน ได้แก่ โรงเรียนในเมืองใหญ่ และโรงเรียนในชนบท ในการจัดสรรทรัพยากรต้องไม่มีกลุ่มใดถูกทิ้ง ควรให้ตามความเหมาะสมและเป็นธรรม จึงจะเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพระบบโรงเรียน (สถาบันส่งเสริมการสนธิวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559) จะเห็นได้ว่าระบบการศึกษามีความสัมพันธ์กับความพร้อม สถานะทางเศรษฐกิจของนักเรียน ซึ่งถ้านักเรียนไม่มีความพร้อมทางการเงินโอกาสในการศึกษาที่ดีก็ย่อมยากตามไปด้วย เมื่อเรียนในที่ต่างกันย่อมส่งผลต่อคุณภาพที่แตกต่าง สอง ด้านการเมือง มี 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การจัดสรรระบบสวัสดิการและการดูแลของรัฐที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน 2) มีการคดโกง และไม่โปร่งใสมากขึ้น และ 3) การเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการคดโกงอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแง่มุมในเชิงสังคมวิทยาว่า ความเป็นธรรมทางสังคม เป็นส่วนหนึ่งของระบบทางสังคม ซึ่งมีโครงสร้างพื้นฐานจากสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยสรุปแล้วแนวคิดเรื่อง ความเป็นธรรมทางสังคมมีพื้นฐาน ดังนี้ 1) เงื่อนไขของความไม่เท่าเทียม

ต้องได้รับการแก้ไข 2) การกระจายความมั่งคั่งอำนาจ และสถานะไปยังบุคคลชุมชนและส่วนรวม และ3) เป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจที่จะประกันคุณภาพพื้นฐานให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม (Sociology guide, 2019) จะเห็นว่าในการพัฒนาประเทศการจัดสรรระบบสวัสดิการที่ดี ร่วมกันแก้ไขปัญหาการคดโกง ถือเป็นพื้นฐานทางสังคมที่มีความเป็นธรรม และสาม ด้านวัฒนธรรมพบ 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) ไม่ควรมีการดูถูกกัน ทุกคนล้วนเท่าเทียม 2) ค่านิยมการแต่งงานกับชาวต่างชาติ และ 3) การยอมรับ เข้าใจ บุคคลที่เป็นเพศที่สาม ในการดูถูกผู้อื่น ไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตาม ไม่ควรเกิดขึ้นในสังคมเพราะทุกคนล้วนมีความเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับแนวคิดการใช้มุกตลกในการล้อเลียนผู้อื่น ถือเป็น การคุกคามอย่างหนึ่ง ซึ่งชี้ให้เห็นว่า มุกตลก สตรีระวางกาย เพศ และชาติพันธุ์นี้ อาจสร้างความไม่พอใจให้กับผู้ฟังได้ ดังนั้น ควรร่วมกันสร้างความตระหนักรู้ในหลักการสากลได้แก่ การเลือกปฏิบัติ การเหยียดผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่า การสร้างมารยาททางสังคมใหม่ไม่ได้กำจัดเสรีภาพ แต่เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกในสังคมเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล (ปองปรารภรณ์ สุนทรภัสสร, 2563, หน้า 69) นอกจากนี้มีงานวิจัยการศึกษาค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม ผลจากการวิจัยพบว่า การสมรสกับชาวต่างชาติทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ต้องการยกฐานะตัวเองขึ้นมาด้วยวิธีนี้ (พระพรหมวิสุทธิ อนุทอมุโม (พิศแสนสุวรรณ) พุทธชาติ แผนสมบุญ และพระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ, 2561, หน้า 254) และเงื่อนไขหลักต่อการตัดสินใจสมรสกับชาวต่างชาติของสตรีชนชั้นกลางชาวไทยภาคใต้ คือ เกิดจากความรักเป็นหลัก และทำให้สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจดีขึ้น (ณัฐธัญชา พรรัตนรัตน์ และสุนทร โพธิสาร, 2559, หน้า 152) จะเห็นได้ว่าในสังคมเริ่มมีค่านิยมในการแต่งงานกับชาวต่างชาติมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งของตนเอง และบุคคลในครอบครัว

ประเด็นที่สาม ประสพการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ พบ 4 ประเด็นสำคัญ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีรายละเอียดที่พบได้แก่ 1) ความรู้สึกจากการแสดงบทบาทสมมติ 2) มุมมองเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมต่อความเป็นจริงในสังคม 3) ความหมายความเป็นธรรมทางสังคมสำหรับนักเรียน และ 4) ความเป็นธรรมทางสังคมจากการจัดการเรียนรู้โดยการอ่านวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm วิถีทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม และการแสดงบทบาทสมมติ

1) ความรู้สึกจากการแสดงบทบาทสมมติ ในการเรียนรู้ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ ส่งผลต่อความรู้สึกของนักเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องการพัฒนาผลการเรียนรู้และพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกโดยการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่องการมีส่วนร่วมทางการ

เมื่อในระบอบประชาธิปไตย พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมในการแสดงออกที่ดีขึ้น และมีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด (ชลาทิพย์ ชัยโคตร และเชิดชัย หมั่นภักดี, 2562, หน้า 15) และนอกจากนี้การบูรณาการวรรณกรรมมามีส่วนร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ นั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่นำวรรณกรรมมาสู่ละครเวที โดยการนำนิยายเรื่อง ทูตยะวิเศษ มาตีความและดัดแปลงเป็นละครร่วมสมัย เป็นการนำเสนอคุณค่าและความสามารถของผู้แต่ง อีกทั้งยังเป็นการต่อยอดและสร้างสรรค์งานเวทีอีกประการหนึ่ง (มุจรินทร์ อิทธิพงษ์, 2556, หน้า 2) จากการศึกษาสามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น คือ ความรู้สึกต่อวิธีการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ และความรู้สึกต่อความไม่เป็นธรรมทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกล่าวถึงบทบาทสมมติไว้ว่า การใช้บทบาทสมมติ (Role Playing) นั้นเป็นการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตพบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดง และเพื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และฝึกทักษะต่าง ๆ (ทีศนา แคมมณี, 2551) และสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การจัดการเรียนรู้บทบาทสมมติ นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาในสาระแบบแปลกใหม่เพราะนักเรียนมีส่วนร่วมและเป็นผู้ทำกิจกรรม โดยให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นของตัวเองในการแสดงบทบาทสมมติที่ตนเองมีความสนใจและเกิดทักษะในขั้นตอนในการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจ (พระคทา สคารโว (เรือนเงิน), 2561, หน้า 139) ผลพฤติกรรมความมีน้ำใจของเด็กปฐมวัยรายด้านทุกด้าน และโดยรวมมีการเปลี่ยนแปลงสูง จำแนกรายด้านโดยเรียงตามลำดับจากที่มีการพัฒนาไปหาน้อย ดังนี้ 1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น 2. ด้านความเห็นใจผู้อื่น และ 3. ด้านการไม่เห็นแก่ตัว (สไตส์ คำจันทร์, 2560, หน้า 2474) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการแสดงบทบาทสมมติมีผลให้นักเรียนเกิดความคิด ความรู้สึก มีความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ และมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

2) มุมมองเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมต่อความเป็นจริงในสังคม ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามี 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ 1) ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในเมืองกับนอกเมือง 2) ความมั่งคั่งด้านการเงินมีผลต่อโอกาส และพฤติกรรมของคนในสังคม และ 3) การคดโกง และเอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิด ความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษา มีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ เกิดจากพื้นฐานในครอบครัวทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาส่งผลให้เด็กมีการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน การมีความพร้อมของครอบครัวที่ต่างกันย่อมมี

ผลต่อโอกาสทางการศึกษา และการเกิดจากระบบทางราชการ ที่มีนโยบายยุบโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนน้อย มีการกำหนดอัตราครูต่อเด็กในโรงเรียนประถม ทำให้มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เมื่อเทียบโอกาสทางการศึกษาระหว่างเด็กโรงเรียนดังกล่าวกับเด็กประถมศึกษาในเมืองย่อมมีความแตกต่างกัน (วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ, 2547, หน้า 57) มีสภาพปัญหาทางสังคมเกิดขึ้น เช่น การโกงราคาในภาวะเกิดภัยพิบัติ ทำให้เครื่องใช้ อุปกรณ์ขาดแคลน ประชาชนเดือดร้อน ควรนำกฎหมายมาควบคุมการค้ากำไรเกินควร (สิทธิกร ศักดิ์แสง, 2560, หน้า 196) ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เป็นธรรมนั้นได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญอันหนึ่งของประเทศ เป็นรากฐานสำคัญของความขัดแย้งทางการเมืองที่ควรจะต้องได้รับการแก้ไข (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน, 2557, หน้า 281) ซึ่งเห็นว่าการศึกษาในโรงเรียนที่ต่างกันย่อมมีความแตกต่างกัน อาจเกิดจากความพร้อมของครอบครัว และปัญหาจากระบบราชการด้านนโยบายการจัดการศึกษาอัตราจำนวนเด็กต่อจำนวนครู ที่มีผลต่อในการจัดการเรียนการสอนและโอกาสทางการศึกษา และนอกจากนี้สังคมยังมีการคดโกง เอาเปรียบผู้อื่น มีผลทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน

ด้านการเมือง มีประเด็นที่พบ 2 ประเด็น คือ ผู้มีอำนาจมักจะได้รับสิทธิมากกว่าผู้อื่น และผู้มีอำนาจมักใช้อำนาจไปในทางที่ผิดเพื่อเอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการกล่าวถึง ความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลในสังคม จะแบ่งบุคคลออกเป็น 2 กลุ่ม คือคนที่มีอำนาจ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความได้เปรียบกับผู้ตามเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่มีฐานะเป็นเป้าของกลุ่มแรก (Davis และ Harrison, 2013) การอธิบายความรู้สึกไม่เป็นธรรมที่อยู่บนรากฐานของความเหลื่อมล้ำมีที่มาจากความไม่เป็นธรรมจากนโยบายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อกลุ่มคนด้อยโอกาส และชายขอบต่าง ๆ (นพนันท์ วรรณเทพสกุล, 2556 อ้างอิงใน อนรรฆ พิทักษ์ธานิน, 2557, หน้า 287) เห็นได้ว่าผู้มีอำนาจในสังคมมักจะมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม มักจะใช้สิทธิพิเศษ และใช้อำนาจไปในทางที่ผิดเพื่อเอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบ คือ ผู้ที่มีฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่า

ด้านวัฒนธรรม มีประเด็นที่พบ 2 ประเด็น คือ การยอมรับและเข้าใจบุคคลที่เป็นเพศที่สาม และมีการดูถูกเหยียดหยาม และการแบ่งชนชั้นทางสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดที่ได้กล่าวถึง ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่น่าจะสำคัญที่สุดก็คือ ความรู้สึกว่าตนไม่มีตำแหน่งในสังคม รู้สึกว่าตนถูกดูหมิ่นเหยียดหยามเพราะมีฐานะยากจน หรือมีความรู้สึกที่สังคมมีการแบ่งชนชั้น มีปัญหาความไม่เท่าเทียม (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2553 อ้างอิงใน อนรรฆ พิทักษ์ธานิน, 2557, หน้า 283) ความแตกต่างกันของโอกาสในการนำรายได้และสิ่งที่มีค่าในชีวิตมาใช้สร้างชีวิต

ที่ดีให้กับตนเองเกิดจากสาเหตุหลัก ความแตกต่างส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ ความพิการ ความแตกต่างของบรรยากาศทางสังคม เช่น ระบบการศึกษา เป็นต้น (Sen, 2011)

3) ความหมายความเป็นธรรมทางสังคมสำหรับนักเรียน พบว่ามี 1 ประเด็น คือ ทุกคนต้องมีความเท่าเทียม ความยุติธรรม ความเสมอภาคทางด้านสิทธิ เสรีภาพ ไม่คำนึงถึงความแตกต่าง และได้รับสิทธิจากการดำรงชีวิตแบบมนุษย์ทั่วไป ซึ่งมีความสอดคล้องแนวคิดว่าคุณคนย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เป็นต้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, หน้า 8) งานวิจัยที่สอดคล้อง กล่าวว่า ความหมายของความเป็นธรรมคือ ความเท่าเทียมกัน ตามสิทธิเสรีของความเป็นมนุษย์ ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและไม่เบียดเบียนหรือมีการเอาเปรียบกัน (วุฒิชัย สายบุญจง, 2554, หน้า 3)

4) ภาพรวมการจัดการเรียนการสอนเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม พบว่า นักเรียนได้ตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม มีความสอดคล้องกับแนวคิดที่พบว่า ความเหลื่อมล้ำไม่สามารถกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคมได้ หากผู้ประสบความเหลื่อมล้ำไม่ได้ตระหนักหรือรู้สึกต่อความไม่เป็นธรรม (สมชัย จิตสุชน และคณะนักวิจัยจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDR), 2549 อ้างอิงใน อนรรฆ พิทักษ์ธานิน, 2557, หน้า 286) วรรณกรรมการเมือง เรื่อง สรรพสัตว์ หรือ Animal Farm เป็นหนังสือที่มีคุณค่า จรรโลงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ให้ผู้คนได้ฉุกคิดมองตัวเองและสิ่งรอบข้างได้ลึกซึ้งมากขึ้น (จอร์จ ออร์เวล แพลดโดย สรวงอัปสร กลสิกรานันท์ 2562, หน้า 10) นอกจากนี้การชมวีดิทัศน์ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และการนำวีดิทัศน์มาเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้นจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางและรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, หน้า 1) และการแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้นักเรียนตระหนักในความเป็นธรรมทางสังคม มีความสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่าบทบาทสมมติจะช่วยสะท้อนถึงอารมณ์ ความรู้สึก ช่วยให้มีสมาธิเข้าใจผู้อื่น เข้าใจสิ่งที่เรียนอย่างลึกซึ้ง และจะช่วยให้เกิดการปรับพฤติกรรม เปลี่ยนเจตคติได้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2546, หน้า 160) และมีความสอดคล้องกับงานวิจัย ที่พบว่า บทบาทสมมติเป็นรูปแบบการสอนที่จะสะท้อนความรู้สึกนึกคิด ที่อยู่ภายในของผู้เรียนออกมา จะช่วยให้ทำความเข้าใจกันได้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจตนเองมากขึ้น อีกทั้งในการที่สวมบทบาทผู้อื่นก็ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจผู้อื่นได้ (ไชตรศรีมี จันทน์สุคนธ์, 2550, หน้า 28) ดังจะเห็นได้ว่า จากการศึกษาประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมผ่านการเรียนรู้ทั้งสามแบบ มีผลให้นักเรียนตระหนักถึงพฤติกรรมของคนในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรพิจารณาเลือกหนังสือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคม ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงวัยของนักเรียน และความสนใจของนักเรียนเป็นหลัก นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงบริบทของการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งต้องมีเกณฑ์ตัวชี้วัดช่วงชั้นครบตามที่หลักสูตรกำหนด แต่อย่างไรก็ตามแต่ละโรงเรียนสามารถจัดหัวข้อนี้ได้ตามอิสระ เช่น บางโรงเรียนสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมทางสังคมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในขณะที่งานของผู้วิจัยสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพราะฉะนั้น วรรณกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 อาจมีเนื้อหาในวรรณกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น คำพิพากษา สิงโตนอกคอก ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน อมตะ เป็นต้น

2. ในการศึกษาวิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม ผู้สอนควรตระหนักถึงความครอบคลุมและความหลากหลายของวิถีทัศนคติในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องนี้ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งความเป็นธรรมทางสังคมออกเป็นสามด้าน ดังนั้น ผู้ที่นำไปใช้สามารถปรับประเด็นที่ต้องการให้นักเรียนศึกษาได้ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องด้วยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ต้องการสร้างความเหลื่อมล้ำในการจัดการเรียนการสอนในประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมกับนักเรียนทั้งสองแผนการเรียน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้ดำเนินการวิจัยทั้งสองห้อง อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยในครั้งต่อไป สามารถแยกศึกษาตามแผนการเรียนที่แตกต่างกันได้ ในกรณีที่ผู้วิจัยต้องการทราบความแตกต่างของนักเรียนที่อยู่ในแผนการเรียนที่แตกต่างกัน อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่าประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของนักเรียนที่มีความต่างกันของแผนเรียนนั้น จะสะท้อนประสบการณ์ในเรื่องนี้แตกต่างกันด้วย

2. นอกจากนี้ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ภูมิหลังของนักเรียนที่มีความเข้มข้นทางประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมแตกต่างกัน อาจสะท้อนประเด็นดังกล่าวลึกซึ้งแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น งานวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจคัดเลือกนักเรียนที่มีประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมในระดับที่เข้มข้น เพื่อศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์เชื่อมโยงกับการตระหนักถึงความเป็นธรรมทางสังคมของตนและสังคม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุสุมาลย์ ชินวงศ์. (2556). **ผลการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง การจัดการผลผลิตการเลี้ยงไก่ไข่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดพลอยพระเจ้าองค์ จังหวัด นครนายก**. สารนิพนธ์ กศ.ม. เทคโนโลยีการศึกษา., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เก๋ แดงสกุล. (2558). **แก้วจอมแก่น แก้วจอมชน: วรรณกรรมคำสอนเด็กร่วมสมัย**. วารสารวรรณ วิทย์. ฉบับพิเศษ, 3-32.
- คมเดือน โปธิสุวรรณ และ สุทัสสี สมุทรโคจร. (2559). **คุณธรรมและความพอประมาณของ ผู้นำ ใน แอนิเมชัน ฟาร์ม ของ จอร์จ ออร์เวลล์**. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2562, จาก http://journal.rmutto.ac.th/template/design/file_article/article.354pdf
- ชลาทิพย์ ชัยโคตร และเชิดชัย หมั่นภักดี. (2562). **การพัฒนาผลการเรียนรู้และพฤติกรรมการกล้า แสดงออกโดยการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ"เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตย"**. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. 7(2), 15-26.
- ชาย โปริสิตา. (2556). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 6)**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- โชตรัศม์ จันทน์สุคนธ์. (2550). **บทบาทสมมติ บทบาทที่ไม่ควรมองข้าม : กรณีศึกษาการเรียนการ สอนกลุ่มวิชาสังคมศึกษา**. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. 8(3), 28-35.
- ณัฐธินิชา พรพรรณรัตน์ และสุนทร โปธิสาร (2559). **เงื่อนไขต่อการตัดสินใจสมรสกับชาวต่างชาติ และการแลกเปลี่ยนทาง วัฒนธรรมภายในครอบครัวของสตรีชนชั้นกลางชาวไทยภาคใต้**. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, 8(1), 151-171.
- ณัฐพล ชลวนารัตน์ และคณะ. (2559). **การใช้อำนาจของชนชั้นปกครองที่ปรากฏในงาน วรรณกรรมของ จอร์จ ออร์เวลล์: กรณีศึกษานวนิยายแปลเรื่อง แอนิเมชัน ฟาร์ม ใน การ ประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 (หน้า 600-610)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ทิตินา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาชัย สุนทรอนันตชัย. (2560). ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็นธรรมทางสังคมกับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย. วารสารวิชาการ. 7(2), 52-65.
- ธีระ สิ้นเดชารักษ์ อรอุมา เตพละกุล และจุฑาทิณี ัญญประณีตกุล. (2559). ความเป็นธรรมทางสังคม: ความพยายามชี้วัดและวิเคราะห์ในเชิงตัวเลข. วารสารธรรมศาสตร์, 35(1), 164-191.
- นรินธร นนทมาลย์ และ ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2562). แนวทางการออกแบบการสอนแบบเปิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้วิดีโอเป็นฐาน: การวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา. วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(1), 123-143.
- เนตรชนก รักกาญจน์นธ์ และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการ Veridian E – Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 9(2), 815-827.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรดา หวังดูล และอัญญมณี บุญชื่อ. (2557). การจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน: การปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 9(1), 754-711.
- ปองปรารณ์ สุนทรภัสส์. (2563). การสื่อสารอารมณ์ขันที่สะท้อนการเลือกปฏิบัติในสังคมไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 38(1), 69-82.
- ประทีป จินี่ และคณะ. (2558). การพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตด้วยการจัดการเรียนการสอนบนฐานทฤษฎีปัญญาสังคมผ่านสื่อวีดิทัศน์ขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 21(1), 159-174.
- ปานชนก เวียงนาค. (2557). ประสบการณ์ทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นหลังการเข้าร่วมกลุ่มพัฒนาตนร่วมกับการทำสวน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. จิตวิทยา., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปิยะदनัย วิเคียน. (ม.ป.ป.). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิดิทัศน์. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2562, จาก <https://bit.ly/2YYDxcS>.
- พสุธา โกมลมาลย์. (2561). ความยุติธรรมทางสังคม กับการสอนวิชาสังคมศึกษา. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2562, จาก <https://bit.ly/2A98osH>.
- พระคทา สคารโว (เรือนเงิน). (2561). กิจกรรมการเรียนรู้บทบาทสมมติ เรื่องมารยาทไทย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทวิวัฒนา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, 5(2), 139-146.
- พระสุธีวีรบัณฑิต และคณะ. (2561). แอนิเมชัน ฟาร์ม : การปฏิบัติขั้นทางสังคมสู่เสรีนิยมความเสมอภาค และความสงบสุข. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(4), 294-307.
- พระพรหมวิสุทธิ ฉันทัมโม (พิศแสนสุวรรณ) พุทธชาติ แผนสมบุญ และพระมหาเผื่อน กิตติโสภโณ. (2561). ค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 (หน้า 254-263). พระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิทัศน์ พ.ศ. 2551. (27 กุมภาพันธ์ 2551). สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 125(42 ก). หน้า 1-21.
- ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์. (2554). สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์. 5(1), 110-116.
- มนพันธ์ ชาญศิลป์. (2559). การพัฒนานโยบายการจัดเงินสำหรับโรงเรียนในกรุงเทพมหานครตามแนวคิดความเป็นธรรมทางการศึกษาและสังคม. วิทยานิพนธ์ ค.ศ., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มุจรินทร์ อธิพงษ์. (2556). ละครเวทีร่วมสมัย "ทุติยะวิเศษ" กรณีศึกษาการบูรณาการผลงานวรรณกรรมสู่บทละครเวทีร่วมสมัย. วารสารศิลปกรรมศาสตร์. 5(2), 1-19.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา. 134(40 ก). หน้า 8.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2551). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คำสมัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วรารภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ. (2547). ความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษามีจริงหรือ. การจัดการสมัยใหม่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2(1), 57-60
- วิชา โภมิินทร์ และ บวร ทรัพย์สิงห์. (2557). การสร้างความเป็นธรรมทางสังคมเรื่องที่อยู่อาศัยในกลุ่มคนจนเมือง ใน ประชุมวิชาการประจำปี 57 (หน้า 61-70). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิชัย สายบุญจง. (2554). ความเป็นธรรมในทัศนะของชาวมุสลิม : กรณีศึกษา ชุมชนธรมิดำ แขวงโคกแฝก เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., คณะพัฒนาและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศศิณีฐ์ สรรคนุรักษ์. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงด้วยการสอนแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน รูปแบบการเรียนรู้จากประเทศฟินแลนด์. วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 13(1), 61-81.
- สกลรัตน์ เกษมสายชนม์. (2555). วรรณกรรมมีราคา หลากคุณค่าในยุคทุนนิยม. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.writer.in.th/chapter/182-1>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท) กระทรวงศึกษาธิการ. (3 ตุลาคม 2559). ความเป็นธรรมทางการศึกษาเป็นอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2562, จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2016-10/>.
- สมัคร อยุ่ลอง. (2556). การพัฒนาวิดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การเป็นผู้ดำเนินรายการและวิทยากรรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. สารนิพนธ์ ศศ.ม. เทคโนโลยีการศึกษา., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สรวงอัปสร กสิกรานันท์ (แปล) George Orwell (เขียน). (2562). Animal Farm การเมืองเรื่องสรรพสัตว์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แอร์ไวร์.
- สำนักข่าวเวิร์คพอยท์. (29 พฤษภาคม 2562). นายกฯ ชวนประชาชนอ่านหนังสือ Animal Farm. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2562, จาก <https://workpointnews.com/2019/05/29/animal-farm/>.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). เอกสารประกอบหลักสูตร การผลิต
หนังสือเพื่อการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2562, จาก
<https://www.slideshare.net/Qoochay/ss34552464?fbclid=IwAR1PEol2uufNHVQJKkay7GvFDj68LyLitURMIhllZsVjTHc2yfQL1GdZUMs>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). video-วีดิทัศน์. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2562, จาก
<https://bit.ly/2yc1GI8>.
- สิทธิกร ศักดิ์แสง. (2560). บทวิจารณ์หนังสือ [บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง “ความยุติธรรม”
(JUSTICE)]. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 1(1), 195-212.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ.(2545). 21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.
กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สดไส คำจันทร์. (2560). ผลของการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมความมีน้ำใจของเด็ก
ปฐมวัย ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
(หน้า 2466). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนรรฆ พิทักษ์ธานิน. (2557). ปรัชญาวรรณกรรม. [ปรัชญานานศึกษาความเหลื่อมล้ำและความ
ไม่เป็นธรรมในสังคมไทย]. วารสารวิจัยสังคม. 37(2), 281-292.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: โอ เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- David, T., & Harrison, L. M. (2013). Advancing social justice: Tools pedagogies, and
strategies to transform your campus. California: Jossey-Bass.
- Hussain, R. (2014). George orwell's animal farm. International journal of
humanities and social science invention, 3(9), 9-11.
- Lee, Jhon R. (1974). Teaching social studies in the elementary school. New Yoke :
Free.
- Mali, Y. C. G. (2016). A phenomenological study of three university students' experiences
in project based learning. JEELS. 3(2), 152-180.
- Ments, V. (1983). The effective use of role play: Pratical techniques for improving
learning. London: Kogan Page.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Phothisuwan, K. (2017). George orwell's animal farm: The weaknesses of the windmill plan in a self-sufficient farm. *International (humanities, social sciences and arts)*, 10(4), 238-253.
- Press.Sen, A. (2011). *The idea of justice*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Roberts, T. (2018). Students' perceptions of STEM learning after participating in a summer informal learning experience. *International journal of STEM education*. 35(5), 1-14.
- Shaftel, J. and Shaftel G. (1967). *Role playing for social values: Decision making in the social studies*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Sociology guide. (2019). Justice index. Retrieved June 15, 2019, from <https://www.sociologyguide.com/weaker-section-and-minorities/Social-Justice.php>
- Thapa, O. K. (2016). *A phenomenological study of the lived experiences of social studies teachers : Constructing ideas about democratic citizenship and teaching*. Doctoral dissertation, Ph.D., University of Toledo, Ohio.
- Urena, S. (2018). Phenomenological approaches to study learning in the tertiary level chemistry laboratory. *Quim nova*. 41(2), 236-242.
- Young, W. I. (1990). *Justice and the politics of defferece*. New Jersey: Princeton University Press.

ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ชื่อ.....สถานที่.....
วันที่.....ระยะเวลาในการสัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับการแสดงบทบาทสมมติ

1) นักเรียนช่วยเล่าให้ฟังหน่อยได้ไหมว่าจากการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร

- 1.1) ในช่วงที่เริ่มแสดงถึงประเด็นปัญหา
- 1.2) ในช่วงการแสดงเสร็จสิ้น
- 1.3) อื่น ๆ

2) ให้นักเรียนยกตัวอย่างจากที่รู้สึกประทับใจกับตนเองมากที่สุด

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับมุมมองเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมต่อความเป็นจริงในสังคม

1) จากการแสดงบทบาทสมมติของกลุ่มตนเอง ที่ผ่านมาทำให้นักเรียนมีมุมมองที่สะท้อนไปยังสังคมของเราที่เป็นอยู่อย่างไรบ้าง

2) จากการแสดงบทบาทสมมติของกลุ่มเพื่อน ทำให้นักเรียนมีมุมมองที่สะท้อนไปยังสังคมของเราที่เป็นอยู่อย่างไรบ้าง

ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบบันทึกสะท้อนคิด

แบบบันทึกสะท้อนคิด

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลสะท้อนความคิดที่ได้หลังการศึกษาวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm และวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม โดยในแบบบันทึกสะท้อนคิด ครั้งนี้ แบ่ง คำถามออกเป็น 2 ส่วน คือ คำถามเกี่ยวกับ Animal Farm และคำถาม เกี่ยวกับ วิดิทัศน์ความเป็น ธรรมทางสังคม

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับ Animal Farm

1. นักเรียนมีความคิดเห็น ความรู้สึกอย่างไร ในแต่ละช่วงของวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

- 1) ช่วงที่มนุษย์เป็นผู้ดูแลฟาร์ม
- 2) ช่วงแรกที่สัตว์ได้ทำการปฏิวัติ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม

1. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม

- 1) กลุ่มศิลปินด้านเศรษฐกิจ
- 2) กลุ่มศิลปินด้านการเมือง
- 3) กลุ่มศิลปินด้านวัฒนธรรม

ภาคผนวก ค ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกสะท้อนคิด และการสัมภาษณ์

ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมผ่านวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

ปัญหา	ข้อความจากแบบบันทึกสะท้อนคิด	การตีความ	ความถี่
ด้าน เศรษฐกิจ	"สัตว์ที่ทำงานหนัก แต่ไม่ได้รับสวัสดิการอะไรเลย เช่น ม้าทำงานหนักมาตลอดแทนที่จะได้รับสิ่งตอบแทนที่มีค่ามาก แต่กลับไม่ได้อะไรเลย"	การทำงานหนัก เพื่อผลผลิตที่มากขึ้น แต่ได้รับผลตอบแทนที่ไม่	57 (63%)
	"สัตว์ทำงานหนักได้รับผลประโยชน์น้อย ฟาร์มมีงานเข้ามามากขึ้นแต่คนทำงานแทบจะไม่ได้ผลประโยชน์เลย"	ผลตอบแทนที่ไม่เหมาะสม	
	"สัตว์ต่างมีความรู้สึกทำงานหนักแต่ได้รับผลตอบแทนน้อย ไม่มีส่วนแบ่งที่เหมาะสม คนทำงานไม่ได้อะไร แต่กลับทำงานอย่างหนัก"		
	"ผลผลิตไม่ได้กระจายอย่างเท่าเทียมตามระบบคอมมิวนิสต์ แต่ดันไปกองอยู่กับสัตว์ที่มีอำนาจ"	การยกยอก ผลผลิตที่ได้จาก	25 (28%)
	"มีรายได้ที่มากขึ้น แต่แลกมาด้วยความลำบากของผู้อื่นอย่างไม่ชอบธรรม แล้วได้ผลผลิตแต่เพียงผู้เดียว"	การทำงานของผู้อื่น	
	"หมูเริ่มแอบยกยอกผลผลิตของสัตว์ตัวอื่นโดยแอบเก็บผลตอบแทนไว้ให้ตนเอง และได้นำไข่ของแม่ไก่ไปขาย หลอกม้าไปโรงเชือดเพื่อนำเงินมากินเหล้า"		
	"คิดว่าเศรษฐกิจตอนเริ่มมีระบบการปกครองใหม่ มีความเจริญรุ่งเรือง แต่พอมีการเอาเปรียบกัน เศรษฐกิจก็เริ่มตกต่ำเมื่อเสียผู้นำที่ขยันทำงานไป"	การวางแผนไม่ดี ทำให้เศรษฐกิจย่ำแย่	8 (9%)
	"เศรษฐกิจดีแต่การบริหารกลับไม่ได้เรื่อง เพราะสนใจแต่ประโยชน์ของตนเอง"		

ปัญหา	ข้อความจากแบบบันทึกสะท้อนคิด	การตีความ	ความถี่
ด้าน การเมือง	“มีการคิดคำพูดที่สวยหรู แต่ก็ไม่ทำอะไรตามที่พูด แล้วยังเป็นการพูดให้คนอื่นเชื่อ แต่ที่พูดไปนั้นเป็นการนำผลประโยชน์เข้าตัวเองทั้งนั้น”	การสร้างคำพูด นโยบายหรือกฎ กติกาขึ้นมา	38 (42%)
	“พูดนโยบายให้หลงเชื่อว่าจะทำตามที่ตนเองพูดได้ แต่สุดท้ายก็แค่คำพูด แต่ไม่สามารถกระทำได้ เพราะความโลภมากเห็นแก่ตัวของแต่ละคน จึงทำให้สังคมการเมืองการปกครองพังพินาศและล้มเหลว”	เพื่อให้ดูดี แต่ กลับไม่ทำตามใน สิ่งนั้น	
	“การที่หมุมมีการหาเสียงกล่าวประกาศโฆษณาชวนเชื่อ แต่พอได้มีอำนาจก็ไม่ได้ทำตามที่พูดไว้ และมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันเพื่อหาผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเอง”		
	“การไม่เท่าเทียมของสัตว์มีการเอาวัดเอาเปรียบกัน ผู้ที่เป็นผู้นำเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า”	ผู้นำเอาเปรียบ ผู้ที่ด้อยกว่า	33 (37%)
	“สัตว์บางตัวไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะถูกพวกหนูเอาวัดเอาเปรียบโดยเหตุผลที่ว่าหมุมมีความฉลาดที่สุดในความ ซึ่งข้ออ้างนี้ไม่ควรเป็นเหตุผลในการเอาเปรียบผู้อื่น”		
	“รู้สึกว่ พวกหมูได้รับผลประโยชน์หรือส่วนแบ่งมากกว่าสัตว์อื่น ๆ เกิดความขัดแย้งกันขึ้น มีการเอาเปรียบกันเองคดโกงกันเอง”		
	“จะเห็นได้ว่า เริ่มมีสัตว์หลายตัวออกมาคัดค้าน แต่ด้วยความที่อยู่ภายใต้การปกครองที่ถูกเอาวัดเอาเปรียบเสียงคัดค้านจึงถูกกดขี่ และกลายเป็นแค่ลมปากในที่สุด”	การใช้อำนาจกด ขี่ข่มเหงผู้อื่น	16 (18%)
	“ไม่เชื่อสัตว์ และไม่มีความจริงใจ”	ผู้นำไม่มีความ จริงใจ	3 (3%)

ปัญหา	ข้อความจากแบบบันทึกสะท้อนคิด	การตีความ	ความถี่
ด้าน วัฒนธรรม	“รู้สึกว่าจะไม่เป็นธรรมกับสัตว์ที่เหลือเหมือนโดนแบ่งชนชั้น หมูต้องอยู่สูงกว่าสัตว์ตัวอื่น ๆ ในฟาร์ม”	การแบ่งชั้นระหว่างผู้นำกับผู้ตาม	44 (49%)
	“หมูมีการแบ่งชนชั้นโดยการให้หมูเป็นผู้นำและให้สัตว์ตัวอื่น ๆ เป็นผู้ใช้แรงงาน เมื่อหมูพูดอะไร สัตว์ตัวอื่นก็ต้องยอมทำตามโดยไม่ขัดคำสั่ง”		
	“มีการแบ่งชนชั้นโดยการที่ให้ชั้นผู้นำนั้นเป็นหมู ชนชั้นแรงงานให้เป็นสัตว์ตัวอื่นไม่มีใครกล้าขัดคำสั่งของหมูปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด”		
	“การที่มีสัตว์บางพวกไม่สนใจเรื่องประโยชน์และการเมืองต่าง ๆ เพียงแค่ทำในสิ่งที่เคยทำและทำไปเรื่อย ๆ นั่นคือ วัฒนธรรมหรือแม้แต่การที่สัตว์บางกลุ่มยกย่องผู้นำ ไม่ว่าจะผู้นำจะเป็นอย่างไรก็ว่าดีหมดเหมือนเป็นระบบอุปถัมภ์”	ผู้น้อยทำตามผู้นำโดยที่ไม่สนใจอะไร	27 (30%)
	“สัตว์บางตัวไม่สนใจอะไรทำตามหน้าที่ของตนเหมือนเดิม เช่น ม้า แกะ ”		
	“มีการปลุกฝังความเชื่อ และข้อบังคับแบบผิด ๆ ทำให้สัตว์ทุกตัวอีกเื่อมและคล้อยตาม ”	การปลุกฝังความเชื่อผิด ๆ ให้คล้อยตาม	10 (11%)
	“ไม่มีความเท่าเทียมภายในฟาร์ม ”	ไม่มีความเท่าเทียม	6 (7%)
	“คนมีอำนาจสบาย”	คนมีอำนาจสบาย	3 (3%)

ประสบการณ์ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผ่านการเรียนรู้จากการ
ชมวิดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม

ปัญหา	ข้อความจากแบบบันทึกสะท้อนคิด	การตีความ	ความถี่
ด้าน เศรษฐกิจ	“การศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองกับนอกเมือง มีความแตกต่างกัน คุณครูก็แตกต่างกัน ซึ่งควรจะเท่าเทียมกัน ความรู้และการศึกษาควรจะอยู่ในระดับเดียวกัน”	การศึกษา ระหว่างโรงเรียน ในเมืองและนอก เมืองควรมีสิทธิ และมาตรฐาน ความพร้อมด้าน ต่าง ๆ อย่าง ความเท่าเทียม กัน	40 (38%)
	“ระบบการศึกษาควรให้สิทธิเท่าเทียมกันกับเด็กที่อยู่ในเมือง และเด็กภายนอกเมืองเพื่อให้ความสะดวก และความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด”		
	“การศึกษาไม่เท่าเทียมกันระหว่างโรงเรียนในเมือง และโรงเรียนในต่างจังหวัดก็ทำให้ตัวของนักเรียนอยากให้สิทธิในการเรียนที่เท่าเทียมกันเสมอ เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในการศึกษา จึงควรให้แต่ละโรงเรียนมีการศึกษาที่เท่าเทียมกัน”		
	“การศึกษาในเมืองกับนอกเมืองมีสังคม การศึกษาที่แตกต่างกัน จึงทำให้เด็กไทยได้รับความรู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน”	ระบบการศึกษา โรงเรียนในเมือง และโรงเรียนนอก เมืองมีคุณภาพที่ แตกต่างกัน	38 (36%)
	“เพราะมาตรฐานในแต่ละโรงเรียนไม่เท่ากัน ทำให้ประสิทธิภาพของบุคลากรก็ไม่เท่ากันตามไปด้วย ทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ที่โรงเรียนในเมืองมีพร้อม และมากกว่าโรงเรียนทางชนบท ทำให้เด็กในเมืองเก่งและพร้อมกว่า”		
	“มาตรฐานของการเรียนไม่เท่าเทียมกันในเรื่องสื่ออุปกรณ์การเรียนหนังสือเรียนทำให้การศึกษาของเด็กในเมืองดีขึ้น แต่ในทางกลับกันเด็กนักเรียนที่อยู่โรงเรียนนอกเมืองมีการศึกษาที่ด้อยลง”		

ปัญหา	ข้อความจากแบบบันทึกสะท้อนคิด	การตีความ	ความถี่
ด้าน เศรษฐกิจ	“เศรษฐกิจมีผลต่อระบบการศึกษา มีผลต่อเด็ก ทุกคนที่มาจากพื้นฐานชีวิตที่ไม่เท่ากันทำให้ได้รับ มาตรฐานการศึกษาต่างกัน”	เงินมีผลต่อ โอกาส และ พฤติกรรมของ คนในสังคม	27 (26%)
	“ผู้คนที่มีโอกาสทางด้านการเงิน และมีโอกาสใน ด้านต่าง ๆ มากกว่ามักจะได้รับการศึกษาที่ดีกว่า เมื่อเปรียบโรงเรียนในเมืองและนอกเมืองเนื้อหาที่ ต่างกัน”		
	“ผู้คนที่มีโอกาสทางด้านการเงินและด้านต่าง ๆ มากกว่า มักจะได้รับการศึกษาที่ดีกว่าคนอื่น”		
ด้าน การเมือง	“ประเทศเคนยาได้มีการจ่ายอัตราภาษีในระดับที่ สูง แต่ได้นำภาษีที่เก็บไปทำประโยชน์แก่ ประเทศชาติอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ประชาชนได้รับ สวัสดิการและสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกัน”	การจัดสรรระบบ สวัสดิการและ การดูแลของรัฐที่ ดีจะส่งผลต่อ คุณภาพชีวิต ประชาชน	41 (44%)
	“มีการจ่ายภาษีที่แพงแต่ได้รับสวัสดิการตอบแทน ด้านการศึกษาสาธารณสุขคุ้มค่างบเงินที่เสียไป แม้ภาษีจะแตกต่างกันเมื่อหักภาษีแล้วทุกคนก็ จะมีรายได้ที่ไม่ค่อยแตกต่างกันทำให้ทุกคนใน ประเทศเท่าเทียมกันและทุกอาชีพมีเกียรติ เหมือนกัน”		
	“สวัสดิการของรัฐที่ดีทุกคนก็จะมีสิทธิเท่าเทียม กันถึงแม้จะต้องจ่ายด้วยภาษีที่แพงก็ตาม”		
	“ปัจจุบันประเทศไทยมีดัชนีการคอร์ปชั่นที่เพิ่ม มากขึ้น ทำให้มีผลต่อการเมืองมากเพราะการ คอร์ปชั่นส่วนใหญ่เกิดขึ้นในหมู่ของผู้ที่มีอิทธิพล ต่อการเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งส่งผลต่อการเมืองต่าง ๆ มากมาย และกระทบต่อบุคคลต่าง ๆ ด้วย”	มีการคดโกง และ ไม่โปร่งใสมาก ขึ้น	34 (37%)

ปัญหา	ข้อความจากแบบบันทึกสะท้อนคิด	การตีความ	ความถี่
ด้าน การเมือง	“รู้สึกว่าการเมืองในประเทศไทยมีความเสื่อมถอยมาก เพราะมีสถิติการคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี และไม่มีวิสัยทัศน์ว่าจะลดลง มีการติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐรวมไปถึงการทุจริต เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง		
	“มีการคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้น และไม่สามารรถแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้น เราทุกคนควรช่วยกันแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยการเริ่มจากตนเองไม่เห็นแก่ตัว และหันมาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันและเพิ่มความสุขให้แก่ประเทศ”	การเสนอแนะ แนวทางแก้ไข ปัญหาการคดโกง	9 (10%)
	“ประเทศไทยมีการคอร์รัปชัน หากทุกคนมีความซื่อตรงมากขึ้นประเทศก็จะมี การทุจริตที่น้อยลง”		
	“เมื่อเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศอื่น เช่น เดนมาร์ก ถือว่าไทยเรายังขาดความยุติธรรม”	เปรียบเทียบ ความยุติธรรม ระหว่างประเทศ ไทยกับประเทศ บางประเทศ	5 (5%)
	“ประชาชนทุกคนควรได้รับความเท่าเทียมจากรัฐ”	ประชาชนควร ได้รับความเท่า เทียม	4 (4%)
ด้าน วัฒนธรรม	“ทุกคนควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ควรเหยียดเพศ เชื้อชาติ เราควรเคารพในการตัดสินใจของอีกฝ่าย ไม่ควรพูดหรือแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม”	ไม่ควรมีการดูถูก กัน ทุกคนล้วน เท่าเทียม	30 (34%)
	“มีความเห็นที่ไม่พึงพอใจกับอาจารย์ในคลิป เพราะทุกคนก็มีความเท่าเทียมกันไม่ควรดูถูกกัน เขาจะทำอะไรก็เป็นสิทธิของเขา”		

ปัญหา	ข้อความจากแบบบันทึกสะท้อนคิด	การตีความ	ความถี่
ด้าน วัฒนธรรม	“คนทุกคนควรมีสติเท่าเทียมไม่ใช่แบ่งแยกกัน ทุกคนควรเปิดใจหรือให้โอกาสกัน”		
	“คนส่วนใหญ่มักคิดว่า การมีแฟนเป็น ชาวต่างชาติจะทำให้มีหน้าตาในสังคมมีการ เลื่อนฐานะในสังคมที่ดี”	ค่านิยมการ แต่งงานกับ ชาวต่างชาติ	20 (22%)
	“สาวอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาตินั้น เพื่อทำ ให้คนอื่นมองว่ามีฐานะทางสังคมที่ดีขึ้น”		
	“แต่งงานกับชาวต่างชาติในสายตาของคนใน สังคมอาจมองว่าเป็นสิ่งที่ดีขึ้นมีระดับในสังคม มากขึ้นก็ได้”		
	“มีความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องเพศทำให้บุคคลที่ เป็นเพศที่สามไม่ได้รับความเท่าเทียมจากคนอื่น เราควรเปิดโอกาสให้ความเท่าเทียมกับพวกเขา เพราะพวกเขาก็เป็นมนุษย์เหมือนเรา”	การยอมรับ เข้าใจ บุคคลที่ เป็นเพศที่สาม	19 (21%)
	“คิดว่าไม่เหมาะสมเพราะปัจจุบันมีการเปิดกว้าง เรื่องความหลากหลายทางเพศและทุกคนมีสิทธิ เท่าเทียมกัน ดังนั้นการกระทำของครูท่านนั้นจึง ไม่เหมาะสมอย่างมาก”		
	“ไม่ว่าจะเพศไหนถึงว่าจะเป็นเพศที่สาม แต่เขาก็ ควรได้รับสิทธิเหมือนคนอื่น ๆ ไม่ควรไปดูถูก เหยียดเพศถือว่าการละเมิดเขา เราควรให้ ความเท่าเทียม ให้การเรียนการสอนที่ดีแก่เขา ใน อนาคตเขาอาจจะเป็นครูที่ดีแก่ประเทศเราก็ได้”		
	“ถ้าคนส่วนมากรับยอมรับในสิ่งบางคนเป็นได้ ครูก็ควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ควรทำตนเอง ให้เสื่อมเสีย”	ครูควรเป็น แบบอย่างที่ดี ให้กับลูกศิษย์	12 (13%)

ปัญหา	ข้อความจากแบบบันทึกสะท้อนคิด	การตีความ	ความถี่
ด้าน วัฒนธรรม	“มีการแบ่งชนชั้น และยังไม่ยอมรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ”	มีความแตกต่าง ระหว่างชนชั้น ทางสังคม	6 (7%)
		การดูถูกเพศที่ สามเป็นเรื่อง ปกติในสังคม	3 (3%)

ภาคผนวก ง ตัวอย่างบันทึกสะท้อนคิดของนักเรียน

ตัวอย่าง บันทึกสะท้อนคิดของนักเรียนจากวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm

2. ประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm เป็นอย่างไรบ้าง

1) ด้านเศรษฐกิจ
 เมื่อหมูและวัวเริ่มเข้าชนกันแล้วได้แยกกันอยู่ ในหมูได้พูด ให้สัตตภัณฑ์ให้
 หมูใหม่ได้พูดใส่ใจ หมูก็รักหมูใหม่... หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่
 หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่

2) ด้านการเมือง
 หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่
 หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่

3) ด้านวัฒนธรรม
 หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่
 หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่ หมูก็รักหมูใหม่

2. ประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm เป็นอย่างไรบ้าง

1) ด้านเศรษฐกิจ
 คิดว่า เศรษฐกิจที่หมูและวัวทำกันก่อนหมูและวัว
 ที่หมูได้ให้ใจให้ หมูใหม่แล้วหมูใหม่ก็รักหมูใหม่

2) ด้านการเมือง
 คิดว่า มีหมูที่รักหมูใหม่และหมูใหม่รักหมูใหม่ได้ใจให้หมูใหม่
 ใจดีแล้ว หมูใหม่ก็รักหมูใหม่ หมูใหม่ก็รักหมูใหม่ หมูใหม่ก็รักหมูใหม่

3) ด้านวัฒนธรรม
 คิดว่า มีหมูที่รักหมูใหม่และหมูใหม่รักหมูใหม่ได้ใจให้หมูใหม่
 ใจดีแล้ว หมูใหม่ก็รักหมูใหม่ หมูใหม่ก็รักหมูใหม่ หมูใหม่ก็รักหมูใหม่

ตัวอย่าง บันทึกสะท้อนคิดของนักเรียนจากวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm

2. ประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm เป็นอย่างไรบ้าง

1) ด้านเศรษฐกิจ
 - หมูมีเงิน และใช้เงินซื้อสิ่งต่าง ๆ ที่มันต้องการ เช่น เครื่องมือต่าง ๆ
 - คนอื่น ๆ ไม่มีเงินเลย พวกเขาต้องทำงานหนักเพื่อแลกกับเงิน

2) ด้านการเมือง
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู

3) ด้านวัฒนธรรม
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู

2. ประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมเรื่อง Animal Farm เป็นอย่างไรบ้าง

1) ด้านเศรษฐกิจ
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู

2) ด้านการเมือง
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู

3) ด้านวัฒนธรรม
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู
 - หมูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่หมูได้ ผลผลิตทั้งหมดก็ส่งให้หมู

ตัวอย่าง บันทึกสะท้อนคิดของนักเรียนจากการชมวีดิทัศน์ความเป็นธรรมทางสังคม

1. บันทึกความคิดเห็นอย่างไรต่อสัญลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม

1) กลุ่มศิลปินเศรษฐกิจ
 เห็นว่าสื่อหนึ่งส่วนหนึ่งมาจากวิชาการอีกหนึ่งส่วนหนึ่งมาจากสื่อมวลชนหรือสื่อธุรกิจ
 จะไม่จากทัศนคติในเชิงบวก

2) กลุ่มศิลปินการเมือง
 สื่อมวลชนที่รับใช้ผลประโยชน์ส่วนตนคือไปรับใช้สิ่งที่ไม่ใช่สิ่งที่สังคมต้องการ
 กลายเป็นหมอนอนไปรับใช้ผลประโยชน์ส่วนตนและรับใช้ผลประโยชน์ส่วนตน

3) กลุ่มศิลปินวัฒนธรรม
 วัฒนธรรมที่ดีงามคือสิ่งที่สังคมต้องการและสังคมก็ควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุน
 วัฒนธรรมที่ดีงามให้เจริญเติบโตและประเทืองความเจริญก้าวหน้า

1. บันทึกความคิดเห็นอย่างไรต่อสัญลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม

1) กลุ่มศิลปินเศรษฐกิจ
 สื่อมวลชนที่รับใช้ผลประโยชน์ส่วนตนคือไปรับใช้สิ่งที่ไม่ใช่สิ่งที่สังคมต้องการ
 กลายเป็นหมอนอนไปรับใช้ผลประโยชน์ส่วนตนและรับใช้ผลประโยชน์ส่วนตน

2) กลุ่มศิลปินการเมือง
 วัฒนธรรมที่ดีงามคือสิ่งที่สังคมต้องการและสังคมก็ควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุน
 วัฒนธรรมที่ดีงามให้เจริญเติบโตและประเทืองความเจริญก้าวหน้า

3) กลุ่มศิลปินวัฒนธรรม
 วัฒนธรรมที่ดีงามคือสิ่งที่สังคมต้องการและสังคมก็ควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุน
 วัฒนธรรมที่ดีงามให้เจริญเติบโตและประเทืองความเจริญก้าวหน้า

ภาคผนวก จ ตัวอย่างรูปภาพในการดำเนินการเก็บข้อมูล

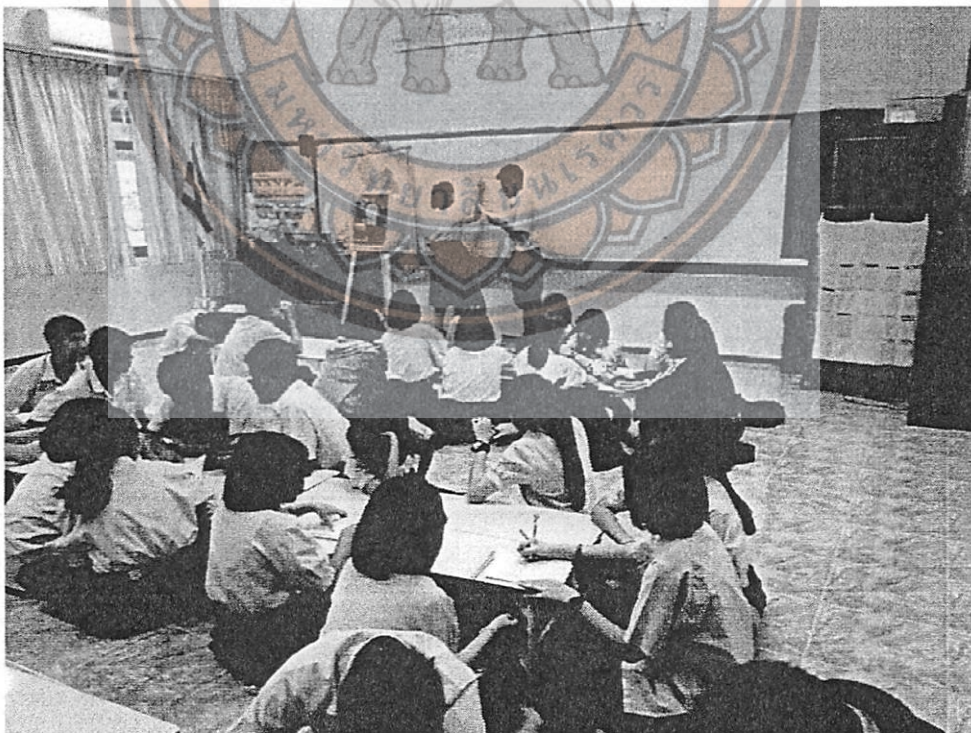
ตัวอย่างภาพ การศึกษาวรรณกรรม เรื่อง Animal Farm

ตัวอย่างภาพ การศึกษาวิถีทัศนคติความเป็นธรรมทางสังคม

ตัวอย่างภาพ การร่วมกันเลือกประเด็นปัญหา เพื่อนำไปแสดงบทบาทสมมติ

ตัวอย่างภาพ การร่วมกันเลือกประเด็นปัญหา เพื่อนำไปแสดงบทบาทสมมติ

ตัวอย่างภาพ นักเรียนร่วมกันคิดการแสดงบทบาทสมมติ

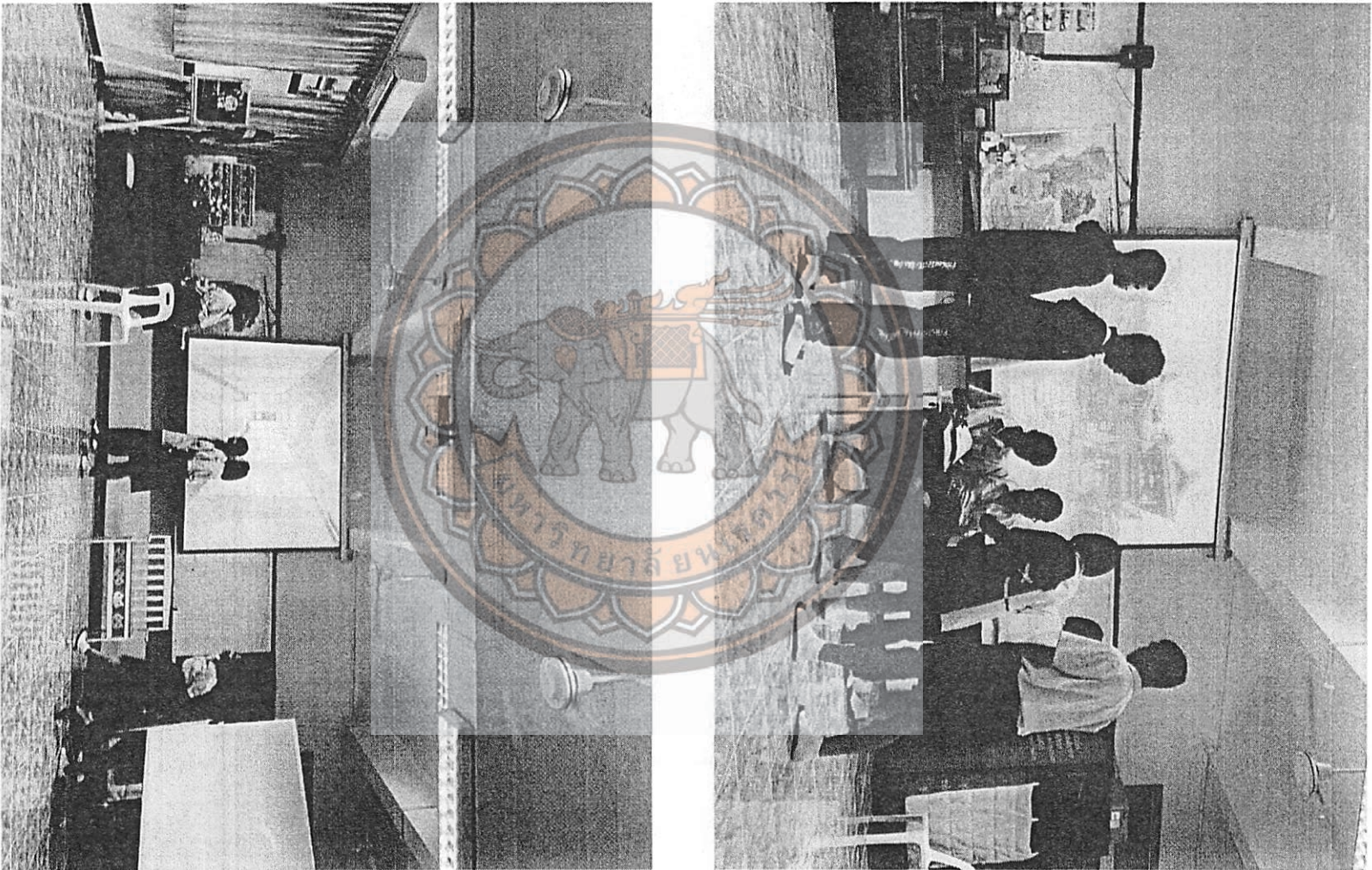

ตัวอย่างภาพ การซักซ้อมและเตรียมการแสดงบทบาทสมมติ

ตัวอย่างภาพ การแสดงบทบาทสมมติ

ตัวอย่างภาพ การแสดงบทบาทสมมติ

ตัวอย่างภาพ การสัมภาษณ์นักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล นฤมล พึ่งกุล
วัน เดือน ปี เกิด 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536
ที่อยู่ปัจจุบัน 80 หมู่ 16 ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร 66140
ที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
66000
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ครู คศ. 1
ประสบการณ์การทำงาน
พ.ศ. 2560 โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
พ.ศ. 2560 โรงเรียนบ้านสองสลึง ตำบลสองสลึง อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2563 กศ.ม. (วิจัยและประเมินทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2560 ค.บ. (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

